

O'ZBEKISTON TALABASI

2023.05. № 5(6)

ЗИЁДИЛЛАХОН АСАДУЛЛАЕВ:
**“МОЯ ИСТОРИЯ:
КРАТКИЙ ОБЗОР ЖИЗНИ
И ДОСТИЖЕНИЙ”**

HAYAJON QIYINCHILIKLARNI UNUTTIRADI
ORZULAR KICHRAYSA – INOIROZ ULKANLASHADI
MAKTAB BITIRUVCHISI TALABA BO'LGUNCHA...
TANDIRXONA, SOMONXONA, MOLXONA...
ANTIBIOTIKLAR: TARIXDA VA BUGUN

ANONS

NOTANISH MAHBUBAM

Ertasi kuni uni hammayoqdan izladim, lekin topolmadim.

Oradan kunlar o'tsa-da, qaytib ko'rmadim. Balki kelib qolar degan umidda har kun oshxonaga kirib intizor kutdim.

ANGLAMAYOTGAN FOJIAMIZ

Otasining mashinaga deb yig'ib qo'ygan pulidan 5-sinfda o'qiydigan o'g'li kitob sotib olish uchun ishlatib qo'yibdi. Bola kaltaklangan. Achinib ketdim...

DEMAK, CHO'PONNIYEB QO'YISHGAN...

Hayratlanarlisi - yaxshi odam har bir odamdan yaxshilik, yomon odam esa qabohat qidirganida emas. Hayratlanarlisi - har ikkisi qidirganini topganida.

ABADIYATGA TORTILGAN CHIZIQ

O'sha kezlarda "Men ham rassom bo'ldimmi?" degan o'kinch o'tdi yuragimdan. Bir yilcha, balki undan ham ko'proq vaqt qo'limga mo'yqalam ololmadim. Mikelanjelo qabri yonida esa ko'zlarimdan duv-duv yosh to'kildi...

SO'NGGI QO'NG'IROQ

Ketishar - boylikka, kambag'allikka, ziyo taratgani, tirik o'chgani; birov xizmatida turgani tikka, birov yuragiga o'tday tushgani.

"BAXT - ONIY EMAS, DAVOMLI JARAYON"

Ko'pchilikka zararim tegishi ehtimoli bo'lgan kasblar bilan hech qachon shug'ullanmagan bo'lardim. Shu bilan birga o'zimga sababini tushuntira olmagan ishni iloji boricha qilmayman.

"YUTUQLARIM - UYQUSIZLIK MAHSULI"

Tilni yaxshi bilmaslik, pulsizlikdan va ilk kelganimda chekka qishloq yotoqxonasiga joylashtirib qo'yishganidan juda tushkunlikka tushib qolgandim.

O'ZBEKISTON TALABASI

Ma'naviy-ma'rifiy, ommaviy-uslubiy metodik jurnal

Bosh axborot hamkorimiz
**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

Jamoat kengashi
Isajon SULTON
Alisher SHODMONOV
Ravshan ERMATOV
Olim TOSHOYEV
Sherzodxon QUDRATXO'JA
Dilorom KARIMOVA
Nodir JONUZOQ
Shahlo TURDIQULOVA
Nazokat AZIM
Abduvali XOLIQOV
Kamoliddin O'RINBOYEV
Ayub SHAHOBIDDINOV
Iqbol QO'SHSHAYEVA
Bahrom IRZAYEV
Shahobiddin SHARIPOV

Muassis
"INTEGRATION CENTR UMID" MCHJ

Direktor
Chorshanbi XOLMATOV

Bosh muharrir
Sirojiddin IBROHIM

Navbatchi muharrirlar
**Maqsad OBIDJON
Aziz ABDUMALIK**

Jurnal tahririyat kompyuter markazida
terildi va sahifalandi

Sahifalovchi-dizayner
Rahmatjon YUNUSOV

Bir yilda 10 son o'zbek, qisman ingliz va rus tillarida chop etiladi. 2022-yil 11-mayda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 1590-raqam bilan ro'yxatga olingan. Obuna indeksi: 1393. Adadi: 3000 nusxa. Jurnalda e'lon qilingan materiallardagi dalil va raqamlarga mualliflar javobgar. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farq qilishi mumkin.

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri Mirobod tumani
Matbuotchilar ko'chasi 32-uy.
"Invest Book" boshmaxonasida chop etildi.
Manzil: Uchtepa Tumani, Foziltepa 12-B
30.05.2023-yilda chop etishga ruxsat berildi.
Jurnal obunasi, sotuvi hamda reklama xizmati yuzasidan
+99891 077 75 75
raqami orqali ma'lumot olishingiz mumkin.

MUNDARIJA

ANGLAMAYOTGAN FOJIAMIZ.....	02	HAYAJON QIYINCHILIKLARNI UNUTTIRADI.....	32	TEMURBEK ADHAMOV: “ORZULAR KICHRAYSA – INQIROZ ULKANLASHADI”	64
MUSHTARAK MAQSADLAR MEMORANDUMI.....	06	SHOGIRD SHAXSIYATIDAGI XISLAT VA ODOBLAR	36	DEMAK, CHO‘PONNI YEB QO‘YISHGAN.....	70
ON THE WAY TO BUILDING THE FUTURE	08	MAKTAB BITIRUVCHISI TALABA BO‘LGUNCHA.....	42	ZIЁДИЛЛАХОН АСАДУЛЛАЕВ: “МОЯ ИСТОРИЯ: КРАТКИЙ ОБЗОР ЖИЗНИ И ДОСТИЖЕНИЙ”	74
ABADIYATGA TORTILGAN CHIZIQ.....	10	MIRSHAKAR FAYZULLAYEV: “BAXT – ONIY EMAS, DAVOMLI JARAYON!”	46	OTOYINING TUG‘ILGAN YILI	80
SO‘NGGI QO‘NG‘IROQ.....	18	JAHONIY KO‘LAMDAGI OLIM.....	52	NURIDDINSHOH: “YUTUQLARIM – UYQUSIZLIK MAHSULI ”	86
MUSIQA HAQIDA BIZ BILGAN VA BILMAGAN FAKTLAR	20	TANDIRXONA, SOMONXONA, MOLXONA.....	60	NOTANISH MAHBUBAM.....	92
REKTOR TO‘LQIN TESHABAYEV: “KADRLARIMIZ XALQARO MEHNAT BOZORLARIGA CHIQA DEYMAN...”	22	FRENCH CYCLISTS HAVE CLAIMED THE GUINNESS WORLD RECORD	62	ANTIBIOTIKLAR: TARIXDA VA BUGUN.....	94
YOLG‘IZ (GUGURT) CHO‘PYONMAYDI.....	28				

ANGLAMAYOTGAN FOJIAMIZ

Zamon shiddat bilan rivojlanishini bugungi kun odami birgina narsaning o'zidanoq anglashi mumkin. Yangi davrda yashayapmiz. G'alizroq bo'lsa-da aytish kerak, reklamalar ravishi shitob bilan o'syapti. Televideniya dan tortib oddiygina ko'cha peshlavhalarigacha g'ij-g'ij reklama. Nimayam derdik. Bu ham biznes innovatsiyaning sermahsul ko'rinishlaridan biri xolos. Aslo nolimoqchi emasman. Har holda baqir-chaqir qilib moliga xaridor chorlaydigan chayqovchilar davri o'tdi. Shunchaki boshqa mavzuda so'z ochmoqchi edik.

Kunda-kunora minglab "banner" atalmish matohlarga ko'zimiz tushadi. Har safar kuzatganda, dilimni xira qiladigan bir manzaraga guvoh bo'laman. Rasmiy-u norasmiy e'lonlarning aksar qismida elementar imloviy xatoliklar ko'zga tashlanadi. Hatto bu hol nufuzli tashkilotlarda ham uchrayotgani sir emas. Shu o'rinda mashhur sarkarda Makedonskiyning sharqni zabt etishdan oldin askarlariga aytgan da'vatini eslaylik: "Sharqning hashamatiga sira mahliyo bo'lib qolmang". Kuzatgan bo'lsangiz, hashamga intilish yuqori bo'lgan joyda ma'naviyat past bo'ladi. Men bu gapim bilan Amerika kashf qildim demoqchi emasman. Mulohazalarimni odmigina bir-ikki misol bilan zohir qilmoqchiman.

Bir kirakashning mashinasiga chiqdik. Ikki dona kitob sotib olgan edim. Yo'lning tanobini tortar deb varaqladim. Yo'lga chiqqanimizdan beri ikkita mashinaga to'lov qilganini aytib hech kimga gap bermay kelayotgan hamsafar ayollardan biri qo'limdagi kitobga ko'zi tushib, ensasi qotib so'radi:

– Kitobmi?

Tasdiq ishorasini qildim. Uning battar ensasi qotdi:

– Shu kitobni qanchaga oldingiz?

– Ellik mingga, – deb javob qildim.

– Hm, men besh minggayam olmagan bo'lardim.

Shu bilan suhbat uzilib, hamsafarimning yana chakagi ochildi. Indamadim....

Ittifoqo tanishlarimdan birining uyiga yo'lim tushdi. Qo'shnisidiki "tort ha tort"ning ovozi ko'cha bo'ylab tarqaldi. Izidan yosh bolaning yig'isi eshitildi. Gap nimadaliği keyin ma'lum bo'ldi. Otasining mashinaga deb yig'ib qo'yan pulidan 5-sinfda o'qiydigan o'g'li kitob sotib olish uchun ishlatib qo'yibdi. Bola kaltaklangan. Achinib ketdim...

Bu kundalik turmushimizda sodir bo'ladigan oddiy holatdan ikkitagina misol edi xolos. Amerikada uyga kelgan mehmonga dastlab kutubxona ko'rsatilar ekan. AQShliklar barchasi o'z kutubxonasi bilan faxrlanishar ekan. Bizdachi? Ko'chaga chiqsangiz, mashina ko'pligidan yurolmaysiz. "Ha endi buyam bir elning obodchiligi-da", deb qo'yamiz. Yemakxonalarning ko'pligi va hamisha tirbandligi barchaga ayon. Hali biron kishini ko'rmadim, uyidagi kutubxonasi bilan maqtangan. Hali biron kishini ko'rmadim qishlog'ida yoki tumanida kitobxon ko'pligi bilan faxrlangan.

Gruziyada ajoyib an'ana bor ekan. Qiz bolaning sepida Shota Rustavelining "Yo'lbars terisini yopingan pahlavon" dostoni bo'lmasa, isnodga yo'yishar ekan. Men hali biron vatandoshni ko'rmadim qizining sepiga Alisher Navoiyning "Xamsa"sini yoki milliy dostonimiz bo'lmish "Alpomish"ni qo'shganini. Bil'aks, zirak, uzuk kabi bir talay matohlar qo'shilmasa, pisanda qilib lab buradiganlar ko'payadi. Bu – fakt. Ishonavering. Yahudiy olimlaridan biri shunday hikoya qiladi: "Biz xonaning har tomoniga pul sohib qo'yamiz va o'zimiz kitob mutoalaasiga sho'ng'iyimiz. Toki xonaga kirib kelgan farzandimiz nimaning muhimroq ekanligini o'z ko'zi bilan ko'rsin". Ibrat bo'lgulik odat. Shunday emasmi?

Ijtimoiy tarmoqlarga o'tadigan bo'lsak, "xos poyga"lar hammasidan oshib tushadi. (Shu o'rinda mavzudan sal chalg'imoqchiman. Chalg'ishdan oldin yana bir marta eslataman, qalamga olinayotgan narsalar faqatgina shaxsiy fikr xolos) Viloyat markazida istiqomat qilgan paytlarim el qatori juma nomoziga chiqib turardim. Odamning ko'pligidan ko'z quvnaydi. Imom gumburlatib ma'ruza qiladi, soqol qo'ygan yosh yalangsom'e, ayrimlarining ko'zida yosh. Mashaalloh! Namozdan so'ng savobtalablar ko'payganini aytmayisizmi, "bepul opketaman" deguvchi kirakashlar qatorlashadi. Bu albatta yaxshi... Ayni shu vaqtning o'zida esa yo'lning narigi tomoniga o'tsangiz, tumanga kira qiladigan haydovchilarning pitagi bor. Hozirgina ko'zda yosh bilan juma ma'ruzasini tinglab chiqqan "kirakashlar jangi"ga ko'zingiz tushadi. Zo'r "kontrast", shunday emasmi?

Yaqinda telegramdagi guruhlardan biri e'tiborimni tortdi, aniqrog'i kichik yoshdagi ukaxonlardan birining telefonida ko'rib qolib qiziqib qaradim. "Islamskiye Bratva" – voh jumlanı qarang-a! Sekin guruh a'zolariga ko'z yugurtirdim. "Dagestanskiy volk", "Alxfamdulillax musulmanin", "Mani sindirish bandasigamas"... Xullas yozishmalarga o'tdim. Besavodlik "marafoni". Telefon sohibiga so'z qotdim:

– Bu do'stlaringmi?

G'urur bilan javob berdi:

– Birodarlarim.

Garchi ortiqcha suhbatga izoh yo'q esa-da, yana savolga tutdim:

– Bularning birontasi kitob o'qiydimi?

Javobni eshitib munozaraga umuman chek qo'ydim:

– Dunyoda o'qiydigan birgina kitob bor, u ham bo'lsa Qur'on...

Yaqinda jamoatchilik bir talaba yigitning taqiqlangan nashid tarqatgani uchun ozodlikdan mahrum qilinganini bir muddat muhokama qildi. Chuqurroq o'ylab ko'rilsa, fojيانing negizi baribir ilmsizlikka, kitob mutoalaasidan yiroqlikka olib boryapti.

Islom dunyodagi eng insonparvar din sifatida e'tirof etiladi. Mohiyatan ham shunday. Bugunda esa ayniqsa yoshlar o'rtasida islom din emas, balki reyting vazifasini o'tovchi vositaga aylanib qolmoqda. Masjidlardan selfi qilayotganlar birgina isbot. Xullas, bugun ilmsizlik balosi va uni keltirib chiqaruvchi faktorlarga uchtagina holat orqali misol keltirdik, vaholanki izlansak ular tiqilib yotibdi. Don Karleone aytganidek, "Dovulning birinchi qurbonlari navnihol maysalar bo'ladi". Navnihol maysalar esa ko'rmuridga aylanib borar ekan, qurbon bo'lishi turgan gap. Albatta bu holat bugungi jamiyat uchun ijobiy signal emas.

So'zlarim hukm bo'lib tuyulmasin-u, biroq ma'murchilikka faqatgina bozorning mo'l-ko'lligi me'zon bo'la olmaydi. Soqol qo'yib "Oллоhu akbar" degan odam ilmi bo'lib qolmaydi. Ishlagan odam tishlaydigan zamonda yashayapmiz. Istagan narsaga imkon bor. Biroq Iskandarning yarim Yevropani bosib o'tib sharq hashamatiga mahliyo bo'lgan askarlari misol ma'rifatga doxil narsalarga andak e'tiborsiz bo'lib qolmadikmikan? Tasavvur qiling – oila boshisiz, sizdan yoki hashamga hirs qo'yan yoki ma'rifati yetuk bo'lgan avlod yetishib chiqadi. Yoki farzandingiz ijtimoiy tarmoqdagi turli "bratva-mratva"larga qo'shilib ketadi. Har bir holatda mas'ullik sizning zimmangizda. Millat kelajagi ham har bir oilada tarbiyalanayotgan avlodga doxil. Kimgadir aql o'rgatishdan yiroqman, bu mening shaxsiy iztiroblarim in'ikosi xolos. Xulosa esa har kimning o'zidan.

Abdumansur G'AFFOROV
publitsist

MUSHTARAK MAQSADLAR

MEMORANDUMI...

O'zbekistonda ilim-fanga e'tibor oshib bormoqda. Ayniqsa, xalqaro hamkorlik uflari kengayayotgani quvonarli. Oliy ta'lim sohasini rivojlantirishga qaratilgan shunday tashabbuslar misolida "O'zbekiston – Vengriya rektorlari II forumi"ni ham keltirishimiz mumkin.

Joriy yilning 17-may kuni forumda ishtirok etish uchun Vengriyaga borgan O'zbekiston rektorlari delegatsiyasi Karoli Gaspar universiteti rahbariyati tomonidan munosib kutib olindi. Rasmiy qabul ham universitetning muhtasham Karoli Sekonitsa saroyida bo'lib o'tdi.

18-19-may kunlari o'tkazilgan forumda O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining birinchi o'rinbosari Komiljon Karimov boshchiligidagi 10 dan ortiq OTM rektorlari, prorektorlari hamda mas'ul rahbarlardan iborat delegatsiya ishtirok etdi. Forum davomida ikki davlat o'rtasida ta'lim sohasidagi hamkorlikni kengaytirish, oliy ta'lim muassasalari aro ilmiy va akademik almashinuvni mustahkamlash, ilmiy xodimlar hamda talabalarning malaka oshirishlarini tashkil etish bo'yicha memorandumlar imzolandi.

Rasmiy qabulda Karoli Gaspar universiteti rektori Lazlo Troshani hamda Vengriya rektorlari konferensiyasi raisi Lazlo Borxi so'zga chiqib, O'zbekistondan borgan mehmonlarni qutladi. Lazlo Troshani ikki davlat o'rtasidagi aloqalar, ta'lim va ilm-fan sohasidagi hamkorlikka yuqori baho berdi. Qolaversa, O'zbekiston OTMlari rektorlarining Vengriyaga tashrifi talabalar, doktorantlar, tadqiqotchilar, professor-o'qituvchilarning bilim va tajriba almashishiga hissa qo'shishini qayd etdi.

“O‘zbekiston – Vengriya rektorlari II forumi” doirasida ilk memorandum Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti hamda Karoli Gaspar universiteti o‘rtasida imzolandi. Bundan tashqari, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti va Namangan muhandislik-texnologiya instituti ham Seged universiteti bilan rasmiy hamkorlik aloqalarini yo‘lga qo‘ydi.

– Hozirda O‘zbekiston – Vengriya o‘rtasida ta‘lim va innovatsiyalar sohasidagi aloqalar jadallashib bormoqda. Shuni alohida qayd etmoqchimanki, so‘nggi yillarda Vengriya hukumati O‘zbekistondan keluvchilar uchun yillik stipendiyalar sonini 30 tadan 170 tagacha oshirdi. Albatta, buni Vengriyaning iqtisodiyotimiz uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlashga qo‘shayotgan ulkan hissasi deb bilamiz.

O‘zbekiston delegatsiyasi a‘zolari safar dasturiga muvofiq Budapesht shahridagi O‘zbekiston elchixonasida bo‘lib, Vengriyada tahsil olayotgan o‘zbekistonlik talabalar bilan uchrashdi. E‘tiborli jihati shundaki, yig‘ilgan talabalarning aksariyati hamkorlikda amalga oshirilayotgan “Stipendium Hungaricum” ta‘lim granti orqali Vengriya oliy o‘quv yurtlarida ta‘lim olishadi.

Uchrashuvda talabalarning bu yerdagi hayoti, qiziqishlari hamda Vengriyada o‘zlari o‘rganayotgan bilimlar asosida O‘zbekistonda rivojlantirish mumkin bo‘lgan sohalar, yoshlarning yangi loyihalari to‘g‘risidagi takliflari tinglandi.

Tadbir davomida so‘zga chiqqan Balazs HANKO hamkorlik borasida quyidagi fikrlarni aytib o‘tdi:

– Avvalo, biz maqsadlarimizning mushtarakligidan mamnunmiz. Ushbu jarayonda universitetlarimiz xususiy sektor bilan yanada yaqinroq ishlashi muhim. Hamkorlikda iqtidorli talabalarni ko‘paytirish orqali ikki davlat iqtisodiyotining rivojlanishiga erishishdan umidvormiz. Qo‘shma ilmiy loyihalarni ko‘paytirish, professional ta‘limni rivojlantirish esa hamkorligimizning muhim qismi bo‘lib qoladi, – deydi Vengriya innovatsiyalar va oliy ta‘lim bo‘yicha davlat kotibi.

O‘z navbatida Komiljon Karimov ham O‘zbekistonda bo‘lib o‘tgan rektorlarning birinchi forumi natijasida universitetlar o‘rtasidagi hamkorlik aloqalari sezilarli darajada kengayganini ta’kidlab, bu galgi forum haqida ham mulohazalarini bildirdi:

Muzokaralari yakuni bo‘yicha suv resurslaridan foydalanish sohasida texnolog mutaxassislar tayyorlash va zamonaviy biotexnologiyalar yordamida sanoat suvini tozalash hamda yerlarni tomchilatib sug‘orish bo‘yicha tajriba almashilib, Vengriya OTMLarida o‘zbek tilini o‘qitish masalalari muhokama qilindi. Shu bilan birga muhandislik, mexatronika, robototexnika va ijtimoiy-iqtisodiy sohalarda 30 dan ortiq shartnomalar imzolandi.

Sirojiddin SHUHRAT o‘g‘li

IN this rapidly advancing digital age, computer science has become an essential skillset for success in the modern world. To equip our children with the tools they need to thrive in this ever-evolving landscape, educational institutions are taking a proactive approach by introducing computer science education as early as the 1st grade. This paradigm shift in the education system opens up exciting opportunities for young learners to explore the realms of technology, creativity, and problem-solving. Let's delve into why teaching computer science in 1st grade is a game-changer and how it can shape the future of our society.

Nurturing Critical Thinking and Problem-Solving Skills: Introducing computer science at an early age allows young minds to develop critical thinking and problem-solving abilities from the beginning. By engaging in computational thinking, students learn to analyze problems, break them down into smaller components, and develop logical solutions. These skills are not only applicable to computer science but are transferable to various areas of life, encouraging students to become innovative thinkers and active problem solvers.

ON THE WAY TO BUILD

Fostering Creativity and Innovation: Computer science education in 1st grade encourages children to unleash their creativity and explore their imaginations. Through coding and programming activities, students learn to create interactive stories, animations, and games. This hands-on approach enables them to become active creators rather than passive consumers of technology. By exploring different possibilities and experimenting with code, students develop a growth mindset, fostering a culture of innovation and creativity.

Cultivating Collaboration and Teamwork: Computer science education encourages collaboration and teamwork among students. Through coding projects and interactive activities, students work together, sharing ideas, solving problems, and building projects collectively. This collaborative environment cultivates essential social and communication skills, as students learn to listen, communicate effectively, and respect diverse perspectives. These teamwork skills are vital for success in today's interconnected world.

Closing the Digital Divide: Introducing computer science in 1st grade helps bridge the digital divide by ensuring equitable access to technology and opportunities for all students, regardless of their socioeconomic backgrounds. By starting early, schools can provide an equal foundation for every child to develop digital literacy skills. This approach creates a more inclusive learning environment and prepares students for a future where technology plays an integral role in nearly every aspect of life.

The decision to introduce computer science education in 1st grade is a significant step towards building a future-ready generation. By nurturing critical thinking, problem-solving skills, creativity, and collaboration, we empower young learners to become active participants in the digital world. Through this early exposure to computer science, we can foster a passion for technology and create a society that is well-equipped to tackle the challenges and embrace the opportunities of the 21st century. With computer science as an integral part of the curriculum, we lay the foundation for a future where our children thrive as informed and empowered digital citizens.

Mokhinur NURSAIDOVA
psychologist of the school

ING THE FUTURE

Enhancing Digital Literacy and Technological Fluency: In today's digital world, being technologically fluent is crucial for success. Teaching computer science in 1st grade equips students with the foundational knowledge required to navigate and understand the digital landscape effectively. It empowers them to become responsible digital citizens, capable of making informed decisions and protecting their privacy and security online. By familiarizing themselves with technology early on, students are better prepared for future educational and career opportunities.

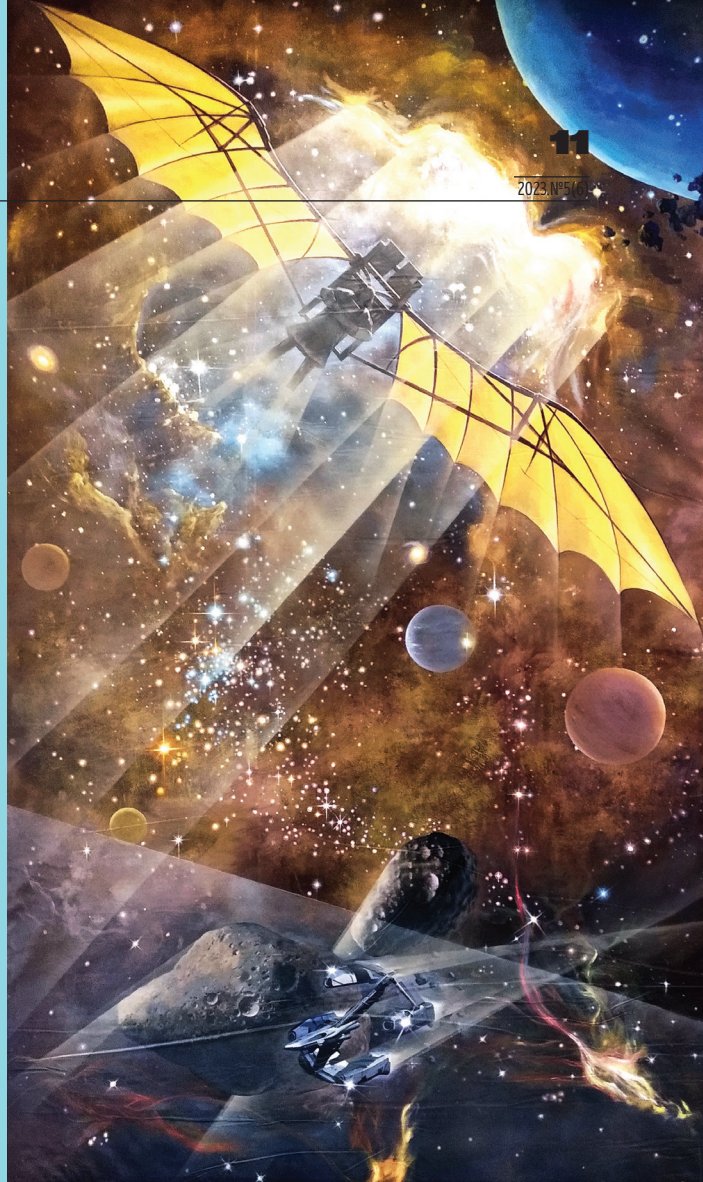
ABADIYATGA TORTILGAN CHIZIQ

Xayolotga yo'g'rilgan sara asarlar

Mukammal yaratilgan san'at asari tomoshabinni uzoq o'yga toldirishi, xayolot olamiga olib kirishi, ma'naviy ozuqa, estetik zavq bag'ishlashi muqarrar. Suratlardagi tiriklik, yashashga bo'lgan intilish, go'zallik, tasviriy san'at asari ixlosmandlarini o'ziga jalb etib, maftun etmay qolmaydi, albatta. Jumladan, O'zbekiston xalq rassomi Bahodir Jalolning asarlarida ham ana shu kayfiyatni ilg'ab olish qiyin emas. U mohir rassomdir. U chizgan suratlarda voqelikni teran anglash zahirida vujudga kelgan ramziy va majoziy qiyofalar g'ayritabiiy ravishda borliq bilan birlashib ketadi. Bahodir Jalolning kimligini anglash uchun uning chizganlariga boqish kerak. Boqqanda ham falsafiy nazar, o'zgacha tafakkur bilan qarash kerak. U daho ijodkor, ammo u buyuklikka da'vo qilmaydi. Butun umr kamtarin hayot kechirdi. Tinimsiz ijod qildi. Musavvir o'z ta'biri bilan aytganda, muqaddas makonda uyg'unlik mag'zini chaqishga, olam uzra parvozini ko'rishga va dunyo qonuni mohiyatini jonli va jonsiz materiyaning mutlaqo barcha unsurlari hamda tarkibiy qismlari bilan ruhning o'zaro umumiy bog'liqligi va qaramligini, aloqasini aks ettiruvchi yangi badiiy, reallikni yaratishga urinadi.

Iste'dodli musavvir Bahodir Jalol 1948-yilning 27-mayida Toshkent shahrida tug'ilgan. Uning rasm chizishga bo'lgan ishtiyoqi Benkov nomidagi tasviriy san'at bilim yurtida tahsil olishni boshlagan davrlari-dayoq tug'ma uquvdan mahoratga aylanadi. Shundan so'ng u Rossiyaning Sankt-Peterburg shahridagi Ilya Repin nomidagi rassomlik, haykaltaroshlik va me'morchilik institutida o'qiydi va uni 1974-yilda tamomlaydi. Chingiz Ahmarov, Abdulhaq Abdullayev, Ro'zi Choriyev, Milnikov, Korolev kabi ustoz rassomlardan kasb sirlarini uzoq va astoydil o'rganaadi. "Masxaraboz Akrom Yusupov" (1974), "Lahza va mangulik" (O'rol Tansiqboyev xotirasiga bag'ishlangan asar. 1977), "Xalq ustasi kulol Hamro buvi Rahimova" (1975) kabi portretlari rassom ijodining keyingi muvaffaqiyatlari debochasi, desak bo'ladi. Tasviriy san'at sirlarini qunt bilan o'zlashtirgan rassomning mahorati uning barakali ijodiy faoliyatida aniq-ravshan namoyon bo'la boshladi. Shu bilan birga, 1974 – 1980-yillar oralig'ida Kamoliddin Behzod nomidagi rassomlik va dizayn institutida talabalarga tasviriy san'at sirlaridan dars berdi va shu o'quv yurti ustaxonasining rahbari bo'lib ishladi. Bahodir Jalol ijodining mazmuni haqida so'z ketganda, unda asosan portret va mahobatli rangtasvir janrlari anchagina yetakchi o'rin tutishini kuzatish mumkin. Rassomning ijodiy yo'li dastlab portretlar chizishdan boshlangan bo'lsa, keyinchalik bu yo'nalish uning ijodida faol janrga aylandi. Akademik Vohid Zohidov, o'zbek xalqining suyuqli san'atkorlari Komil Yormatov, Malik Qayumov, Muhitdin Rahimov, Akrom Toshkanboyev, Damir Ro'ziboyevlar siymolari uning mahorati orqali tasvirda abadiylikka muhrlandi. Mahobatli rangtasvirda Bahodir Jalolning mahorati, ayniqsa, yorqin namoyon bo'ldi. U yaratgan rangtasvir asarlarda musavvir ijodining o'ziga xosligi, tafakkur va tasavvur kengligi, hissiyot va haqqoniyat ifodasi, milliylik va umumbashariylik g'oyasi, Sharq bilan G'arb, akademizm va modernizm, borliq bilan xayolot, dastgoh san'ati bilan mahobatli san'at yonma-yon o'rin olgan. U yaratgan devoriy rang-tasvir asarlar tevarak-atrof bilan uyg'unlashib ketadi. Kishini hayratga solarli darajada xilma-xil kartinalar, mahobatli naqshlar zamonamizning eng noyob musavvirlaridan biri ijodining o'zagini tashkil etadi. Shu jumladan, Qarshi musiqali drama teatri binosiga, Chimyon sanatoriysiga chizgan devoriy suratlari Bahodir Jalolning chinakamiga mashaqqatli izlanishlari samarasi bo'ldi. 1982-yilda "Bahor" kontsert zali foyesiga ishlangan "Raqsnig tug'ilishi" nomli devoriy surati, shuningdek, Kinochilar uyi devoriga ishlangan mahobatli rasmlari, 1987-yilda Qo'qon teatri foyesiga ishlagan yirik asar-

lari Bahodir Jalol mahoratining eng baland cho'qqisi desak, xato bo'lmas. Ayniqsa, Toshkentdagi "Turkiston" san'at saroyi devoriga ishlangan "Umar Xayyom tushlari" mahobatli surati rassomning keyingi ijod namunalari orasida alohida ajralib turadi. 1987-1992-yillarda O'zbekiston rassomlar uyushmasi boshqaruvi raisi lavozimida faoliyat yuritgan. 1984-yilda O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, 1991-yilda Alisher Navoiy nomidagi davlat mukofoti, 1992-yilda O'zbekiston xalq rassomi unvonlari bilan taqdirlangan.

Otam birinchi ustozim

Toshkent shahrining “Olmazor” mahallasida ishchilar oilasida tug‘ilganman. Oilada 4 farzandmiz. Otam asli marg‘ilonlik, onam esa Toshkentdan. Dadam Ikkinchi jahon urushidan keyin taqdir taqozosi bilan Toshkentda yashagan. Keyinchalik onam bilan tanishib, birga turmush qurgan. Kamxarj, “Ko‘rpa-siga qarab oyoq uzatadigan” oilada ulg‘ayganman. Shunday bo‘lsa-da, ota-onam biz farzandlarning yaxshi o‘qishimiz uchun barcha sharoitlarni muhayyo qilgan. Bu borada men o‘zimni eng baxtli inson deb bilaman.

Dadam G‘afur G‘ulom bilan yaqin do‘st bo‘lgan. Esimda, bolaligimda ular biznikiga, biz esa ularnikiga tez-tez mehmonga borardik. Otam ijodkor bo‘lmasa-da, she‘riyatni, san‘atni juda nozik tushunardi. Biror yaxshi she‘r o‘qisa, uzoq vaqt uning ta‘sirida yurardi. Xullas, oilamiz uchun adabiyot, san‘at begona bo‘lmagan. Adashmasam, 5-6 yoshimdan rasm chiza boshlaganman. U paytlarda hozirgiday stol-stul, zamonaviy kompyuter, internet qayoqda deysiz?! Biz farzandlar yerga eski sholcha to‘shab, oy shul‘asida dars tayyorlardik. Deyarli hamma oilada shunday sharoit edi. Zamon og‘ir, odamlar zo‘rg‘a kun o‘tqazishardi. Aka-ukalar bir-birining kiyimini kiyib katta bo‘lishgan. Lekin hech kim nolimasdi.

Bir kuni rasm chizishga shu qadar berilib ketibmanki, yoninga dadam kelganini ham sezmadim. Ular qog‘ozdagi oxiriga yetmagan suratimga uzoq tikilib turdilar. Bilmadim, menda qandaydir iste‘dod uchqunini payqadilarmi, “O‘g‘lim, rasingni ko‘rib, bolaligim yodinga tushdi. Men ham rassom bo‘lmoqchiydim. Afsus, orzularim ushalmadi. Lekin sen harakat qilib ko‘r”, dedilar. So‘ng, ertasi kuni bozordan albom, akvarel va yarmi ko‘k,

yarmi qizil rangli koptok olib keldi. Qo'linga mo'yqalamni tutqazib, "Shu koptokning rasmini chizib ber-chi", dedi va ishimni boshidan oxirigacha sinchkovlik bilan kuzatib turdi. Otamning salobati bosdimi, suratni tugatgunimcha hamma yog'imga bo'yoq sachrab, terga botib ketdim. Dadam rasmni qo'llariga olib, "O'g'lim, senda noyob iqtidor bor ekan. Harakat qilsang, nimagadir erishishing mumkin", dedi. Bilsizmi, otamning bu so'zlari menga kuch bag'ishlagan. Agar intilsam, qo'limdan nimadir kelishini ich-ichimdan his qilganman. O'ylab qarasam, peshonamga rassom bo'lishdek qismat bitilganini o'shandayoq sezgan ekanman. Murg'ak qalbimda o'zining bolalik orzulari ro'yobini ko'ra olgan mehribon otajonim esa san'atdagi birinchi ustozim edi...

Chunki senda “Yurak” bor...

Shundan keyin butun vujudim bilan rasm chizishga berilib ketdim. Esimda, uyimizda katta tut daraxti bo'lardi. Uning yonidagi ariqda shildirab suv oqar, atrofiga esa gullar, rayhonlar ekilgandi. O'sha bahavo joy mening tabiat qo'ynidagi “ijod ustaxonam” edi. Bu yerda mevalar, qurt-qumursqalar, o't-o'lanlarning rasmini chizardim. Ona tabiatning betakror ranglaridan bolalarcha hayratlanardim. O'zimni butunlay o'zga olamga tushib qolgandek his qilardim, go'yo. Keyinchalik uydagilar bir yosh kichik bo'lishimga qaramay, meni Baxtiyor akam bilan birga Qoratosh dahasidagi maktabga o'qishga berdi. Bilmadim, bolalikdan uquvli bo'lganim uchun “eplab ketadi” deyishganmi, xullas, maktabda ham a'lo baholarga o'qiganman.

Yozgi ta'tilda meni Farg'onadagi ammannikiga dam olishga yuborishardi. Eslayman, ammanni uyida katta bog'i bor edi. Birinchi bor ko'rganimda, bog'ning go'zalligidan hayratga tushganman. U yerda bobomdan haqiqiy o'zbek milliy urf-odatlarini o'rganganman. Ayniqsa, Ahmad Yassaviy, So'fi Olloyorning hikmatlari, Imom at-Termiziy va Imom al-Buxoriy kabi buyuk bobolarimiz yozib qoldirgan hadislar bolalik ruhimga ozuqa bo'lgan. Ulg'ayib, oila qurgach, farzandlarim Oydin va Go'zal, nabiram Sarrani tarbiyalashda bu bilimlar menga juda-juda asqotdi.

Maktabda o'qib yurgan yillarim “O'quvchilar saroyi” qoshidagi tasviriy san'at to'garagiga qatnaganman. Ustozimiz 24-25 yoshlar atrofidagi bo'ylari uzun, ozg'indan kelgan yosh yigit edi. Biz uni Yura aka deb chaqirardik. Bir kuni u men chizgan natyurmortlarni ko'rib, “Agar harakat qilsang, kelajakda yaxshi rassom bo'lishing mumkin. Chunki senda “yurak” bor”, degandi. Keyinchalik rassomchilik texnikumi va hozirgi Sankt-Peterburg tasviriy san'at, haykaltaroshlik va me'morchilik institutida tahsil oldim. Rossiyada o'qib yurganimda, Ermitajdagi haqiqiy san'at asarlaridan bahramand bo'ldim. Bu esa ham inson, ham ijodkor sifatida yuksalishimga xizmat qildi.

“Talabalik davrim. Buyuk, o'chmas san'atga kirish davri. Akademiya talabalarining barcha noma'lum narsalarni bilish istagi. O'qituvchilarning o'z fanlariga bo'lgan ishtiyoqi, mening hech tugamas qiziqishim va bilimga chanqoqligim. Va, albatta, sevgi (*kuladi*). Galya bilan men Leningradda tanishdik. U arxitektura bo'limida o'qigan, men monumental bo'limda o'qiganman. Bir butunning ikki yarmi sifatida uchrashdik va birlashdik. U menga ko'p yordam berdi. Soatlab birga dars qilardik. Bir safar Akademiya kutubxonasida qanday kech uxlaganimizni eslayman, qo'ng'iroq bilan qo'riqchi yonimizga kelib, bizni haydab yubordi: “Biz yopamiz, kutubxonada sizdan boshqa hech kim qolmadi”.

Garchi onam Galyani menikiga kelganida yaxshi ko'rgan bo'lsa-da, otam uylanishga ruxsat bermadi. Biroq, ota-onamga Galyani hech kim bilan solishtirib bo'lmasligini, u mening hamfikrim, muxlisim va ilhomlantiruvchiligidan tushuntirdim. Natijada talabalar to'yini o'tkazdik, unda barcha domlalarimiz qatnashdi. Toshkentga qaytganimizdayoq onam xotinimni qadrlab, sevib qoldi. Biz kamtarona, bir xonali ijara kvartirada o'ralashib yashadik, keyin qizlar tug'ildi. Esimda, shu kunlar qattiq mehnat qildim. Ko'p hayotiy saboqlar oldim”.

Mikelanjelo qabri yonida yig'laganman

1978-yil Italiyaning Kalabriya shahrida ijodiy safarda bo'ldim. Ushbu sayohat ijodimda o'chmas iz qoldirdi. Shaharning bosh ma'muriy binosi devoriga "Mashaqqatdan yulduzlar sari" pannosini ishladim. Chizgan ishim italiyaliklarga ma'qul tushdi. Ular menga butun mamlakat bo'ylab sayohat qilishga sharoit yaratib berdi. Ushbu sehrli o'lkada Leonardo da Vinchi, Mikelanjeloning shoh asarlarini o'z ko'zim bilan ko'rdim. Eh, o'sha paytdagi hayajonimni sizga so'z bilan ifodalab berolmayman. O'lmas ijodkorlarning betakror asarlarini ko'rib, qandaydir g'alati holga tushib qoldim. Chunki u paytda men o'zimni "buyuk rassom" deb bilardim-da. O'sha kezlarda "Men ham rassom bo'ldimmi?" degan o'kinch o'tdi yuragimdan. Bir yilcha, balki undan ham ko'proq vaqt qo'limga mo'yqalam ololmadim. Safar bahonasida haqiqiy san'at olamiga tushib qolgandek edim, go'yo. Buyuk rassomlarning qabrini ham ziyorat qildim. Mikelanjelo qabri yonida esa ko'zlarimdan duv-duv yosh to'kildi...

Barcha jarayonlarni – tug'ilish va yemirilish, yuksalish va so'nish, zulmat bilan yorug'lik, ezgulik bilan yovuzlik almashuvi jarayonlarini boshqaruvchi, jahon energiyasi bilan yo'g'rilgan makon fikrimni chulg'ab olgan, xayoliy obrazlarimda, asarlarimda aks etgan.

O'zim Osiyolikman, Yevropada modernizmga oid asarlarim ko'rgazmasini o'tkazgan paytlarda mening timsolimda eng avvalo Sharq vakilini tasavvur qilib, ular meni "O'zbek modernisti" deb atashgan.

Hozir men ichki muloqotdaman

Rassomchilik hunari, akademik ko'nikmalar haqidagi fikr-mulohazalarimni jiddiy ravishda yozib borish bilan birga mustaqil fikr va mushohadalarimni e'zozlayman. Talabalik yillarimdan oq akademik va mustaqil, abstrakt mushohada qilishga o'rganganman. Rasmlarni deyarli eskizlarsiz chizaman. Mabodo eskiz chizsam, keyin bu ish meni qiziqtirmay qo'yadi, go'yo bir narsani takroran chizayotgandek bo'laman. Buyurtmali ishlarni ishtiyoqsiz chizaman – ilhomni ataylab keltirib bo'lmaydi, shuning uchun ham ko'pgina ishlar og'ir ko'chadi.

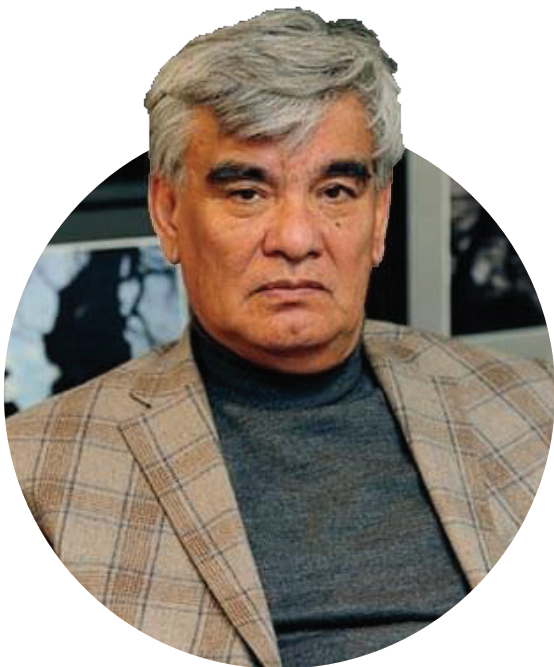
Faqat moddiy manfaatni ko'zlab, rassomchilik kasbini tanlayotgan yoshlar ko'p va ular xato qilishadi. Aksariyat yoshlar mehnat qilgisi kelmaydi-da, abstraksiya yo'nalishiga o'tib ketadi. Tezroq ishlab, pul topsam deydi. Bunaqa rassomning ijod yo'li juda qisqa bo'ladi. Har xil ko'chalarga kirib qolib, o'zini topa olmaydi. Bilasizmi, tomoshabinni aldab bo'lmaydi. Ba'zi yoshlar tez-tez shoshib, xaltura ijod qilishadi. Surat chiza olmaydi, bo'yoqlarni matoning uyog'iga otib, buyog'iga otib, bir narsalar qiladi-da, nima chizding deb savol bersangiz, "Men borliqni shunday ko'rdim" deydi (*jilmayadi*). Aslida u suratda hech narsa bo'lmaydi. Lekin rassomni xafa qilgingiz kelmaydi, sinib qolmasin deysiz. Ammo bu kabi rassomlar uzoqqa bora olmaydi, master-klass ko'rsata olmaydi. Chetga chiqsa ham uning asarlari ajralib qoladi.

Bu yil 75 yoshni qarshilayman. Umrinning tarixga aylangan yillariga nazar tashlasam, ko'z ochib yumganchalik vaqt o'tgandek, go'yo. Hech narsaga ulgura olmagandekman, nazarimda. O'ylasam, hali qilishim kerak bo'lgan ishlar juda ko'p. Lekin vaqt qarab turmaydi. U – oliy hakam. Umr insonga sinov uchun beriladi. Uni yaxshi ishlarga sarflash, ortingizdan yaxshi nom qoldirish esa o'z qo'lingizda. Shunday ekan, umrning har lahzasidan unumli foydalaning, undan bahra olib yashang. O'qing, o'rganing, izlaning. Odamlarga yaxshilik qilishdan, go'zallikka intilishdan hech qachon charchamang.

*Saharlab uyg'onib,
nigohim ila
birlashtirib tun-u kun
hamda to'rt unurni
Abadiyat sari
tortdim bir chiziq...*

Sirojiddin NAJMIDDINOV
yozib oldi

Usmon AZIM
O'zbekiston xalq shoiri

SO'NGGI QO'NG'IROQ

*Qirq besh daqiqaga bo'lib o'tirmas,
bu qo'ng'iroq so'nggi, so'nggi, so'nggi... So'ng
tanaffussiz hayot. Yuksaklig-u past
aralash-quralash. Chalkash so'lu o'ng.
Hamma tarqaladi. Hamma ketadi
oilaga, ishga, ko'ngil ra'yiga –
kimdir rejasiga onda yetadi,
kimdir yuguraru qolar joyida.*

*Bu qo'ng'iroq so'nggi, so'nggi, so'nggi... So'ng
“Sabr qilgin. Chida. Hayot shudir. Ko'n!”*

*Ketishar – orzuga, chinga, yolg'onga,
kimdir toshqin yashar, kim esa turg'un.
Ho'vu, borayotgan esa imonga,
yuragi yorilib o'ladi bir kun.
Ketishar – boylikka, kambag'allikka,
ziyo taratgani, tirik o'chgani;
birov xizmatida turgani tikka,
birov yuragiga o'tday tushgani.*

*Bu qo'ng'iroq so'nggi, so'nggi, so'nggi... So'ng
Tinim yo'q. Vujudu yurak – talato'm.*

*Ketishar – tashvishga, ochu to'qlikka,
tobora, tobora bahordan nari:
qorinning quvonchi osha – yo'qlikka,
ruhning g'ussasida – mangu'lik sari.
Kimdir bu hayotga qo'shadi hayot,
olamda o'zidan olam tuzadi;
kimdir Shaytanatni etadi obod,
Ollohning ravishin kimdir buzadi.*

*Bu qo'ng'iroq so'nggi, so'nggi, so'nggi... So'ng
qadr – yurak emas, qadr – cho'ntak – so'm.*

*Ketishar – shuhratga, ongga, yurakka,
mag'lubiyat sari, g'oliblik sari –
kimdir o'z nomini yozar yuksakka,
kimnidir yutadi tubanlik qa'ri;
kimdir ozod etar, kimdir qamaydi,
kimningdir hibsda hur bo'lar so'zi;
kimningdir hayotin o'lim yamlaydi,
kimnidir o'ldirar hayotning o'zi.*

*Bu qo'ng'iroq so'nggi, so'nggi, so'nggi... So'ng
Halol, harom, egri... – yo'l mo'ldir, yo'l mo'l.*

*Bu qo'ng'iroq so'nggi, so'nggi... Boshlandi!
“Tanovar”mi, valsmi – naqadar go'zal!
Hazin bir tuyg'udan ko'zlar yoshlandi –
Ixtiyordan nari ne bo'lmoqda hal?
Taqdir esa qalbda, yelkada, boshda –
Har taktda turibdi tog' kabi bosib.
Iloji qolmadi kuylashdan boshqa,
Ko'ngilni so'nggi bor qanotday yozib.*

*Musiqaga cho'mgin, musiqaga cho'm.
Bu qo'ng'iroq so'nggi, so'nggi, so'nggi... So'ng*

Musiqa insonga estetik zavq beribgina qolmay, ruhan va hattoki jismonan ham davolaydi. Qanday qilib deysizmi? Quyida musiqaning siz xayolingizga ham keltirmagan, inson salomatligi uchun foydali jihatlarini sanab o'tamiz.

1. Musiqa tinglash insonlarda baxt garmoni oshishiga sabab bo'ladi. Mashhur musiqalarni tinglash davomida miya o'zini yaxshi his qilishi uchun neyrotransmitter bo'lgan dofaminni chiqaradi. MakGill universitetida neyroshunoslar tomonidan o'tkazilgan tajribada 8 ishtirokchiga dofamin sezgir radioaktiv moddasi kiritildi. Ishtirokchilar o'zlarining sevimli musiqalarini tinglaganlaridan keyin PET ko'rigiga yuborildi. Tekshiruv natijasida dofaminning sekretsiyasi aniqlandi, bu ishtirokchilarda baxt, hayajon va quvonch hissini uyg'otdi.

MUSIQA

HAQIDA BIZ BILGAN VA BILMAGAN FAKTLAR

2. Inson jismoniy mashqlar bilan shug'ullanish bilan bir vaqtda musiqa tinglasa, jismoniy faolligi ortadi. Yugurish davomida musiqa tinglash harakatning samaradorligini oshiradi. Tajribada bir guruh yuguruvchilarga 800 metr masofani bosib o'tishlari davomida motivatsion musiqalar eshittirildi, natijada tajriba ishtirokchilari marraga sezilarli farq bilan tezroq kelishdi. Yuqori samaradorlik va jo'shqinlik bilan yugurishda musiqa yaxshi hamroh bo'lishi mumkin.

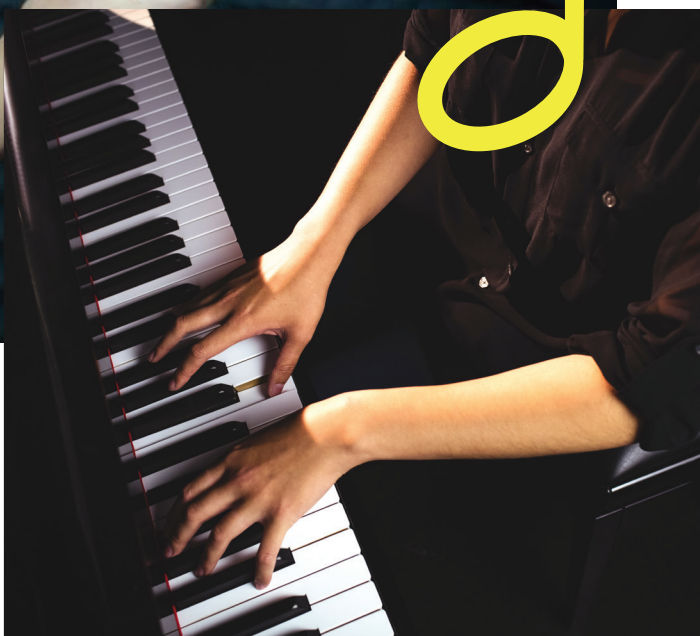
3. Musiqa tinglash stress gormonlari ishlab chiqaruvchi kortizol faoliyatini pasaytirish orqali surunkali stress xavfini kamaytiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inson salomatligiga ta'sir qiladigan kasalliklarning 60 foizi stress bilan bog'liq. Stress vaqtida musiqa tinglash orqali ushbu faktning qanchalik to'g'ri ekanligini o'zingiz ham sinab ko'rishingiz mumkin.

4. Uyqusizlik muammasi hozirda o'smirlarda ham, katalarda ham ko'p uchrab turadi. Tadqiqotlarda bir guruh ishtirokchilar uyqudan 45 daqiqa oldin Bax va Motsartning musiqlarini tinglashdi. Musiqa tinglaganidan so'ng ularning aksari uyquga tez sho'ng'iganini ta'kidladi. Demak, uyquga yotishdan oldin sokin musiqa tinglash uyqu samaradorligiga ham bir qancha foyda beradi.

5. Musiqa tinglash yoki musiqa cholg'ularida kuy ijro etish insonda stressni kamaytiradi. Yer yuzida 350 milliondan ortiq insonlar depressiyada yurishadi. Depressiya bilan yashaydigan insonlarning 90 foizi uyqusizlikdan azoblanadi. Germaniyada o'tkazilgan bir tajriba orqali musiqa depressiyaning yaxshigina kushandasi ekani ma'lum bo'ldi. Ayniqsa, meditatsion tovushlar va klassik musiqa miyaning tinchlanishiga va dam olishiga yordam beradi.

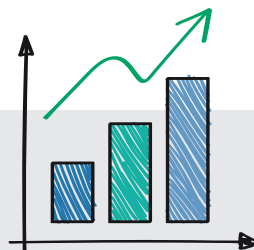

6. Drexel universiteti tadqiqotchilari musiqiy terapiya saraton kasalligidagi og'riqni sezilarli darajada kamaytirishi mumkinligini aniqladi. Jismoniy mashqlar paytida musiqa tinglash, tanani og'riqdan himoya qiluvchi endorfinlar sekretsiasini osonlashtiradi. Shu bilan birgalikda musiqa tinglash insonning xotirasini kuchaytiradi, ruhiy zo'riqishlardan qutqaradi, kayfiyatni ko'taradi va tanadagi og'riqlarni kamaytiradi.

Kundalik yumushlarimizda zerikmaslik uchun tinglagan musiqamizning ham bizga qanchalar foydali ekanini tasavvur qila olmaymiz. Tabiatning biz insonlar uchun atagan g'ayrioddiy mehribonchiliklari juda ham ko'p, bulardan biri musiqadir!

**Internet manbalari asosida Andijon davlat universiteti
3-bosqich talabasi Nasibaxon IBROHIMOVA tayyorladi**

TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

Rektor To'lg'in TESHABAYEV:

**“KADRLARIMIZ XALQARO MEHNAT
BOZORLARIGA CHIQA DEYMAN...”**

– TO'LOIN ZAKIROVICH, DASTLAB INSTITUT TARIXI HAMDA BUGUNGI KUNDAGI FAOLIYATI HAQIDA MA'LUMOT BERIB O'TSANGIZ. BILISHIMIZCHA, TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI MUSTAQILLIK TENGDOSHI...

– Darhaqiqat, Toshkent moliya instituti 1991-yil 13-mayda Toshkent xalq xo'jaligi institutining moliya-kredit va hisob-iqtisod fakultetlari negizida tashkil etildi. Institut rektori lavozimiga iqtisod fanlari doktori, professor, O'zbekiston Fanlar akademiyasi-ning haqiqiy a'zosi Murod Sharifxo'jayev tayinlandi. Toshkent moliya institutida 1991-yil sentyabr oyidan boshlab 5 fakultet tarkibida tegishli yo'nalishlar hamda 20 ga yaqin kafedra ish faoliyatini boshlagan.

Bugungi kunda Toshkent moliya institutida 15 mingdan ortiq talaba-yoshlar tahsil olmoqda. Shuningdek, institutda 900 dan ortiq professor-o'qituvchilar, ishchi-xodimlar faoliyat yuritishmoqda. Professor-o'qituvchilarning ilmiy salohiyatini yanada oshirish borasida qator amaliy harakatlar olib borilmoqda. Ma'lumot o'rnida aytish kerakki, 2022-yil yakuni bo'yicha institut professor-o'qituvchilar tarkibida ilmiy darajalilar 57,3 foizni tashkil etdi. 2021-yil yakuniga ko'ra bu ko'rsatkich 46,9 foizni tashkil qilgan edi. Ya'ni hisobot yilida institut ilmiy salohiyati 6,9 foizga oshdi.

2022-yilda kafedralar tomonidan 73 ta patent va mualliflik guvohnomalari olishga erishildi. Ushbu patent va mualliflik guvohnomalarni tijoratlashtirish iqtisodiyotimiz soha va tarmoqlari bilan hamkorlikda amaliyotga joriy etilmoqda. Innovation faoliyat, tadqiqot natijalarini amaliyotga keng joriy qilish, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirishga asosiy e'tibor qaratildi. Institutda ilmiy innovatsion ishlanmalar bo'yicha elektron katalogi shakllantirildi va rasmiy veb-saytga joylashtirildi. Institutda olingan natijalarni ishlab chiqarishga joriy etish va ilmiy faoliyatning natijaviyligini yanada samarali amalga oshirish maqsadida 13 ta, jumladan 5 ta xalqaro, 5 ta respublika hamda 3 ta vazirlik miqyosida ilmiy-amaliy konferensiyalar yuqori saviyada tashkil etildi.

– BILISHIMIZCHA, TATUda REKTOR BO'LIB ISHLAGANINGIZDA BIRINCHILARDAN BO'LIB, REKTOR PORTALINI ISHGA TUSHIRGAN EKANSIZ. BUNGA NIMA SABAB BO'LGANDI? PORTAL NAF BERGANMIDI VA BU TAJRIBANI TMda HAM QO'LLAYAPSIZMI?

– To'g'ri aytdingiz, TATUda rektor portalini ishga tushirganman, bunga sabab, rektor sifatida eng birinchi vazifa – bu talabalarining muammolari, ularning hayoti, dardi, tashvishi va quvonchi, xohish-istaklarini o'rganish va ular bilan birga nafas olish, birga yashashdir, men shunday tushunaman, boshqacha tasavvur qilolmayman. Talabalarining fikrini o'rganib borish, ularning muammolarini bilish maqsadida portal tashkil etildi va bu o'z natijasini berdi, albatta. Bilsizmi, talabalik eng beg'uborlik davri – fikrlar beg'ubor, qarashlar beg'ubor, hayotga bo'lgan munosabat beg'ubor, maqsadlar yuksak, marralar yuqori, mana shu yo'lda ularning fikrlarini tinglash va murojaatlarini qabul qilish, ularning yechimiga yordam berish eng muhim masaladir.

Esimda bor, o'sha paytlari talabalar nainki universitetga doir muammolar, balki shaxsiy hayotiga oid muammolar bilan ham murojaat qilishardi, tushundimki, aksariyat oilalarda tarbiya borasida ancha oqsashlar mavjud, aksariyat holatlarda ota-onalarda farzand tarbiyasiga doir bilimlarning yetishmasligi ma'lum bo'lardi, ushbu holatlarni ham hisobga olgan holda faoliyatimizni yanada jonlantirib borardik. Umuman olganda, portal juda ham yaxshi ish berdi, unga kelib tushgan murojaatlar o'rganilib, talabalarining xohish-istaklari asosida muammolar bartaraf etilib borildi. Albatta, bular natijasida ta'lim sifatini tubdan yaxshilashga erishdik.

– SIZ ILK BOR REKTOR BO'LIB KELGANINGIZDA OLDINGIZGA QANDAY MAQSAD VA VAZIFALAR QO'YGANSIZ?

– Har doim qaysi lavozimda bo'lmayin, menga bildirilgan ishonchni oqlashni birinchi o'ringa qo'rganman. Rektor bo'lganimda ham xuddi shunday davlatimiz rahbarining, hukumatimizning menga bildirilgan ishonchlarini oqlashim shart edi. Shu yo'lda birinchi navbatda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan maxsus “Yo'l xarita” ishlab chiqildi va bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Bu borada birinchi galda o'quv jarayonini yaxshilashga xizmat qiluvchi moddiy texnik baza tubdan takomillashtirib borilmoqda. O'quv uslubiy ta'minotni yaxshilash, yangi avlod adabiyotlarini yaratish, ilmiy salohiyatni oshirish va bu ko'rsatkichni 70 foizdan yuqoriga olib chiqish, ma'naviy-ma'rifiy ishlarning samaradorligini oshirish, talabalarda vatanparvarlik, mehnatsevarlik, halollik, elparvarlik tuyg'ularini shakllantirish, korrupsiyaga qarshi immuniteti yuqori bo'lgan mutaxassislar tayyorlashga bel bog'laganmiz. Mana shu yo'lda butun institut jamoasi bilan bor imkoniyatlarni ishga solamiz va sidiqidildan mehnat qilamiz.

– “ISHLARIMNING BARINI KENGASH BILAN YURGIZIB, UNI BITIRISHDA TO'G'RI TADBIR QO'LLAR EDIM” – DEYILADI “TEMUR TUZUKLARI”DA. DARHAQIQAT HAR BIR RAHBARNING O'ZIGA XOS BOSHQARUV USULI, PRINSIPLARI BO'LADI. SIZ HAM INSTITUTDA O'Z TARTIB-OOIDALARINGIZNI JORIY ETGANMISIZ?

– Mening ham o'ziga xos prinsiplarim mavjud, bu prinsiplar va boshqaruv usullari uzoq yillik tajribalar va bilimlar asosida

shakllanadi insonda, lekin ularning zamirida ilm bo'lishi kerak deb hisoblayman. Shu o'rinda aytishim kerakki, menejment ixtisosligi bo'yicha doktorlik dissertatsiyamni himoya qilganim, professorlik ilmiy unvonini olganim, boshqaruv ilmini yetarlicha o'zlashtirishimga yordam berdi. Shulardan kelib chiqib, rahbar boshqaruv uslubida me'yorni bilishi kerak, barcha munosabatlarda mo'tadil bo'lishi kerak, eng muhimi – adolatli, halol va vijdonli bo'lishi lozim, aks holda prinsiplarning o'zi yetarli emas deb hisoblayman. Yuqoridagilardan kelib chiqib, institutda eng avvalo sog'lom muhit yaratilgan bo'lib, o'zaro ishonch va hurmatga qurilgan munosabatlarni asosida boshqaruv yo'lga qo'yilgan.

– O'ZBEKISTONDAGI OTMLAR REYTING JIHATIDAN DUNYO MIQYOSIDA YUQORI O'RINLARDA TURMAYDI. AFSUSKI, BU BORADA MAHALLIY UNIVERSITETLARIMIZNING O'RNI JUDA QUYIDA JOYLASHGAN. XO'SH, BU BORADA MAHALLIY OLIY TA'LIM MUASSASALARIMIZGA QAYSI JIHATLAR YETISHMAYDI?

– Juda o'rinli savol, meni doimiy qiynaydigan masala – bizning kadrlarimiz xalqaro mehnat bozorlariga chiqsa deyman, buning uchun diplomlarimiz tan olinishi kerak. Savol tug'iladi – qachon tan olinadi? Qachonki OTMLari xalqaro akkreditatsiyalardan o'tsa, undan o'tish uchun o'ziga xos talablar mavjud, ta'lim tizimi to'liq xalqaro mezonlarga javob berishi kerak. Asosan, shu kabi masalalar xalqaro reytingga kirishga ta'sir qilmoqda. Toshkent moliya institutida xalqaro akkreditatsiyadan o'tishga tayyorgarlik ishlari boshlab yuborilgan.

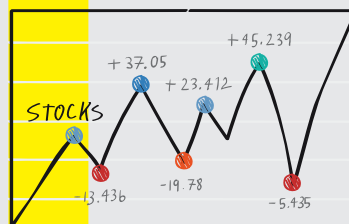

– OLIY TA'LIM TIZIMIDAGI YANGILIKLARDAN BIRI, BU SHUBHASIZ, MILLIY REYTINGLAR E'LON QILINISHI BO'LDI. NIMA DEB O'YLAYSIZ, MANA SHU REYTINGLAR OLIY TA'LIM MASKANIDAGI TA'LIM SIFATINI QAY DARAJADA OBYEKTIV BAHOLAYDI? MILLIY KO'RSATKICHLAR REYTINGIDA TMI YILDAN YILGA YUQORI POG'ONALARGA KO'TARILIB BORMOQDA, QANDAY ERISHILYAPTI BUNGA?

– Avvalombor milliy reytinglar e'lon qilinishi OTMlari o'rtasida sog'lom raqobatning paydo bo'lishiga olib keldi, bilasiz, qayerda raqobat bo'lsa o'sha joyda rivojlanish bo'ladi. Albatta ushbu reytinglar har jihatdan ta'lim sifatini obyektiv baholashga xizmat qiladi. Iste'molchi talaba ham, ish beruvchi iste'molchi ham, xalqaro hamkorlik qiluvchilar ham ushbu reyting natijalariga qarab xulosa chiqaradilar. Bizning institutimizda ham bu borada ko'plab ishlar amalga oshirilmoqda. Mazkur amaliy harakatlar natijasi o'laroq, oliy ta'lim muassasalarining milliy va xalqaro reytinglarida yuqori o'rinlarni egallab kelmoqda. Xususan, institutimiz oliy ta'lim muassasalarining umumiy reytingida 3-o'rinda, ijtimoiy-gumanitar soha bo'yicha oliy ta'lim muassasalari reytingida 2-o'rinda, 2022-yilning noyabr holatiga QS Rankings reytingida Osiyo davlatlari universitetlari ichida 551 – 600-o'rinda va Markaziy Osiyo universitetlari orasida 29-o'rinda ilk bora qayd etildi. Shuningdek, Toshkent moliya instituti Times Higher Education agentligi "World University Rankings – 2023" "TOP-1000 talik" reytingidan joy olish uchun da'vogar muassasa sifatida, Universitas Indonesia tomonidan boshlangan yashil kampus va ekologik barqarorlik (UI GreenMetric World University Ranking) xalqaro reytinglaridan joy oldi.

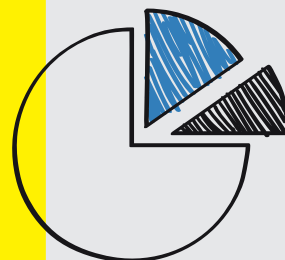
– INSTITUTDA "FAN-TA'LIM-ISHLAB CHIQARISH INTEGRATSIYASI" YO'LGA QO'YILGANMI VA BU BORADA QANDAY ISHLAR AMALGA OSHIRILMOQDA?

– Institutda "Fan-ta'lim-ishlab chiqarish integratsiyasi" uzluk-sizligini ta'minlash yuzasidan bir qator samarali ishlar amalga oshirilib, soha korxona-tashkilotlari, tijorat banklari bilan ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish, talabalar bandligini ta'minlash, yoshlarimizning amaliy bilim va ko'nikmalarini oshirish borasida qator hamkorlik aloqalari yo'lga qo'yildi. Bundan tashqari, yangi o'quv yili boshida bugungi zamon ta'lim jarayoni va tendensiyalariga mos innovatsion axborot texnologiyalari bilan jihozlangan, zamonaviy shart-sharoitlarga ega

yangi o'quv binosi foydalanishga topshirildi. O'tgan 2022-yilda iqtisodiyot tarmoqlarida zamonaviy IT texnologiyalarini o'qitishga qaratilgan yangi ta'lim yo'nalishi – Axborot tizimlari va texnologiyalari (moliya-bank tizimida) ochildi va ilk qabul jarayonlari amalga oshirildi. Shu va boshqa ta'lim yo'nalishlarining o'quv rejalari – yetakchi xorijiy oliy ta'lim muassasalari tajribasi asosida shakllantirilgan o'quv reja va dasturlari hamda kadrlar asosiy iste'molchilari vakillari ishtirokida atroflicha muhokamadan o'tkazilgandan so'ng shakllantirilmogda.

Toshkent moliya institutida ham so'nggi yillarda yangicha yondashuvlar asosida innovatsion faoliyat olib borish yo'lga qo'yildi. Institutning ko'plab kafedra filiallari amaliyot joylarida o'z faoliyatlarini boshladilar. Xususan, Toshkent moliya instituti va "TEXNOPARK" MCHJ o'rtasida o'zaro hamkorlik aloqalarini rivojlantirish maqsadida memorandum imzolandi. "TEXNOPARK" MCHJda TMI "Menejment va marketing" kafedrasi filiali 2021-2022-o'quv yilidan o'z faoliyatini boshladi, natijada "Fan-ta'lim-ishlab chiqarish"ning samarali integratsiyasi ta'minlanishiga erishildi. Talabalarga ishlab chiqarish korxonalarida amaliy mashg'ulot darslari 5+1 asosida olib borilishi, ularda olgan nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlab borish imkoniyatlari yaratildi. Eng muhimi, o'qish davrida 41 nafar iqtidorli talaba tegishli sinovlar asosida "TEXNOPARK" MCHJga ishga qabul qilindi. Shuningdek, bunday hamkorlikka "O'ZBEKINVEST" AJ, "Aloqabank" ATB, "Turon" ATB kabi tashkilotlar ham jalb etilmogda.

– TASAVVUR QILAYLIK, AGAR SIZDA NOLDAN BOSHLAB INSTITUT BARPO ETISH IMKONI BO'LGANDA, U OLIY O'QUV YURTI QANAQA BO'LARDI?

– Dunyo aqlli texnologiyaga o'tmogda, shunday ekan, tasavvurimdagi universitet "Raqqamli universitet" degan bo'lardim. Barcha jarayonlar raqqamlashgan tarzda inson omilisiz, shaffof va adolatli bo'lgan bo'lar edi. Qolaversa, butun dunyoda iqtisodiyotlar raqqamli texnologiyalarga asoslanmogda, xuddi shunga monand holda raqqamli universitetga asos solgan bo'lar edim.

– MUVAFAQQIYATGA ERISHAYOTGAN TALABALAR HAQIDA GAPIRIB BERING?

– 2022-2023-o'quv yilida Toshkent moliya instituti iqtidorli talabalari ko'plab yutuqlarga erishdilar. Jumladan: 1 nafari Prezident stipendiyasi, 6 nafari Alisher Navoiy nomidagi, 1 nafari Islom Karimov nomidagi, 10 nafari rektor stipendiyasi, 5 nafari Murod Sharifxodjayev nomidagi stipendiya sohiblari bo'ldilar. Institut iqtidorli talabalari o'rtasida "Student Science Week" talabalarining ilmiy haftaligi doirasida turli xil tanlovlar muntazam ravishda o'tkaziladi. G'olib talabalar 5 mln so'mgacha rag'batlantiriladilar.

2022-yilning mart oyida, "Students Cup" tanlovida "Teamwork.uz" startap loyihasi 2-o'rinni egallab, 6000 AQSh dollari miqdorida pul mukofotiga sazovor bo'ldi. "Uchinchi renesans yoshlar nigo-hida" respublika tanlovida 2 nafar talabamiz 30 mln so'm miqdorida pul mukofoti bilan taqdirlandi. Institut talabalari tomonidan ishlab chiqilgan "HighEd" ta'lim platformasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan e'lon qilingan tanlovda g'olib bo'lib, 300 mln so'm miqdorida grant mablag'lariga ega bo'ldi. Joriy yilda professor-o'qituvchilar va talabalar tomonidan ishlab chiqilgan 2 ta loyiha institut tomonidan jami 510 mln so'mga moliyalashtirildi.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining maxsus stipendiyasini tayinlash to'g'risidagi qaroriga asosan 3 bosqichli tanlovda 36 nafar talabamiz ishtirok etib, so'nggi bosqichda 7 nafar talabamiz "Markaziy bankning maxsus stipendiyasi" sohibi bo'ldi. Mazkur talabalarga 9 oy davomida 900 ming so'm miqdorida stipendiya to'lanadi. Ular darsdan tashqari vaqtda stajirovka o'tash imkoniyatiga ega bo'ldilar hamda 4-kursni tugatgach, ishga qabul qilinishi belgilandi. Shuningdek, tijorat banklari tomonidan e'lon qilingan stipendiyalarda 100 dan ortiq Toshkent moliya instituti talabalari g'olib bo'lganlar.

– SHAXS SIFATIDA BUGUNGI DAVRGA BAHO BERA OLASIZMI? UMUMAN, DUNYO QANDAY O'ZGARAYOTGANI HAQIDA MUHOZALARINGIZ...

– Albatta, bugungi kunda shaxs va jamiyat munosabatlari boshqa davrlarga qaraganda anchayin xilma-xil va o'ziga xosdir. Ayni davrda jamiyatdagi kishilarning bir-birlariga ta'sir o'tkazishlari nihoyatda kuchayganligi ham haqiqatdir. O'z navbatida, bunday vaziyatlar har birimizdan yon-atrofga uyg'oq nigoh, teran aql bilan qarashni taqozo etadi. Har bir insonning shaxs sifatida shakllanish jarayoniga shaxslararo munosabatlardan tashqari, jamiyatdagi mavjud siyosiy doiralar va mafkuraviy qarashlarning ham ta'siri har qachongidan ham nihoyatda katta ekanligini e'tiborga olsak, bugungi davr bizning oldimizga qator vazifalarni oqilona bajarish siyosatini qo'yadi. Bugungi dunyo jamiyati mintaqalar va davlatlar orasida o'zaro do'stona aloqalarni rivojlantirish, xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlash va bu orqali mamlakatlarning iqtisodiy barqarorligi uchun yetarli zaruriy shart-sharoitlarni yaratish yo'lida izchil harakatlanmoqda.

Bundan tashqari, har birimiz doimo yodda tutishimiz shart bo'lgan yana bir jihat – bu ilimga e'tiborni yanada kuchaytirishimiz kerakligidir. Har bir zamon ulug'larining jaholatga qarshi ma'rifat bilan kurashishga undashlari, targ'ib qilishlari ham bejiz emas. Xo'sh, biz qachon ma'rifatli bo'lamiz, qachonki ilmi bo'lsak, qachonki ilmimizga amal qilsak!

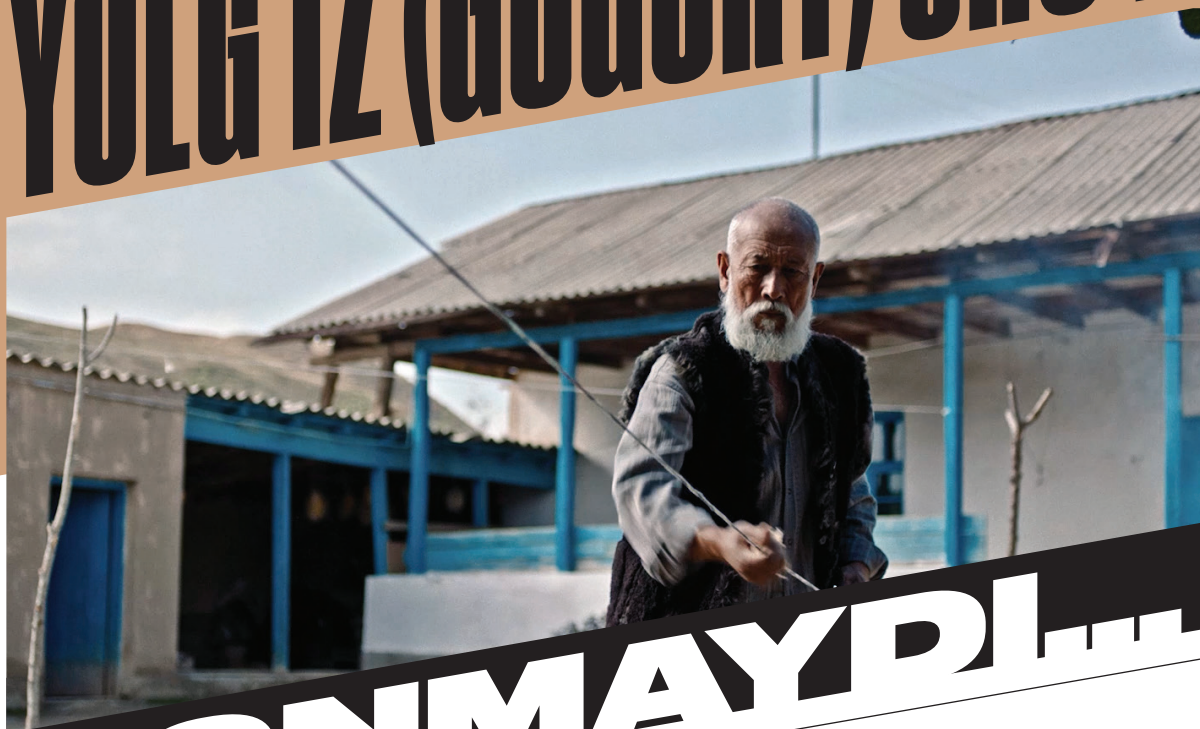

– TO'LOIN AKA, SAMIMIY VA OSHKORA SUHBATINGIZ UCHUN TASHAKKUR!

– Sizga ham rahmat. Xalqimiz, vatanimiz saodati yo'lida hormay-tolmay mehnat qilayotgan sevimli oynomamiz "O'zbekiston talabasi"ning barcha xodimlariga va mushtariylariga yaxshiliklar tilayman.

Rektor huzurida
Aziz ABDUMALIK bo'ldi

YOLG'IZ (GUGURT) CHO'P

YONIMAYDI...

Bir gul yoki niholni o'zi unib turgan tuprog'idan boshqa yerga o'tqazganingizda, hatto, ekayotgan joyingiz avvalgisidan unumdor bo'lsa ham unga nuri, o'g'it, suvni me'yorida bersangiz ham gulning qurib qolish ehtimoli katta. Ayrim gullar esa ko'p sug'orilganidan nobud bo'lishadi...

Yosh umidli rejissyor Shokir Xoliqovning "Yakshanba" nomli filmini tomosha qila turib, xayolimga yuqoridagi fikrlar keldi. Nega bunday ekanini o'ylab jo'yali javob topa olmadim. Tajribali bir bog'bonning, gullar mehr-muhabbatni his qiladi, ularga, birinchi navbatda, suv, o'g'it emas, insonlarning e'tibori kerak, degan so'zlari xotiramda jonlandi.

Rejissyorning ushbu ijod mahsuli ham avvalgilari kabi tomoshabinni syujet voqealarini xotirjam kuzatishga yo'l qo'ymaydi, uni o'yg'a toldiradi, fikrlashga, o'zicha xulosa chiqarishga undaydi.

Shokir Xoliqov bu safar yeng shimarib katta ishga qo'l urgan, muxlislariga chuqur ma'noli qisqa metrajli film emas, shakl-shamoyili, mazmuni jihatidan falsafiyeron filmlarini yodga soladigan to'liq metrajli kattagina san'at asarini taqdim etgan.

Film voqealariga nazar tashlasak, tomoshabinlar kino qahramonlari bilan birga, voqealar avvalida kichik qishloqlardan biridagi odmigina hovliga kirib keladi va film so'ngiga qadar ushbu hovlida go'yoki ular bilan birga yashaydi.

Ijodkorlar kartinada kenja farzandi to'yini qilish taraddudidagi o'zbek oilasi, kekxa onaxon va otaxonning hayotini aks ettirgan. Kino qahramonlarining katta farzandlari, allaqachon, alohida uy qilib chiqib ketishgan va o'z tashvishlari bilan ovora. Ahyon-ahyonda ota-onasidan xabar olib turadi. To'y qilish, ro'zg'orni butlash uchun uzoqlarda mehnat qilayotgan kenja ukasiyuborgan buyumlarni uyga olib kelib beradi. Kekxa otaxon va onaxonning hayoti o'sha kenja o'g'ilning ro'zg'orni butlash, ota-onasiga qulaylik yaratish maqsadida uyga yuborayotgan yangi buyumlari kelishi bilan o'zgarib boradi. Ammo biz taxmin qilganimizdek yaxshi tomonga emas. Chunki, uzoq yillardan beri eski pastqam uyida ko'rimsiz, eski gaz plitasi, xira ko'rsatadigan televizor, shovqin solib ishlaydigan muzlatkichdan foydalanib kelayotgan qahramonlarimiz uchun ushbu buyumlar shunchaki maishiy texnika vositasi emas, hayotining bir qismi, qadriyatiga aylanib ulgurgan edi. Shu bois ham qanchalik qulay, zamonaviy bo'lmasin, yangi buyumlar ular hayotida muammoni ko'paytiradi. Otaxonning yangi gaz plitasini ishlataman, deb yuzini kuydirib olishi, zamonaviy televizor pultini tushunmay yagona ovunchog'idan mahrum bo'lishi, yo bo'lmasa, onaxonning eski muzlatkichining shovqinli ovozisiz mijja qoqa olmasligida ushbu muammolar bo'y ko'rsata boshlaydi. Avvaliga bu maishiy muammolar jo'ngina tuyilib, tomoshabinda nimtabbasum paydo qiladi. Ammo otaxonning plastik kartasiga tushgan pensiyasini ishlatolmaganidan, betob rafiqasiga dori-darmon ololmasligi va buning

oqibatida onaxonning vafot etishi tomoshabin ruhiy holatini o'zgartiradi. Ularni fikrlashga, o'zlaricha xulosa chiqarishga undaydi. Film ijodkorlari kichik maishiy bir muammoni emas, katta ijtimoiy hodisani yoritib berayotganidan dalolat beradi.

Ushbu voqelik, bugungi ijtimoiy hayotimizga bir qur nazar tashlashga majbur etadi. Plastik kartalar hayotimizga kirib kelgan yillardagi ovoragarchiliklar, hatto, insonlar elektron pulini 15-20 foizdan naqdlashtirgani, chekka tuman, qishloqlarda hali-hanuz uni naqdlashtirish uchun shahar markaziga borish zarurligi yodga tushadi. Shuningdek, "Elektron imzo olish", pasportni ID kartaga almashtirish yoki boshqa ayrim zamonaviy davlat xizmatlaridan foydalanish tizimni tushunmaganlarga qiyinchilik tug'dirishini ko'rsatadi.

“Shum bola” filmidan berilgan parcha oldinda kutib turgan fojiadan darak beradi. “Yakshanba”ning eng katta yutuqlaridan biri – unda ishtirok etgan har bir detal tomoshabinga o‘z so‘zini ayta olgan. Kino ixlosmandlarida o‘ziga xos takrorlanmas xulosalar paydo bo‘lishiga sababchi bo‘ladi.

Ammo ushbu film ham juz‘iy kamchiliklardan xoli emas. Ayrim o‘rinlarda voqealar ortidan kelgan oqibatlar bo‘rtirilgandek tuyuladi. Masalan, gaz plitasida cholning kuyib qolishi, yo bo‘lmasa, o‘nlab qo‘y-qo‘zisi bor otaxon birgina plastik parolini topa olmagan uchun dori olib kelmasligi, yangi texnikadan foydalanishni bilmagan nuroniylarimiz hech bir sahnada qo‘shnilari yoki qishloqdagi yosh-yalanglardan ko‘mak so‘ramasligi kishini taajjubga soladi. Tomoshabinning voqealar rivojiga bo‘lgan ishonchini biroz surg‘ilaydi.

Bir paytlar kompyuter kashf etilganda insonlar endi qog‘oz sarfi ancha kamayadi, deb o‘ylashgan, biroq aksi bo‘lgan. Birgina hujjatni bir necha nusxa chiqarish amaliyoti joriy etilib, qog‘oz sarfi ikki barobar ortgan. Kinodagi plastik kartasi bilan bo‘lgan muammo ayrim zamonaviy mexanizmlarning foydasidan zarari ko‘pligi, mamlakatda o‘zgarish, islohot qilishdan avval bu islohotga kerakli shart-sharoit, imkoniyat yaratish zarurligini zimdan uqtiradi.

Ushbu film qahramonlari boshqa ko‘pgina o‘zbek filmlaridagi kabi tomoshabinga ibrat suqmaydi, nasihat qilmaydi. Aksincha, bu filmda voqealar, kadrlar, ramzlar tilga kiradi va tomoshabinga ibrat beradi, kerak bo‘lsa, koyiydi.

Ota-onasiga qulay bo‘lsin, deb eski buyumlarini yangisiga almashtirib berayotgan o‘g‘li bilan suhbatlashganda onaizor bot-bot uning qachon kelishini so‘raydi. Bu kadrda keksa qahramonlarimizga bunday qulayliklardan ko‘ra farzandlarining yonida bo‘lishi, mehr tafti bilan isitishini ko‘proq istashi anglashiladi. Filmda ishlatilgan detallar, motiv va ramzlar tomoshabinning qalbi, zehniyatiga kirib borib, kino mohiyatidan so‘zlaydi. Yakunda buzilayotgan eski bo‘lsa ham mustahkam uy oila timsoli bo‘lsa, yolg‘iz yonmaydigan gugurt cho‘pi otaxon va onaxon o‘rtasidagi sevgi-muhabbat ramzidir. Oxirigacha to‘qilmagan gilam esa qahramonlarimizning ushalmagan rang-barang orzu-istaklarini namoyon etib turgandek tuyuladi. Eski televizorda ko‘rsatilgan kino va ko‘rsatuvlar ham film mazmun-mohiyatiga mos. Ayniqsa,

Filmda operatorlikning inja san'ati namoyon bo'ladi. Vosita orqali ko'rsatish, qahramonlarning loy tepish sahnasining tango tushayotgandek taassurot uyg'otishi va boshqa shu kabi o'ziga xos kadrlar film qimmatini oshiradi.

Bugungi kunda badiiy film yoki seriallarimizda o'zbek er-xotini o'rtasida muhabbatni soxta jimjimador so'zlar, harakatlar yoki hirsni uyg'otuvchi kadrlar bilan ko'rsatish modaga aylanib bormoqda. Ichi bo'sh nog'oradan qattiq ovoz chiqadi deganlaridek, bu kabi namoyishlar tomoshabin qalbini chertib kira olmaydi.

Ammo ushbu filmda haqiqiy o'zbek oilasi, ikki inson o'rtasidagi chin muhabbat juda chiroyli, me'yoriga yetkazib ko'rsatib berilgan. Ortiqcha jimjimadorlikdan qochiladi. Qahramonlar sevgi-muhabbat haqida lom-mim

demaydi. Shunchaki, qalbidagi to'la muhabbatini ko'zga tashlanmas harakatlari-da zuhr qiladi. Bir-birlariga yaqinlashganda suylumang, deya erkatangan juftlik bir-biriga g'amxo'rliqi, joni achishi, dard chekkanda kuyunishi, quvonganda suyunishi bilan cheksiz muhabbatlarini bor bo'y-basti bilan namoyon etadi.

Bir so'z bilan aytganda, ushbu film melodrama, drama, realizm, modernizm, tragediya kabi janrlarning detallarini o'zida namoyon etib, tomoshabinni sehlrab qo'yadi. Voqealar orqali jonlangan mohiyat kishini uzoq vaqt o'ylashga majbur etadi. Ya'ni film qahramonlaridan biri: "yolg'iz (gugurt) cho'pi yonmaydi", deganidek, film ijodkorlari bir maqsad ortida birlashib, tomoshabin qalbidagi o'tyoqa olgan.

HAYAJON HAYAJON QIYINCHILIKLARNI UNUTTIRADI

ADHAMJON IKKI KARRA
OSIYO HAMDA IKKI KARRA
YOSHLAR O'RTASIDAGI
JAHON CHEMPIONI, ISLOM
BIRDAMLIGI O'YINLARI
G'OLIBI

Avvallari o'zbek sporti haqida gap ketganida, asosan, bokschilarimiz nomi tilga olinardi. Bugun esa yurtimiz o'g'lonlari sportning har bir turida jahon arenalari ni zabt etishmoqda. Xususan, so'nggi paytlarda og'ir atletika bo'yicha ham xalqaro musobaqalarda qo'lga kiritilayotgan natijalar anchayin quvonarli. Bu galgi qahramonimizni ham hech ikkilanmay yurtimizda og'ir atletika sportining buguni va kelajagi deya olamiz. O'z ta'biri bilan aytganda, "oddiy qishloqda tug'ilib-o'sgan jaydari yigit", chempion atletimiz Adhamjon Ergashev.

Adhamjon 1999-yilning 12-mart sanasida Namanagan viloyatida tug'ilgan. U og'ir atletika sporti bilan 2011-yildan buyon shug'ullana boshlagan. Adhamjonning o'zi ushbu sport turiga kirib kelishini shunday eslaydi:

– Bolaligimdan sportga qiziqqanman. Maktabda o'qib yurgan kezlrimiz turli xil sport to'garaklariga qatnashardim. Lekin og'ir atletika mening hayotimda mutlaqo yangilik edi. Ushbu sport turiga qiziqshimga dadam sababchi bo'lganlar. Ularning sa'y-harakatlari bilan 2011-yildan shu og'ir atletika bilan muntazam shug'ullana boshladim. Bu mening hayotimda juda katta o'zgarishlarga sabab bo'ldi.

Adhamjon Ergashev 2014-yil 15 yoshida O'zbekiston yoshlar milliy terma jamoasiga chaqiriladi. Shu yilning o'zida qahramonimiz o'smirlar o'rtasidagi olimpiya o'yinlari g'olibligiga erishadi. Bu g'alaba kelgusidagi yutuqlarning debochasiga aylanib ketadi. Hozirgi kunga kelib Adhamjon ikki karra Osiyo hamda Ikki karra yoshlar o'rtasidagi Jahon chempioni, Islom birlamligi o'yinlari g'olibi hisoblanadi. Katta musobaqalarda ko'p bora g'alaba hissini tuygan atletimiz chempionlik haqida shunday fikrlarni bildirib o'tdi:

**G'ALABAGA ERISHGACH ESA YELKANDAN ULKAN BIR TOG'
QULAGANDEK, O'ZINGNI YENGIL HIS QILASAN KISHI**

– Shohsupaga ko‘tarilar ekanman, vujudimni juda ham katta hayajon qamrab oladi. Ayniqsa, o‘sha payt mashg‘ulot jarayonidagi qiyinchiliklar, jarohatlar – hamma-hammasi esdan chiqib ketadi. G‘alabaga erishgach esa yelkangdan ulkan bir tog‘ qulagandek, o‘zingni yengil his qilasan kishi.

Hozirda Namangan davlat universitetida tahsil olayotgan Adhamjon Ergashev 2022-yilda “Yilning eng yaxshi sportchi talabasi” tanlovida 2-o‘ringa loyiq ko‘riladi. “Ko‘pincha musobaqalar va mashg‘ulotlarda bo‘lganimiz uchun universitet ma‘muriyati ham bizlarga yengillik yaratib beradi. Dars jarayonlariga qaytganimizda esa qoldirilgan mavzularni o‘zlashtirib, yetkazib olishga harakat qilamiz. NamDU doim biz sportchilarni qo‘llab-quvvatlab kelgan”, – deydi sportchimiz o‘quv jarayonlari haqida.

2023-yil Adhamjon Ergashevni ko‘plab musobaqalar kutib turibdi. Albatta, bular orasida har bir sportchining eng katta orzularidan biri bo‘lgan, Parij mezbonlik qiladigan Olimpiya o‘yinlari yo‘llanmasini taqdim etuvchi musobaqalar ham bor. Sportchimizga kelgusidagi faoliyatida omadlar tilab qolamiz.

Sadoqat RASHIDOVA, talaba

**SHOGIRD
SHAXSIYATIDAGI**

XISLAT VA ODOBLAR

1. IXLOS, POK NIYAT

Ilm olishning fazilati juda ham ko'p. Ilm tolibi ana o'sha fazilatlariga erishishni qasd qilishi kerak. Har qanday ilm Alloh taoloning ilmidan iqtibos ekan, uni o'rganishda niyat Allohning roziligi bo'lishi lozim. Shuning uchun Qur'oni Karimning ilm oyati o'qishga buyurar ekan, "Robbing nomi ila o'qi", deya marhamat qiladi.

Niyat kishining tasarruflarini zimdan boshqarib turuvchi asosiy kuchdir. Ulamolarimiz, jumladan, Imom Buxoriy rahmatullohi alayh ilm tolibi uchun avvalo niyatni tuzatish muhimligini uqtirib, asarlarini niyat hadisi bilan boshlaganlar. Nabiy sollallohu alayhi va sallam dedilar: "Amallar niyatlarga bog'liqdir. Kishiga niyat qilgani bo'ladi".

Sufyon Savriy aytadi: "Agar niyat to'g'ri bo'lsa, ilm talabidan yaxshi amal yo'q".

Imom Abu Dovud Abu Hurayra roziyallohu anhudan rivoyat qiladi:

"Nabiy sollallohu alayhi vasallam: "Kim ilmni ulamolarga maqtanish yoki esipastlar bilan tortishish yoxud odamlarni o'ziga qaratish uchun o'rgansa, Alloh uni jahannamga kiritadi", dedilar".

Ilmlar ikki xil bo'ladi:

Birinchisi, faqat Alloh uchun o'rganilishi shart bo'lgan ilmlar. Bular Qur'on, hadis, fiqh kabi shar'iy ilmlar va ularga olib boradigan vosita ilmlar. Din ilmi aslida vahiy bo'lgani uchun uni o'rganishda niyat faqat Alloh taoloning roziligi bo'lishi kerak. Ilmiy daraja olish, tirikchilik o'tkazish kabi dunyoviy manfaatlarni tobe ravishda ko'ngildan o'tkazishning zarari yo'q. Ammo qasd uxraviy bo'lishi shart.

Ikkinchisi, pirovardda Allohning roziligini istasa-da, dunyo manfaatlari uchun ham o'rganish zarur bo'lgan ilmlar. Bular hisob, jug'rofiya, tibbiyot kabi tajribiy ilmlar. Ularni o'rganishda niyatni yaxshilab, Alloh taoloning roziligini qasd qilsa, ularni o'rganish ham savobli bo'ladi va dunyoviy manfaatlar ham o'z-o'zidan hosil bo'laveradi. Bularda bordi-yu, faqat dunyo manfaatini ko'zlasa ham zarari yo'q, faqat fazilatdan mahrum bo'ladi. Ammo shar'iy ilmlarni o'rganishda dunyo qasd qilinsa, uning jazosi og'ir bo'ladi.

Abu Hurayra roziyallohu anhudan rivoyat qilinadi:

"Nabiy sollallohu alayhi va sallam: "Kim Alloh azza va jalla-ni roziligi istaladigan ilmni faqat dunyo matolaridan birorta narsa uchun o'rgansa, qiyomat kuni jannatning hidini ham hidlamaydi", dedilar. Abu Dovud rivoyat qilgan.

2. QALB POKLIGI

Qalb kasalliklari barcha illatlarning asosi hisoblanadi. Qalb kasalliklari jismni ham charchatadi, kasal qiladi, xayolni band qiladi va tasarruflarni izdan chiqaradi. Hasad, nafrat, kibr, g'azab, ujb, riyo-sum'a, dangasalik, vasvasa kabi ma'naviy dardlarga chalingan qalbda orom, xolislik, foydali ilm bo'lmaydi. Mazkur illatlardan qalbi pok bo'lmagan odamga ilm yuqmaydi. Tolibi ilm sheriklariga hasad qilishdan, o'z iqtidoridan g'ururlanishdan, xo'jako'rsin ishlardan saqlanishi kerak.

3. SABR VA SABOT

Ilm yo'liga qadam bosgan odam bu yo'dagi mashaqqatlarga sabr qilishi va maqsadga yetishguncha sobit turishi lozim. Moddiy qiyinchilikdan tortib, jismoniy toliqish, ilmni yodlash, yozish, ustozning injiqligi, atrofda qarshiliklarni yengib o'tish kerak. Ilm tahsil qilish igna bilan quduq qazishdek gap, deb bejiz aytilmagan.

Hech kim bir pasda olim bo'lib qolmagan, bu olis yo'lda sabru matonat juda muhim. Shuning uchun imom Shofe'iy ilmga olti narsa bilan yetishishni ayta turib, o'sha oltitadan biri uzoq vaqtdir, deydi. Xullas, tolibdan ilmga sadoqat ko'rsatib, unga borlig'ini fido qilish talab etiladi. Hikmatda: "Ilmga boringni bersang, u senga bir qismini beradi", deyiladi. Salafi solihlardan biri aytadi: "Ilm yo'lidagi xorlikka sabr qilmagan odam azizlik topmaydi".

Ilm yo'lida sabr moddiy va ma'naviy jihatlarni qamraydi. Tolib ilm yo'lida faqirlikka, yo'qsillikka ham sabr qilishi kerak.

Xatib Bag'dodiy "Tarixi Bag'dod"da imom Buxoriyning tarjimai holida keltiradi: "Umar ibn Hafs Ashqar aytishicha, ular Basrada hadis yozish majlisida bir necha kun Buxoriyni ko'rmay qolishibdi. U shunday deydi: "Uni istab, bir uyda kiyimsiz holda topdik. Bisoti tugab, hech narsasi qolmagan ekan. To'planib pul yig'dik va unga kiyim sotib olib berdik. Keyin yana biz bilan hadis yozishga qatnay boshladi".

Imom Buxoriyning varrog'i – daftar-qalamlarini ko'tarib yuradigan shogirdi Muhammad ibn Abu Hotim aytadi: "Ustozning shunday deyayotganlarini eshitdim: "Odam ibn Abu Iyosning huzuriga (Asqalonga) yo'lga chiqdim. Nafaqam kechikib, hatto o't-o'lan yeb yurdim. Biroq, buni hech kimga aytmadim. Uchinchi kuni bir odam keldi, tanimadim. Menga bir hamyon berdi, unda dinorlar bor edi. "O'zingga ishlat, deb berib ketdi".

Kahf surasida kelgan qissada Hizr alahissalom Muso alahissalomga: "Sen menga sabr qila olmaysan", dedi. Shunda Muso alayhissalom: "Alloh xohlasa, hali mening sabrli ekanimni ko'rasan, senga hech bir ishda osiylik qilmayman", deydi. Mufasssirlarimiz ta'kidlashlaricha, ushbu oyatlarda ilm tolibi ustozga, ilmga nisbatan sabrli bo'lishi, itoatgo'y bo'lishi lozimligi uqtirilgan.

4. TAQVO VA PARHEZ

Islom nuqtai nazariga ko'ra, har qanday ilm Allohning tortig'i bo'lib, taqvosiz ilm olishda baraka bo'lmaydi. Baraka degani serfoyd demakdir. Hozirda ayrim ilmlarning ortidan insoniyat o'zligidan, qadriyatalaridan ayrilishi ham balki shu kabi ma'naviy sabablarga bog'liqdir. Asarlarda aytilishicha, ilm tolibi taqvoni tutmasa, uch balodan biriga muftalo bo'ladi:

a) Yosh o'lib ketadi, natijada, o'rgangan ilmini o'rgatib ulgurmaydi.

b) Johillar orasida qolib ketadi, uning ilmidan birov bahra olmaydi.

g) Podshoh, amaldorlar huzurida xo'rlanadi.

Taqvo – gunohlardan uzoq bo'lish, pok-halol yashash demakdir. Taqvo aqlu idrok, zehn-xotiraning kuchli bo'lishiga ham yordam beradi. Imom Shofe'iy aytadi:

Shikoyat ayladim zehnim yomon deb,

Vaki' aytdi: "Gunohlardan hazir bo'l,

Zehn Alloh taolodan fazldir,
Xudo osiyga fazl etmas, amin bo'l.

5. ILM VA ILM AHLINI SEVISH, HAMMA NARSADAN USTUN QO'YISH

Tolibi ilm nazdida ilmdan afzal narsa bo'lmasligi kerak. Mol-u pul, mansab-u obro', boringki, dunyo bor-budi bilan keltirilganda ham ilmdan afzal bo'la olmaydi.

Ilm tolibi ilmga taalluqli barcha shaxs va narsalarni sevishi kerak. Xususan, ustozni yaxshi ko'rishi, unga fidokorona muhabbat qilishi lozim.

6. ILM YO'LIDA MOL-U PUL SARFLASHDA HIMMATLI BO'LISH

Ilm sarf-u xarajat talab qiladi. Eng katta daromad keltiradigan tijorat – bu ilmdir. Ilm nafaqat moddiy dunyo, balki boqiy dunyo boyligini ham qo'lga kiritishga sabab bo'ladi.

Buyuk muhaddis Yahyo ibn Ma'inga (vaf.233/848) otasidan 1.050.000 dirham meros qolgan edi, hammasini hadis o'rganish yo'lida sarfladi, hatto kiygani shippagi ham qolmadi. 200 dirham zakot nisobi bo'lsa, mazkur pul nisobning 5000 baravaridan katta boylik bo'lgan. Bugungi kun hisobi bilan aytganda, taqriban 15.000.000 dollarga to'g'ri keladi.

Imom Buxoriyning ustozlaridan biri Muhammad ibn Salom Baykandiy darsda o'tirganida qalami sinib qoldi. Vaqtini boy bermaslik uchun: "Kimda ortiqcha qalam bo'lsa, bitta qalamni bir dinordan olaman", dedi. Shunda atrofda unga qalam yog'ilib ketdi. 20 dinor zakot nisobi hisoblangan. Demak, bugungi kun hisobi bilan aytganda, bitta oddiy qalamni taqriban 1.500.000 so'mga olaman, deb aytgan.

Shom yurtining buyuk muhaddislaridan Ismoil ibn Ayyosh rahmatullohi alayh: "Otamdan 40.000 dinor meros qolgandi, hammasini ilm talabida sarf etdim", degan. Bu hozirgi hisobda 6 mln dollar degani.

Imom A'zamning shogirdi imom Muhammad Shayboniy aytadi: "Otam menga 30.000 dirham qoldirgandi. 15.000 dirhamni nahv va she'rga, 15 mingini hadis va fiqhga sarfladim".

Bu kabi misollarni juda ko'p keltirish mumkin. Xulosa qilib aytganda, yakka shaxs sifatida ham, oilada ham, jamiyat va davlat miqyosida ham ilmga pul sarf etish eng samarali va zarur xarajat ekanini tushunib yetish lozim. Bugungi kunda rivojlangan davlatlar aynan ushbu haqiqatni chuqur anglab, davlat xazinasidan sarflanadigan eng katta xarajatni ta'limga yo'naltirmoqda va natijasini ham olishmoqda.

7. FOYDALI ILMLARGA INTILISH, BEFOYDA MA'LUMOTLARDAN QOCHISH

Hadisda: “O‘zingga manfaat keltiradigan narsaga o‘ch bo‘l”, deyiladi. Dunyo yoki oxiratda kerak bo‘lmaydigan ilm foydasiz ilm sanaladi. Shuningdek, sehrgarlik, fahsh-u buzuvchilikka yetaklaydigan ma‘lumotlar nafaqat befoйда, balki zararli hisoblanadi. Ularga umrni safrlash gunohdir.

8. VAQTGA QIZG‘ANCHIQ BO‘LISH

Vaqtini tejamagan odam ilmga ega bo‘la olmaydi. Ilm tolibi uchun eng qadrli va muhim narsa vaqtdir.

Ibn Mas‘ud roziyallohu anhu aytadi: “Men quyosh botib, umrim kamayib, amalim ko‘paymagan kunga nadomat qilganchalik biror narsaga nadomat qilmadim”.

Hasan Basriy: “Ey Odam bolasi! Sen kunlardan iboratsan, bir kuning ketganda bir qismining ketgan bo‘ladi”, degan.

Imom Shofe‘iy aytadi: “So‘fiylar bilan yurib ulardan ikkita so‘z o‘rgandim. Biri – “Vaqt qilichdir, sen uni kesamasang, u seni kesadi”, degan gapdir”.

Insoniyat tarixidagi o‘tkir aql egasi bo‘lgan daholardan biri Xalil ibn Ahmad Farohdiy (100-170/719-787) rahmatullohi alayh aytadi: “Men uchun eng og‘ir vaqt ovqat yeydigan paytimdir”. Ya‘ni ovqat yemasam bo‘lmaydi, yesam, vaqtim ketib qolmoqda, demoqchi.

Hanafiy mazhabining ikkinchi imomi Abu Yusuf Yaqub ibn Ibrohim (113-182/731-798) rahmatullohi alayh o‘lim to‘shagida ham ilmiy bahsni to‘xtatmagan edi. Shogirdi Qozi Ibrohim aytadi: “Abu Yusuf kasal bo‘lganida ko‘rgani borsam, behush ekan. O‘ziga kelgach, menga: “Ey Ibrohim, falon masala haqida nima deysan?” dedi. Men: “Shu holatda-ya?” dedim. U: “Hechqisi yo‘q, biz birortasi najot topar deb o‘rganaveramiz”, dedi... Keyin o‘rnimdan turib, hovlining darvozasiga

kelganimda baqirgan ovoz eshitdim, u shunda o‘lgan ekan”.

Imom Buxoriyning ustozlaridan Ubayd ibn Ya‘ish aytadi: “O‘ttiz yil tunda qo‘lim bilan ovqat yemadim, opam og‘zinga ovqat solib qo‘yar, men esa hadis yozar edim”.

Muhammad ibn Ahmad Samarqandiy (vaf.320/932) rahmatullohi alayh hamma vaqt dars olish bilan band edi, hatto yo‘lda ham o‘qib yurar, goh chuqurga yiqilib ketar, gohida ulovlar uni deysap ketar edi.

Faqih Abulhasan Aliy ibn Iyso Valvolijiy aytadi: “Abu Rayhon Beruniyning oldiga kirdim, jon talvasasida ekan, nafasi xirillab, ko‘ksi siqilayotgan edi (O‘shanda u 78 yoshda bo‘lgan). O‘sha holatida menga: “Fosid buvilarning hisobi haqida menga nima degan eding?” deb qoldi. Unga rahmim kelib: “Shu holda-ya?” dedim. U: “Hoy! Ushbu masalani bilib dunyo bilan xayrlashganim mening uchun uni bilmay dunyoni tark etganimdan yaxshiroq-ku”, dedi. Men masalani qaytardim, u yodlab oldi va menga va‘da qilgan narsasini o‘rgatdi. Uning huzuridan chiqdim. Yo‘lda edim, yig‘i ovozi eshitildi”.

Ha, buyuk olimlar vaqtni ana shunday g‘animat bilishgan. Ilm tolibi vaqtga hammadan ham qizg‘anchiq bo‘lishi darkor. Ana shunda u muvaffaqiyatga tezroq erishadi.

9. TORTISHISHDAN UZOQ BO'LISH

Ilm tolibi har qanday bahs-munozaradan uzoq bo'lishi kerak, chunki u hali ilmni egallaganicha yo'q, bahsdan foyda olmaydi, samara topmaydi. Ilmda ma'lum darajaga erishgach, munozara odobi doirasida ilmiy bahs qilishi mumkin. Biroq, shunda ham niyat sof bo'lib, biror ilmiy haqiqatni ro'yobga chiqarishga qaratilgan bo'lishi kerak, ortig'i nafsoniy tortishuv hisoblanib, umrni zoye qilish bilan birga, oraga nafrat-u adovat soladi, qalbni band qiladi.

10. ILMNI YODLASH, JAMLASH, YOZIB BORISH

Xotirangizda saqlangan ilm sizniki, kitobda qolgan ilm sizniki emas. Shuning uchun musulmon ummati ta'limida ilmlarning asoslarini yodlash yo'lga qo'yilgan. Talabaga har bir fandan kamida bir-ikkita muhim manba yodlatiladi. Shunda o'rgangan ilmlarining tayanch ma'lumotlari hamisha yodda turadi va bu o'sha ilmlarni hayotga tatbiq etishni ta'minlaydi.

Hujjatul Islom Abu Homid G'azzoliy rahmatullohi alayhi Abu Nasr Ismoiliga shogird tushish uchun Tusdan Jurjonga borib, bir necha yil u yerda ilm tahsil qildi. Yurtiga qaytayotganda karvonni qaroqchilar taladi. Ulardan biri pul bor degan gumonda yosh olim G'azzoliyning xaltasini olib qochdi. Olim uning ortidan quvib borar ekan, bor ovozi bilan: "Xaltamni qaytaringlar, unda sizlarga kerak narsa yo'q", deb qichqirardi. Shunda qaroqchilarning kattasi: "Ortingga qayt, bo'lmasa, o'lasan", deb baqirdi. Olim esa: "Menga faqat bitiklarim kerak, qolganini olaveringlar, mayli", deb xitob qildi. O'g'riboshi: "Nima bor unda?" dedi. Imom G'azzoliy: "Unda o'rgangan, yozgan darsliklarim, daftarlarim bor, men bularni qancha umr sarflab jamlaganman, axir bu mening bir necha yilda yiqqan ilmlarim", dedi. Shunda o'g'rilarning kattasi xoxolab kulib: "Qanday qilib bu sening ilming bo'ladi, biz olib qo'ysak, o'zingda hech narsa qolmas ekan-ku", deydi. Keyin esa bitiklarni egasiga qaytarib beradi.

Imom G'azzoliy aytadi: "Nima qilishim kerakligini ko'rsatish uchun Alloh o'g'rini menga so'zlatdi, dedim-da, Tusga kelib, o'sha yozganlarimni uch yilda to'liq yod oldim. Ularni shunchalar mustahkam hifz etdimki, endi yo'lto'sarlar kitoblarimni tortib olishsa ham parvo qilmayman".

11. ILM YO'LIDA YAXSHI DO'ST TANLASH

Inson ijtimoiy mavjudot bo'lgani uchun bir o'zi harakatlanishi qiyin. Ilm yo'lida ham unga sheriklar bo'lsa, zerikmaydi, ular bilan bellashadi, ulardan foyda oladi. Sherik tanlaganda ixlosli, samimiy, ilmga haris, adolatli, to'g'riso'z va o'zidan peshqadamrog'ini tanlashga harakat qilishi lozim.

Alloh taolo Qur'oni Karimda shunday deydi:

"Ey imon keltirganlar! Allohdan qo'rqinglar va adl kishilar bilan birga bo'linglar" (Tavba surasi, 119-oyat).

Imom Qushayriy aytadi: "To'g'rilik – ishning ustunidir. Ish u bilan tugal va intizomli bo'ladi. Uning eng ozi – ich bilan tashqarining bir xil bo'lishidir".

Zunnun Misriy aytadi: "To'g'rilik Allohning qilichidir, uni nimaga ursa, o'shani kesadi".

Hasanxon YAHYO ABDULMAJID
("O'zbekiston talabasi" uchun maxsus)

Davomi bor

MAKTAB BITIRUVCHISI TALABA BO'LGUNCHA...

Har bir talaba vazir bo'lmasligi mumkin, lekin har bir vazir talaba bo'lgan...

“Gabbarning qaytishi” filmidan

Yaqin kunlarda maktabni bitirayotgan minglab o'quvchilar talabalikka qabul qilinish uchun imtihonlar topshirishadi. Ular hozir juda katta tanlov oldida turishibdi va o'zlarida kuchli hayajonni his qilishlari tabiiy hol. Biz esa shu yo'lni bosib o'tgan talaba yoshlar o'rtasida so'rovnoma uyushtirib, ularning fikrlari bilan qiziqdik hamda quyidagi savollari-mizga javob olishga harakat qildik:

1. Maktabni bitirayotgan yoshlar kelgusida o'zi uchun biryo'lni tanlashi kerak bo'ladi. Bu jarayon sizda qanday kechgan, nimalar haqida o'ylagansiz?

2. Sinfdozlaringiz orasida qanchasi talaba bo'lmagan va ularning hozirgi holati haqida, tanlovi haqida nimalar deyolasiz?

3. Sizda oliy o'quv yurtiga kirishdan tashqari, qandaydir “B” reja bo'lganmi?

4. Sizningcha, o'qish inson dunyoqarashi va hayotiga qanchalik ta'sir qiladi. Bunga o'zingiz va atrofingizdagilar (o'qigan va o'qiy olmaganlar) misolida javob bera olasizmi?

Zuhridin RAHIMOV, talaba:

– Menimcha, har bir yosh maqsadlariga erishish uchun ilm yo‘lidan ketishi kerak. Men ham aynan shu yo‘lni tanlaganman. Qiziqishlarim avvaldan aniq bo‘lgani sababli Toshkent Moliya institutiga o‘qishga topshirdim va talaba bo‘ldim. Sinfdoshlarimning yarmi turli oliy ta‘lim muassasalari talabasi, qolgan yarmi o‘qishni istamagan. Qishloq sharoitida yoshlar uchun maktabni bitirgandan so‘ng o‘qishga kira olmasa, ikkinchi yo‘l chetga ishlash uchun ketish bo‘ladi. Ba‘zilar uchun esa bu “B” reja emas, avvaldan tanlangan asosiy yo‘l bo‘lishi ham ham-mamizga ma‘lum. Shaxsan, men buni tog‘ri deb bilmayman. Ammo ularning shaxsiy hayotida qilgan tanlovlarini hurmat qilaman.

O‘qigan va o‘qimagan insonning farqi, avvalo, fikrlashi va dunyoqarashida namoyon bo‘ladi. Bu farq ba‘zan pul topish yo‘lidagi mehnat faoliyati va salmog‘ida ham bilinadi.

Bizda yana oliy ta‘limda o‘qimagan insonga past nazar bilan qarash ham bor. Aslida, bu ham noto‘g‘ri. Chunki zamonaviy kasblar rivojlangan davrda o‘qimasdan turib ham mo‘may daromadli yaxshi kasb topish mumkin.

Malohat UMAROVA, talaba:

– Maktabda o‘qib yurgan vaqtlarimda partiya kengashi xodimi bo‘lib ishlashni xohlardim. O‘ylashimcha, yo‘limni aniq belgilab olgandim, biroq maktabni bitirganimdan so‘ng qiziqishlar o‘zgarib ketdi va tarjimonlik sohasini tanladim.

Sinfda 28 o‘quvchi edik. Hozirda shularning 11 nafari talaba. Qiz bola sinfdoshlarim orasida faqatgina men o‘qidim. Sinfdoshlarimning ko‘pchiligi hayotdagi o‘rnini topgan va o‘z yo‘lida davom e‘tmoqda. Qilgan tanlovlari o‘zlarini qoniqtirayotgan bo‘lsa, ular uchun xursandman. Men maktabni bitirayotganimda tanlashim mumkin bo‘lgan 2-3 ta variantlarim bor edi. Mabodo, o‘qishga kira olmaydigan bo‘lsam ham, Rossiyadagi Sinergiya universitetiga grant asosida o‘qishga qabul qilingan edim. Hech bo‘lmaganda o‘qishimni shu yoqda davom ettirardim.

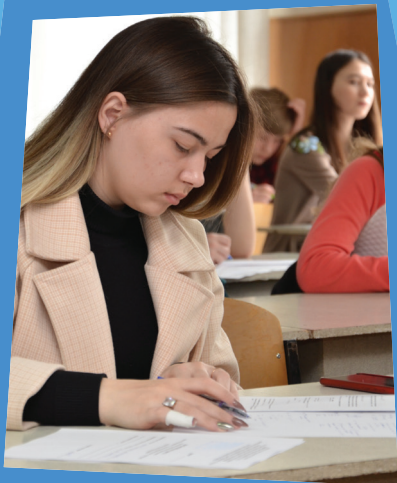
Menimcha, bugun har bir yosh o‘qishi kerak. Buni zamon talabi deb bilaman.

Tohirjon OBIDOV, talaba

– Maktabni bitirayotgan paytim qaysi oliy o'quv yurtiga kirish uchun bir qarorga kelishim qiyin bo'lgan. Chunki men aviatsiya sohasiga qiziqardim va bu O'zbekistonda unchalik rivojlangan soha emas. Menda birgina Toshkent davlat transport universitetiga topshirish varianti bor edi, chunki aviatsiya yo'nalishi faqat shu yerda mavjud. Topshirdim va shartnoma asosida o'qishga qabul qilindim. Maktabdagi sinifdoshlarimning deyarli hammasiga talabalik baxti nasib etgan. Sababi – men viloyatda yetakchi bo'lgan ixtisoslashtirilgan maktabda o'qiganman.

Fikrimcha, oliy ta'lim insonning dunyoqarashini o'zgartiradigan va hayotga tayyorlaydigan katta bir maktabdir. Deylik, talaba universitetdan o'zi istagan bilimni ololmasligi mumkin, lekin universitet uning rivojlanishi uchun yaxshi muhit va jamoani shakllantirib beradi.

Zebiniso ABDILAZIYEVA, talaba:

– Men yoshligimdan jurnalistika sohasiga juda ham qiziqqanman, ammo jurnalistikaga qanday kirishim kerakligi, u sohaga kirish uchun mendan nimalar talab etilishi haqida tushunchaga ega emas edim. Maktabda ham bu haqida ma'lumot yo'q edi. Shu sababli men ijtimoiy tarmoqlar orqali ma'lumotlar izlab yurar edim.

Maktabda 49 o'quvchi edik va ularning 18 nafariga hozirgi kunda talaba. Ko'pchiligi Toshkentda va Rossiyada ishlashadi. O'ylashimcha, ular tanlagan yo'l unchalik ham foydali emas. Qizlarning aksariyati turmushga chiqqan va qolganlari ham shuning arafasida turishibdi. Menda ham agar o'qishga kira olmasam, nima qilishim kerak degan savollar juda ham ko'p bo'lgan. Biroq men oldimga qo'ygan maqsadlarim yo'lida qat'iy edim va u maqsadlarga erishish uchun, albatta, oliy ma'lumotli bo'lishim lozim edi. Shu sababli birinchi yili talabalikka qabul qilinmagan taqdirimda ham kelasi yili, albatta, talaba bo'laman degan ishonch bor edi.

Hamma oliy ma'lumotli bo'lmagan insonlarni ham dunyoqarashi past deb o'ylamayman. Sababi o'qimasdan turib ham juda katta natijalarga erishgan insonlar haqida ko'p eshitganman. Lekin yetuk inson bo'lishda oliy ta'limning o'ri juda ham katta. Siz o'qish davomida turli dunyoqarash va fikrga ega insonlarni ko'plab uchratasiz. Bunday muhit esa sizning ham dunyoqarashigizni o'stiradi. Ayniqsa, kelajakda bir oilaning boshi bo'ladigan yigitlar yaxshi o'qishi va yaxshi kasb egasi bo'lishi lozim. Albatta, bundan qizlar ham mustasno emas. Chunki oilada ko'proq ular kelajak avlod, farzandlarning tarbiyasi bilan mashg'ul bo'lishadi.

Diyorbek XURRAMOV, talaba:

– Yoshligimdan oldimga qoʻygan maqsadlarim, avvalo, moliyaviy erkinlikka, keyin esa shaxsiy erkinlikka erishish edi. Hozir bularga qisman erishdim va shu yoʻldan ketmoqdaman. Maktabdagi sinfdoshlarim bilan aloqalarim unchalik ham yaxshi emas, maktabdan soʻng hamma oʻzi bilan oʻzi boʻlib ketar ekan. Kimdir oylikli ishda, kimdir Rossiyada va yana kimdirlar esa hamon ota-onasining yordamida kun kechirmoqda. Oliy taʼlimda oʻqiyotganlar ham unchalik koʻp emasmiz. Oʻqishga topshirayotgan vaqtim agar grant boʻlmasa, chetda oʻqish varianti ham bor edi menda.

Abdusalom ABDUJABBOROV, talaba:

– Menda, ikki marta oʻqishga topshirib koʻraman, agar oʻta olmasam savdo sohasida oʻzimni sinab koʻraman, degan aniq reja bor edi. Oilamdagilar ham shu fikrni qoʻllab-quvvatlashdi. Lekin keyinchalik oʻzim tayyorlanib borgan sohaga oʻqishga kirdim. Sinfdoshlarim ichida men bilan birga hisoblasak, besh kishi talaba boʻlganmiz. Qolganlar ham oʻz yoʻlidan ketdi. Kimdir oila qurdi, kimdir hunar oʻrgandi, yana boshqasi ustachilik bilan shugʻullanyapti va hokazo. Inson maktabni bitirayotgan payt orzularga toʻla boʻladi. Kimdir orzularyoʻlidan ketsa, kimnidir majburiyat tortib ketadi. Har kimning rizqi har joyda degani bor gap. Kimdir oʻqib hayotida ijobiy natijalarga erishishi mumkin, kimdir esa oʻqimay. Yoki buning aksi ham boʻlishi mumkin. Yaʼni hayotda hammaning oʻz yoʻli bor. Men esa ilm yoʻlidan ketishni tanladim.

MIRSHAKAR FAYZULLAYEV:

– Talabaligingizdagi biror qiziqarli voqeani eslay olasizmi?

– Qiziq voealar ko'p bo'lgan, lekin mana bunisi deb aniq eslay olmadim. Ammo endi talabalikka qabul qilingan paytlarim menga g'alati tuyilgan holat bo'lgan va haligacha eslasam qiziq tuyiladi.

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti. Endi o'qishga kirganman, orzularga to'laman. Birinchi dars boshlandi, programma yozishni o'rganishimiz kerak va biz programmalarini kompyuterda emas, daftarga yozyapmiz. Tasavvur qilyapsizmi, TATUda, ustiga-ustak bo'sh kompyuterlar qolib, programmalarini daftarga yozib o'tiribmiz. Keyinchalik bildimki, bu o'zi shunday metod ekan. Ya'ni algoritmlarni o'rganish va eslab qolish uchun avval daftarga yozib o'rgatishar ekan. Lekin, baribir, bu holat menga qiziq tuyilgan.

– “Talabalik – oltin davr” deyishadi. Sizda shunday bo'lganmi? Talabalik yillaringizni qanday eslaysiz?

– Vaqt o'tgani sari inson miyasi faqat pozitiv xotiralarni qoldiradi. Ya'ni yillar o'tgandan keyin ortga qarab, faqat yaxshi xotiralarni eslaysiz. Shu jihatdan talabalik – oltin davrim deb aytishingiz mumkin. Lekin sovuqqonlik bilan tahlil qiladigan bo'lsam, yo'q, oltin davrim deya olmayman. Aslida inson uchun talaba bo'lasizmi, yo'qmi, o'sha yosh, o'sha davr oltin davr. Lekin u yoshda siz buni tushunmaysiz. Ko'p vaqtingiz bekor ketadi, o'sha paytda siz uchun muhim hisoblanadigan, aslida arziyas narsalarga vaqt sarflaysiz va siz bu oltin davringiz shunchaki o'tib ketganini keyin his qilasis. Aytmoqchi bo'lganim, talabalikni emas, o'sha yoshni oltin davrim deya olaman.

– Hayotdagi eng oliy maqsadingiz nima?

– Men bu haqida o'ylab ko'rganman, lekin menda unaqa maqsad bor deya olmayman. Chunki siz oldingizga qo'ygan maqsadingizni amalga oshirish uchun o'sha yo'lga kirganingizdan keyin, u siz uchun global maqsad bo'lishdan to'xtaydi. Chunki endi bu sizning rejangizga aylanadi va siz shu yo'l dasiz. O'zi qanaqadir oliy maqsad qo'yish, bu siz o'zingizga armon qilishga imkoniyat qoldirgandek gap. Bu qandaydir pessemizm emas, shunchaki men jarayondan zavqlanishni istayman. Deylik, oliy maqsad belgilanmaydi va siz jarayonda maqsadlaringizga erishish uchun harakat qilaverasis. Menda shunday!

– Odamlar Mirshakar Fayzullayevni qanday inson sifatida tasavvur qilishlarini istaysiz?

– Ahamiyati yo'q! Chunki ular qanday o'ylashidan qat'i nazar, bu nisbiy tasavvur bo'ladi. Men haqimda har qanday fikrda bo'lgan odam men bilan yaqinroq tanishganidan so'ng fikri o'zgarishi mumkin. Chunki siz kimnidir yomon ko'rsangiz, uning yomon odatlarini qidira boshlaysiz, agar kimnidir yaxshi ko'rsangiz, siz faqat uning yaxshi xislatlarini ko'ra boshlaysiz. Ya'ni siz u odamdan o'zingiz istagandek obraz yaratib olasiz. Shuning uchun odamlarning men haqidagi fikri juda ham nisbiy tushuncha va buning menga unchalik ahamiyati yo'q deb hisoblayman.

– Hojiboy Tojiboyevning “Stand up” merosi nega O'zbekistonda gurkiramadi? Nega O'zbeklarda hazilni his qilish darajasi past?

– Men bunday deb hisoblamayman. O'zi aslida umumiy lash-tirish yomon narsa. Millatga nisbatan umumiy lashtirish undan ham yomon. Deylik, bu savol egasi kuzatadigan yumorning auditoriyasi qanaqadir hazilga kulishi va o'sha konsertda 4000 ta odam qatnashishi mumkin. Lekin ko'pchilik bu konsertga bormagan yoki ko'rmagan. Ammo ular bor! Shu uchun bunday umumlashtirishni noto'g'ri deb bilaman.

Hojiboy Tojiboyevning merosiga keladigan bo'lsak, biz ijodkordan keyin ham uning merosini xotirlab emas, undan zavqlanib, yuzimizda tabassum bilan ko'rayotganimizning o'zi uning merosi gurkiraganidan dalolat. Chunki siz o'sha ko'rsatuv-larni televizor orqali namoyish etishganda hazillardan zavqlanib kulishingiz, xuddi Hojiboy Tojiboyev tirikdek his qilishingizning o'zi eng oliy baho.

– Mirshakar Fayzullayev nimadan qo'rqadi?

– Global olib qaraganda qo'rqadigan narsaning o'zi yo'q, chunki siz ma'lum vaziyatga ta'sir ko'rsata olsangiz, buni qilishingiz kerak. Agar uni o'zgartira olmas ekansiz, undan qo'rqishning foydasi yo'q, shunchaki qabul qilishga majbursiz. Shu sababdan, men nima-dandir qo'rqaman deb ayta olmay-man. Avvallari bo'lardi, institutga kirolmaslikdan qo'rqish. Chunki bilimingiz yaxshi bo'la turib, hayajon sababli testni xato ishlab chiqishingiz ehtimoli ham yo'q emas. Meni test-lardan oldingi ruhiy holatimni ko'rgan ona tili ustozim shunday degandilar: “Mirshakar, kelasi yil kirasani. O'qishga kirolmaganlarni o'ldirib yuborishgani yo'q. Fojia emas, kelasi yil kirsang ham bo'ladi”. Undan keyin menda aytarli qo'rquv bo'lmagan, bo'lsa ham oniy qo'rquv yoki cho'chishlar. Bularni jid-diy deb o'ylamayman.

– Sizningcha, buyuk kelajak qachon keladi? Orzungizdagi O‘zbekistonni qanday tasavvur qilasiz?

– Siz ma’lum yoshga yetganingizdan keyin orzum bor deb aniq aytmay qolasiz ekan. Orzular bo’lishi mumkin, hamma bo’lgani kabi umumiy. Ya’ni oilam tinch, ota-onam sog’ bo’lsin, bolalarimning rohatini ko’ray va hokazo. Lekin alohida qanaqadir orzular qilish, aytaylik, dengiz bo’yida shinam uy orzu qilaman degan orzular, hammasi 20 yoshgacha bo’ladi odamda. O’sha yoshda chindan ham orzu qilib olish kerak, chunki keyin ma’lum vaziyatlarni hisobga olib, ong yo’l qo’ymaydi bunga. O’zim haqimda aytyapman, albatta.

Men uchun taklif qilinayotgan vaziyatda qanday qilib baxtliroq yashasa bo’lishi muhim. Odamzod har doim biz hozir rivojlanishning eng yuqori cho’qqisidamiz deb o’ylagan. Hatto birinchi marta o’rmonga o’t tushib, olovda pishib qolgan go’shtni yegan odam ham “Bizda endi pishgan go’sht bor, biz rivojlanishning cho’qqisidamiz”, deb o’ylagan. Orzular va ularga erishish jarayoniga judayam ko’p faktorlar ta’sir qiladi. Shu uchun men buyuk kelajak va orzular haqida aniq bir narsa aytmayman. Men istardimki, orzumdagi O‘zbekistonda ko’chaga chiqsangiz, yaxshi kayfiyatda kulib yuradigan odamlar ko’p bo’ladi va xalqimizning faqat ro’zg’or tashvishi bilan o’ralashib qolmay, o’ziga vaqt ajratgani, ruhiy holat haqida o’ylashi uchun fursati bo’ladi. Masalan, siz ishdan kelib, tashvishlarni o’ylamasdan, bemalol o’zingiz va oilangiz uchun vaqt ajrata olasiz. Kimdadir hozir shunday, kimdadir unday emas. Xohlardimki, hamma mana shunday imkoniyat bo’lishini.

– Siz uchun “Stand up” kasbmi yoki hobbi?

– Men bu borada omadi kelgan insonlar qatoridaman. Bu ham kasb, ham hobbi. Ya'ni siz hazillaringizni aytib berib, pul ishlashingiz yoki zerikkaningizda o'tirib hazillaringizni yozishingiz mumkin. Unaqasiga ham, bunaqasiga ham siz yutasiz. Bu shunday sohaki, men ko'proq hazillar yozishim uchun ko'proq emotsiyalar his qilishim kerak. Bu uchun esa hayotim qiziqroq bo'lishi kerak, shunda kontentim yanada qiziq bo'ladi. Shuning uchun agar men qayergadir borib dam oladigan bo'lsam, bu ham ishim uchun qilayotgan investitsiyam deb qarashim mumkin.

– Siz aytgan, hammamizning ichimizdagi “kichkina odamcha” bor-ku, shu bilan kurashish kerakmi?

– Kurashish kerak! Chunki u qanaqadir boshqa “odamcha” emas-ku, bu sizning o'zingiz. Demak, sizni o'zingizdagi nimadir qoniqtirmayapti. Xotirjam bo'lishingiz uchun ham o'sha narsalarni to'g'rilashingiz kerak. U qayerdadir haq gapirayotgan bo'lishi mumkin. Qayerdadir siz o'z dunyoqarashingizni o'zgartirishingiz kerakdir, ya'ni har doim ham uning ovozini o'chirish uchun emas, balki, o'z xotirjamligingiz uchun kerak bu narsa. U “odamcha” har doim ham sizga qarshi bormaydi, undan “maza qildik-a, bugun” degan fikrlar ham chiqishi mumkin.

Eng yomon jihati, bu hazilni eshitganlarning miyasida bu “maraz odamcha” mening ovozim bilan gapirayotgan ekan, bu haqida menga instagramda ko'p yozishadi. Men bunaqa bo'lishini xohlamaganman to'g'risi, lekin, baribir, kimdir aytishi kerak-ku.

– Sizningcha, pul baxt keltiradimi?

– Men uchun baxt voqea yoki erishsa bo'ladigan narsa emas, bu davomli jarayon! Xursandchilik yoki quvonch kabi oniy narsa emas. Masalan, sizning muam-molaringizning qanchadir qismini pul hal qila olsa, demak, sizda kamroq muammo qoladi. Shu jihatdan olib qarasak, pul baxtli qila oladimi-yo'qmi bilmadim, lekin xotirjam qiloladi. Yoki aytishimiz mumkin, agar siz pulga resurs sifatida qarasangiz, baxtli qila oladi, agar unga maqsad sifatida qaraydigan bo'lsak, yo'q!

– Mirshakar Fayzullayev qaysi faoliyat bilan hech qachon shug'ullanmagan bo'lardi?

– O, juda ham katta ro'yxat! Keling, siz bilan eng avval odamiylikka to'g'ri kelmaydigan hamma narsalarni o'chirib yuboramiz. Yana shaxsiy prinsplarga to'g'ri kelmaydigan narsalarni ham. Agar kasb sifatida olib qaraydigan bo'lsak, oshpazlik bilan hech qachon shug'ullanmagan bo'lardim. Faqat o'zim uchun emas, ko'proq men tayyorlaydigan ovqatlarni yeydiganlarning manfaatini o'ylab ham oshpazlik bilan shug'ullanmasdim. To'g'risi, bu qo'limdan kelmaydi va jarayondan ham zavqlana olmayman. Umuman oladigan bo'lsak, ko'pchilikka zararim tegishi ehtimoli bo'lgan kasblar bilan hech qachon shug'ullanmagan bo'lardim. Shu bilan birga o'zimga sababini tushuntira olmagan ishni iloji boricha qilmayman. Lekin juda ham ko'p sohada ishlab ko'r-ganman. Somsapazlik, ofitsantlik qilganman, velosiped usta-siga, tikuvchiga ham shogird tushganman.

– Maroqli gurning uchun rahmat!

Maqsad OBIDJON gurninglashdi

Jahoniy ko'lamdagi olim

Begali Qosimovning umri samarali bo'ldi. Undan boy adabiy, ijodiy meros, yaxshi farzandlar, yaxshi xotiralar qoldi. Aslida shuning o'zi tuganmas boylik. Begali Qosimov xotirasi faqat uni tanigan-bilganlarnigina emas, uning o'zini ko'rmagan, ammo kitoblarini o'qigan yangi avlod uchun ham aziz bo'lishiga ishonaman.

O'tkir HOSHI MOV

O'zbekiston xalq yozuvchisi

Begali Qosimov nainki o'zi o'rgangan davr adabiyotini, balki, umuman adabiyotni, umuman ma'naviyatni nihoyatda teran tushungan bir shaxs edi. U mumtoz deysizmi, zamonaviy adabiyotmi, she'riyatmi, adabiy tanqidmi, hamma-hamma sohaga bab-baravar qiziqardi. Har bir she'rimga Begalining fikrini, munosabatini bilishga umidvor bo'lib turardim.

Abdulla ORIPOV

O'zbekiston Qahramoni, xalq shoiri

Begalining yaratgan tadqiqotlari, adabiyotshunoslikdagi kashfiyotlari, amalga oshirgan ezgu ishlari uni olamga tanitgan, dunyo olimlarining hurmat-ehtiromiga sazovor bo'lgan inson deb aytishga to'la huquq beradi. Ha, u chindan ham dunyo tan olgan zabardast olimlarimizdan edi.

Mahmud SA'DIY

O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan jurnalist

Begali yozgan taqrizlar mustaqil tadqiqot singari o'qilishi hammamizning havasimizni keltirardi. U hech qachon asar bir yoqda qolib, muallif sha'niga madh aytmas va ayni zamonda, tirnoq orasidan kir qidirmasdi. Begalida tanqid odobi juda yuksak, ilmiy prinsiplarga asoslangan bo'lardi.

Shavkat KARIMOV

hamkasbi

Begali ham olim sifatida, ham inson sifatida qadrlanishga sazovor. Men uning asarlarini o'qiganimda – ham aqlim to'ladi, ham shunday olimimiz borligidan faxrlanaman.

Erkin VOHIDOV

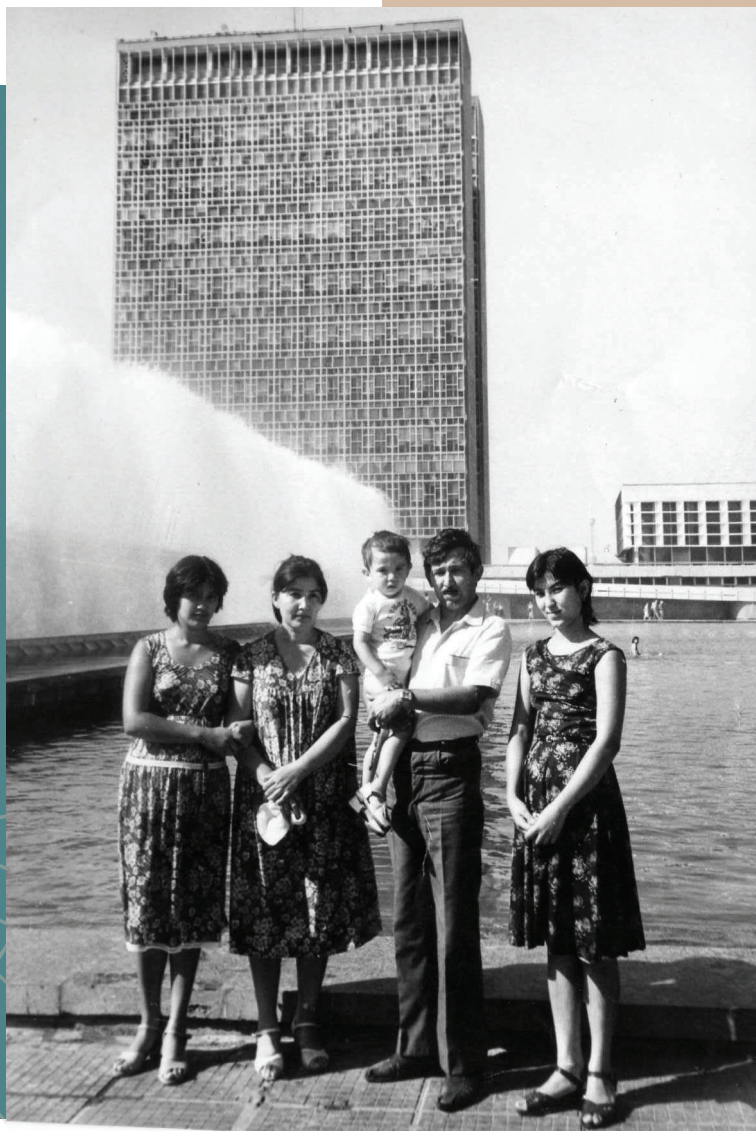
O'zbekiston Qahramoni, xalq shoiri

Millat murabbiylari

Begali XX asr boshidagi adabiyotimizning qora chaplangan manzarasini qayta ta'mirlab, ne-ne tabarruk ajdodlarimiz ruhini shod etdi, ularga ikkinchi umr bag'ishladi-yu, o'zi ham abadiyat saroyi tomon yo'l oldi.

Nizom KOMIL

yozuvchi, tarjimon

Uning ijodiy ishiga mas'uliyat bilan qarashi shu darajada yuqori ediki, tunning qaysi payti bo'lishidan qat'i nazar, u bajarishi kerak bo'lgan ishidan tashqari hamma narsani xayolidan haydardi, kerak bo'lsa, charchoq va uyquni ham yenga olardi. U ilhom kelishini kutib, uni axtarib o'tirmasdi. Ilhomning o'zi hamisha Begali bilan birga bo'lardi.

Umrzoq O'LTABOYEV

filologiya fanlari nomzodi

Begali Qosimovning kuchli tafakkuri tezda eng optimal va to'g'ri yo'lni tanlash imkonini berardi. Muhimni nomuhimdan bexato ajrata bilish uning o'ylariga uchqurlik bag'ishlardi, chamamda. So'zamol odam emasdi, lekin o'tkir notiq edi. Nutqining yaxshiligi tilining qayralganidan emas, fikrining charxlangani va so'z aytishga o'ta mas'uliyat bilan qaraganidan edi deb o'ylayman.

Qozog'boy YO'LDOSHEV

pedagogika fanlari doktori

Begali Qosimov ilmiy faoliyatini to'lig'icha jadidlar mavzusiga bag'ishlagan, ularning ma'rifatparvarlik sohasidagi, millatni uyg'otib hozirgi zamon sivilizatsiyasiga esh qilish yo'lidagi harakatlarini davom ettirgan edi. Deyarli yarim asr davom etgan bu ish jarayonida Begalining o'zi ham jadidlarning qay bir xislatlarini o'zlashtirib olgandek ko'rinar edi. Shuning uchun "So'nggi jadid" degan laqab unga juda mos tushgan edi.

O'zod SHARAFIDDINOV

O'zbekiston Qahramoni

Begali aka hayron qolarli darajada ichki mushtaraklikka ega sofdil va halol, teran mulohazali va o'z fikrida qat'iy turadigan, ayni paytda o'ta kamtar va halim inson edi. U talabchan edi. Eng avvalo, talabchanlikni o'zi va yaqinlariga nisbatan qo'yardi. Hayotda biror narsaga erishish mumkin bo'lsa, faqat o'z kuchiga, mehnatiga tayanar va yaqinlaridan ham shuni qat'iy talab qilardi.

Abdurahim ERKAYEV

falsafa fanlari nomzodi

Begali o'z ahdida nihoyatda qat'iyatli, o'jar, boshlagan ishini oxiriga yetkazmaguncha qo'ymaydiganlar xilidan edi. U ilm-fanda nimaga erishgan bo'lsa, boshqalarga yoqish-yoqmasligidan qat'i nazar, Alloh bergan tabiatidagi ayni shu xislati – qat'iyati tufayli erishdi.

Umarali NORMATOV

filologiya fanlari doktori

“Milliy uyg'onish” kitobi tom ma'noda Begali Qosimov ilmiy-ijodiy faoliyatining eng yuksak cho'qqisi sifatida baholanishi kerak.

Bu kitobning har bir sahifasi bizga davlat sarhadlarini qurolli chegarachilar qo'riqlaganidek, millat ongi, sezimi va turmushining himoyasi madaniyat, adabiyot va san'at ahli tomonidan himola etilmog'i lozimligini uqtiradi. Kitobni yopar ekanman, ustoz Begali Qosimovning tadqiqotchilik mehnati va olimlik matonati oldida bosh egaman.

Xurshid DAVRON

O'zbekiston xalq shoiri

Begali Qosimov – xalqning dardini o'z dardi deb biladigan, tarix haqiqatini aytib, uni kelajakka xizmat qildirishga bel bog'lagan atoqli va ardoqli olimlarimizdan. U olimlik va munaqqidlikni ajabtovur uyg'unlashtirilgan kishi: bir yoqda adabiyot tarixini chuqur tahlil etuvchi salmoqdor kitoblar, ikkinchi yoqda esa qator adabiy-tanqidiy maqolalar, adabiy jarayonni kuzatgan, dolzarb masalalardan bahs etuvchi maqola, chiqishlar...

Begalining har bir kitobi va hatto har bir jiddiy maqolasi ham yangi qarashlar, dadil fikr-mulohaza, kontsepsiyalarni ko'tarib chiqishi bilan jamoatchilik diqqatini tortadi. Tafakkurimizning bir qadam olg'a siljishiga ko'maklashadi.

Najmiddin KOMILOV

filologiya fanlari doktori

Begali Qosimov butun vujudi, fikr olami, salohiyati, e'tiqodi, intilishlari, talabchanligi, rostgo'yligi, va'daga vafo qilishi, millatparvarligi bilan chindan ham jadid edi.

Muhammad ALI

Ўzbekiston xalq yozuvchisi

Uning tabiatida chapdastlik bor edi. U ilmda o'zi bilan yonma-yon borayotgan odamga tan berardi. Bordi-yu, yonidagi odam xom, chala, g'irromroq bo'lsa, Begali ayab o'tirmasdi, tishli-tirnoqli maqola bilan raqibi surobini to'g'rilab qo'yardi.

Abdug'afur RASULOV

filologiya fanlari doktori

Ta'bir joiz bo'lsa, Begali aka adabiyotshunosligimizdagi Hamlet edi. Uning yuragi ham, fikru o'yi ham qoliplarga sig'mas, erk-ozodlik hislari bilan limo-lim, istiqloq g'oyasi bilan to'lg'in edi.

Vaqt yetdi, baralla aytmoq kerak: 70-yillardan boshlab kimki yo u, yo bu tarzda jadidchilik masalalari bilan shug'ullangan bo'lsa, deyarli barchasi Begali Qosimov "shinel"idan chiqqan.

Shuhrat RIZAYEV

filologiya fanlari nomzodi

Har qanday ilmiy maktab an'analari davom etgan taqdirdagina chinakam ilmiy maktab maqomini olishi mumkin. Professor Begali Qosimov ilmiy maktabi an'analari bugungi kunda ham izchil davom ettirilayotir. Olim jadid adabiyoti bo'yicha chet mamlakatlar uchun ham mutaxassislar tayyorlab bergani, olimning asarlari Fransiya, Germaniya, Turkiya, Yaponiya, Rossiya va boshqa qator mamlakatlarda nashr etilgani olim asos solgan ilmiy maktabning xalqaro e'tirofi isbotidir.

Nurboy JABBOROV

filologiya fanlari doktori

So'nggi jadid

(Begali Qosimov vafotiga)

Ne fitnalar ko'rdi yuz yil orasi,
Sutmas, ko'z yosh emar Armon bolasi...
O'tdan zuvolasi – qalb fuqarosi,
Bormi aytilmagan so'zning chorasini?..
Alvido, o'zbekning jigarporasi.

Bulbul so'z so'zlasa, bari abadiy,
Bepusht yil o'tkinchi, xush on abadiy,
Va seni yetaklab ketar Behbudiy,
Yaxshi bor, egilmas jur'at na'rasi,
Alvido, o'zbekning jigarporasi.

O'limga chora bor, izga chora yo'q,
Qullarcha egilgan tizga chora yo'q,
Va harom sotilgan so'zga chora yo'q,
Haqdan o'zga sira o'zga chora yo'q,
Bukilmagan so'zning ozod bolasi,
Yaxshi bor, o'zbekning jigarporasi.

Jur'atda erk bordir, g'afolatda zillat,
Uyqudagi ko'zda uyg'onar illat,
Mardlar nomusida tirikdir millat,
Buyuk yo'l bu ikki jahon orasi,
Yaxshi bor, o'zbekning jigarporasi.

Nogoh gulchambarga aylanar dorlar,
Kitobday o'qilar aziz mozarlar,
Hikmat daraxtiga aylanar zorlar,
Egilmagan so'zning ozod bolasi,
Yaxshi bor, o'zbekning jigarporasi.

Eshqobil SHUKUR

2004-yil 27-sentyabr

Begali QOSIMOV deydi...

* * *

Millatni ma'rifat tarbiyalaydi. Uning ravnaqi uchun birinchi navbatda, aql va g'ayrat kerak. Aql ilmdan kuch oladi, ma'rifat bilan ulg'ayib boradi. Millat unga mansub har bir kishining joni-jahoni, baxti-saodati.

* * *

Har qanday tarixiy shaxsning tarixdagi o'rni va qadrini belgilaydigan bosh mezon uning aqlu zakovati hamda jasoratidir. Tarixning eng muhim, eng mas'uliyatli bir paytida butun mas'uliyatni zimmasiga olgan holda Millat va Vatanni ozod va obod etmog'idir.

* * *

Haqiqiy shogird ustozi ko'rsatgan yo'ldan to'piri chiqib yotgan dalagacha ketmaydi. Unga tutash yangi yo'llar barpo qiladi.

* * *

Vatanni shunchaki sevib bo'lmaydi. Uning dardi bilan yashamoq, uning baxtidan quvonmoq, u bilan faxrlanmoq kerak. Bu ham kifoya emas, chinakam muhabbat uni yana ham go'zalroq, yana ham mukammalroq, yana ham ulug'vorroq qilishga undashi kerak. Bu esa kurash demakdir.

* * *

Odamzodga xos bo'lgan g'alati bir tuyg'u bor. O'zingga olis bir nur yaratasan. So'ng unga tinmay yugurasan. Qo'lingga olib qaraganingda, shaldiraq qog'oz bo'lib chiqadi. Yetgunga qadar tanangdagi bor qo'rni ham yo'qotasan.

* * *

Millatlar ham odamlar kabi dirlar. Agar ularning aloqalari siyosatchilar orqali bo'lsa, davlatlar yaqinlashadi, olimu shoirlar orqali bo'lsa, millatlar yaqinlashadi.

* * *

Mustaqillikni anglash uning uchun kurashganlarni anglashdan boshlanadi.

* * *

Bilaman har kimga bu on keladir,
So'nggi so'z ayturga imkon keladir.
Vijdon-la yuzma-yuz iymon keladir,
Quvonchlar chekilib armon keladir,
Komida yashirin alamli nido,
Ul vido onidir – vido, alvido.

Zangor xayollarga to'lganda dunyo,
Nozli kelinchakday to'ngganda dunyo,
Jannatdan bir timsol bo'lganda dunyo,
O'z-o'ziga maftun qolganda dunyo.
Ohista qalbmiga kirdi bir nido.
Ul vido onidir – vido, alvido.

Bog'imda quladi azamat chinor,
Chinorki, men uchun ham nomus, ham or.
Farzandlar tol bargday, ko'zyosh shashqator,
Bundan alamliroq qandayin dard bor?
Bexosdan tilimga ko'chdi bir nido.
Bul nido vidodir – vido, alvido.

Ko'ngandim taqdirning yozmishlariga,
Navbat bilan qabr qazmishlariga.
Lek chiday olmadim ozmishlariga,
Hanuz gungu lolman "o'z" ishlariga.
Bag'rimni titratar armonli nido.
Bul nido vidodir – vido, alvido.

Begali QOSIMOV

TANDIRXONA, SOMONXONA, MOLXONA...

“Men qishloqda yashamayman. Bilaman sizni, to'ygacha “shaharda yashaymiz, qishloqqa ketmaymiz” deysiz-da, keyin o'z bilganingizni qilasiz. Meni avrashga urinmang, quruq va'dalarga ishonadigan ahmoq yo'q. Qachon shahardan uy olsangiz, keyin sizga turmushga chiqishga rozi bo'laman. Ungacha meni bezovta qilmang. Aytgancha, mashina ham olishingiz kerak hali!”

Eh, Shahruxa, sendan bu so'zlarni eshitib, qay ahvolga tushishimni o'ylab ko'rdingmi hech? Hali o'qishni tugatib, ishga joylashganimga bir yil ham bo'lma-di-ku, nega buncha qiynaysan odamni? To'g'ri, to'yimizgacha mashina olaman deb bergan va'dam yodimda. Mashinalar narxini ko'rib chiqib, qachon to'yimiz bo'lishini aytgandim-ku senga! Agar “Lacetti” olishimni xohlasang, meni 58 oy kutishingga to'g'ri keladi. Bu degani 4 yil-u, 10 oy. Shaxruz, men bu sonlarni osmondan olayotganim yo'q, o'ylab ko'r. Yangi “Lacetti” 114 449 000 so'm bo'lsa (Bu va quyida keltirilgan raqamlar 2021-yilgi narxlar hisobida. Chunki bu guruh o'sha yilga oid. Hozir esa vaziyat qay tarafga o'zgarganini o'zingiz chamalab olasiz), mening oyligim esa uch million.

Yemay, ichmay, bu pullarni yig'sam, uch yil-u uch oy deganda to'y qilamiz. Lekin yeb-ichmaslikning iloji yo'q, bir tomonda ijara haqi. Sening ko'ngling ham bir nozik bo'lsa, tug'ilgan kun-u bayramlarda sovg'asiz qolsang, jahl qilasan. Shunday ekan, har oyligimdan bir millionni xarajatlar uchun ayirib tashlasak,

to'rt yil-u, o'n oy bo'ladi. Agar bu vaqt juda ko'p, 73 262 000 so'mlik “spark” ham bo'laveradi desang, o'ttiz olti yarim oy, ya'ni uch yil-u bir oy kifoya edi. Men

28 ga, sen 24 ga to'lganingda to'y qilardik-da, baxtli-saodatli yashayverardik.

Hammasini hisoblab qo'ygan joyimda uy deyishingni qara! Dadam oddiy o'qituvchi, onam uy bekasi bo'lsa, ulardan yordam so'rab bo'lmaydi. Ukam o'qiyapti, hali opamni uzatishimiz kerak. Agar o'qituvchilarning oyligi oshib, dadam ming dollar maosh olganida ham bu ish besh-o'n yilsiz bitmaydi.

Miyamda ming xil o'y-fikrlar bilan internet titkilashga tushdim. Turar joy binolari deb yozishim bilanoq "Luxury house", "Murat buildings", "Family Garden", "Olmazor City" kabi jimjimador nomlar chiqib kela boshladi.

Xo'sh: "Poytaxtimizda so'ngi yillar ichida juda ko'plab yangi turar-joy majmualari barpo etilmoqda. Toshkent shahrining deyarli har bir tumanida bunyod etilgan va etilayotgan yangi, zamonaviy va ko'rkam ko'p qavatli uylarni ko'rib, beixtiyor undagi xonadonlardan birini sotib olish istagi tug'iladi. Barchamizga ma'lumki, har tomonlama qulay, xavfsiz, tinch, ayniqsa, hamyonbop uylarga ehtiyoj doim yuqori bo'lgan. Quyidagi ro'yxatda shahrimizdagi eng sifatli va arzon turar joy majmualarini keltirib o'tamiz.

"Infinity Luxury Residence" turar-joy majmua-sida (bularning nomini eshitiboq odamning kapalagi uchadi) bir xonali 681 700 000, ikki xonali 1 000 000 000, to'rt xonali uylar 1 594 000 000 so'mdan.

"Greenwich" turar-joy majmuasida bir xonali 398 800 000, ikki xonali 567 346 500 so'm".

Ko'zlarimni yanada kattaroq ochib, narxlarga takror qarayman. Nahotki, shahardan bittagina xona olish uchun o'ttiz besh yil ishlasam?! Yana "Kelajakni biz bilan quring", deb qo'yadi bular. Heh, o'rgildim kelajagingdan. Yaxshisi, ikkilamchi bozor narxlarini surishtirib ko'raman, eski uylar ham teshib chiqmaydi. Mana, "Uy bor" telegram guruhida e'lon yozishibdi: "Ikki xonali uy sotiladi, remont qilingan. Manzil: Chilonzor, Algoritm, 26-74. Mo'ljal: "Zarhal" to'yxonasi. Narxi: 30 ming AQSH dollari".

Qani endi hisoblab ko'ramiz. Dollar kursi 10 500 bo'lsa, 30 ming dollar 315 000 000 bo'ladi. Har oy ikki millionni tugib qo'ysam, bu pullarni yig'ish uchun menga 157 oy kerak. Bu degani 13 yil. Dollar ko'tarilib, narx-navolar ko'tarilishini, mashina olguncha ketadigan vaqtni ham qo'shsak, men 42, sen esa 38 yoshda bo'lasan.

Mana, ko'ryapsan, bu raqamlar bizning baxtli bo'lishimizga qarshi. Bo'ldi, gap bitta, hech qanaqa shahardan uy-puy yo'q. Mashina olgach, men bilan qishloqqa ketasan, tamom! U yerda seni ikki xonali emas, yetti xonali uy, oshxonadan tashqari, katta hovli, molxona, somonxona-yu tandirxona ham kutib turibdi.

Shahruza SATTOROVA

FRENCH CYCLISTS HAVE CLAIMED THE

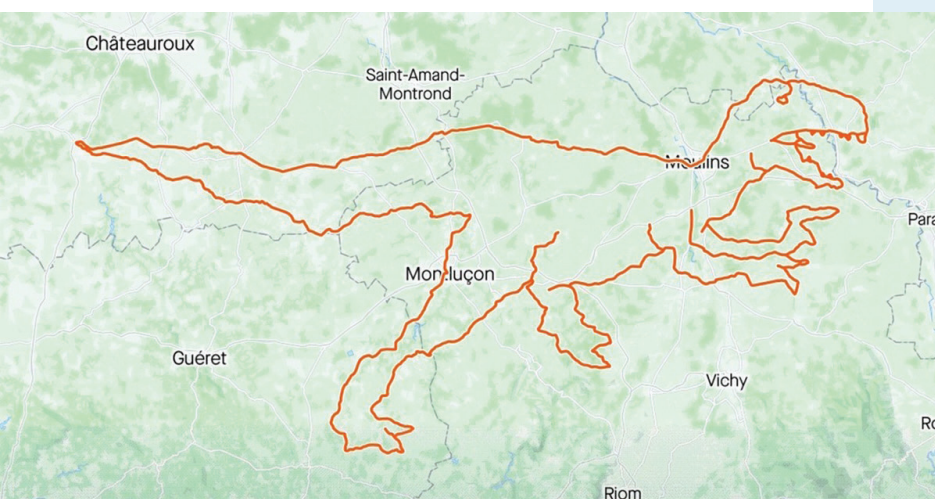
GUINNESS WORLD RECORD

A team of cyclists have been awarded the Guinness World Record for creating the largest GPS drawing, which depicts a Velociraptor and spans a distance of 1,025km (636 miles). To create the dinosaur-shaped GPS drawing, a team of French cyclists including Florent Arnaud, Maxime Brugère, Franck Delorme, Nicolas Meunier, and Jean Roule, spent a total of 43 hours and 47 minutes. The

team started and finished in Meillard in the Allier region in central France and crossed several other counties over six days of riding - Cher, Saone-et-Loire, Indre, Nièvre, Creuse and Puy-de-Dôme. While the outing took place in November 2022 - after a year of planning - the record wasn't declared by Guinness World Records until March this year.

The team previously drew a T-Rex, in 2020, then a diplodocus in 2021, then discovered that there was a registered Guinness World Record for the longest GPS drawing by a bike team that 'looked beatable', a 761km- (472-mile) long love heart drawn in Egypt in 2018 by riders from the Egyptian arm of the firm Philips. The Guinness World Record for the largest GPS drawing by a bicycle team has been awarded to a group of French riders who drew a Velociraptor (above) that's 1,025km (636 miles) long.

The dinosaur team, who belong to the 'Cyclosrandonneurs Saint-Galmier' cycling group, said: 'Florent then drew a Velociraptor that was bigger than the previous record and we sent the file to Guinness for pre-approval! A Velociraptor was chosen partly because it is a play on words with the word for bicycle in French (velo), and also because dinosaurs are proof that even the toughest of species aren't immune to extinction.'

The team, comprised of triathletes on road bikes, revealed that they had several aims for the adventure, including spreading a message about being environmentally friendly. They explained that they wanted to 'pursue a childish dream of having our names on a world record - especially the Guinness Book that we used to read - to share a great journey with friends doing what we like', and to 'promote transportation by bikes'. The dinosaur was 'drawn' by French cyclists Florent Arnaud, Maxime Brugère, Franck Delorme, Nicolas Meunier and Jean Roule, with the creature taking them 43 hours and 47 minutes to complete. The picture above was taken during the epic outing

The dinosaur team (above) posted their drawing to fitness app Strava, with the activity receiving 3,917 likes and 217 comments so far. They continued: 'Most of us are daily bike commuters, environmentally engaged, who rarely use a car. We use our bikes for travelling also. Among the very complex issues that we are facing with global warming and other environmental crisis, riding a bike instead of using a car only has advantages.'

It is good for physical health, mental health, it is cheap, and it avoids most road works and traffic jams. The activity was posted to fitness app Strava and so far has received 3,917 likes and 217 comments.

The team added: 'Strava is a great social media for active people and it has also been a very good platform to promote our record, inspire people and - more importantly - talk, even a little bit, about sustainable mobility, promoting bicycles... as a way to replace cars. We were very happy to see thousands and thousands of enthusiastic people that liked and commented on this adventure!'

“Najot ta’lim” o’quv markazi
asoschisi, “Shuhrat” medali sohibi

TEMURBEK ADHAMOV:

**“ORZULAR KICHRAYSA –
INQIROZ ULKANLASHADI”**

O'zim haqimda...

Men 1994-yilda Farg'ona viloyati Quva tumanida tavallud topganman. Boshlang'ich ta'limni tumanimizdagi 9-maktabda olganman. Yoshligimda eng yaxshi ko'rgan fanlarim – ona tili, geografiya, informatika bo'lgan. Ba'zan, informatika va geografiya fani o'qituvchilari fan olimpiadalariga meni olib borish uchun talashib ham qolishar edi. Informatikaga qiziqishim chindan ham katta bo'lgan, bunga sabab – bolaligimizda axborot boshlansa, bobomning yonlariga o'tirib birga ko'rardik. Unda men qiziqib tomosha qiladiganim – xorij xabarlar edi va o'sha paytlar xorij xabarlarida ko'pincha dunyo texnologiyasiga oid yangiliklar berilar edi. Menimcha, IT sohasiga qiziqishimning ilk bosqichi shu bo'lgan. Keyinchalik tuman markazidagi kompyuter savodxonligi kurslariga qatnadim. U paytlar shaxsiy notebook uyoqda tursin, hatto kompyuter topishning o'zi ham juda katta muammo edi.

Maktabni bitirib, Xorazm viloyatidagi Faxriddin ar-Roziy nomidagi o'rta-maxsus islom bilim yurtiga o'qishga kirdim. 4 yil madrasa ta'limini olgandan so'ng orada 1 yil o'qishga kira olmadim. Keyin 2015-yil Imom Buxoriy nomidagi Toshkent Islom institutiga kirib, 2019-yilgacha shu yerda o'qidim.

Diniy ta'lim olib yurgan paytlarimda ham IT sohasiga bo'lgan qiziqishim kuchli bo'lgan. Bu soha eng avval nima beradi? IT sizga muammolarning tezkor yechimi haqida o'ylash imkonini beradi. Madrasada yoki Mahadda o'qib yurganimda ham Qo'shimcha tarzda ushbu sohaga oid bilimlarni o'zlashtirib bordim. Keyinchalik dasturchi do'stlarim bilan birga arab tilini o'rganishga yordam beradigan "Tahlil" nomli programma tayyorladik. Undan keyin ingliz tilini o'rganuvchilar uchun "Burro" nomli programma ishlab chiqdik. Shu tajribalar asosida 2019-yil talabaligimning 4-yilida "Najot ta'lim" zamonaviy kasblar o'quv markaziga asos soldik. Nima uchun bu ishlar qilindi, nima uchun bunday nom tanlandi deydi bo'lsak, chunki o'zim IT va ta'lim yo'nalishlariga qiziqishim kuchli bo'lgani bois "Najot ta'lim" da shu ikki sohani birlashtirishni istadim.

Yoshlarning xohlamasliklari muammo!

Yoshlarning nimanidir xohlashlari bu ikkinchi masala. Eng avval ularning xohlamasliklari muammo. Yoshlarimiz dunyoni nisbatan torroq deb hisoblashi yomon. Bizning yoshligimizda “Katta bo'lsang kim bo'lasan?” degan so'rovlar o'tkazilar edi, biz esa kelajakda qaysi kasbni egallashni istashimiz haqida aytar edik. Eng ko'p beriladigan javoblar orasida – prezident, prokuror, o'qituvchi yoki sportchi bo'lish orzusi bayon etilardi. Yaqinda Jizzaxda bir inson bilan gaplashib qoldim. Maktabda 2-sinflarga dars berar ekan. O'sha muallim o'quvchilari orasida shunday so'rov o'tkazib ko'rsa, sinfdagi o'g'il bolalarning 60 foizi “Rossiyaga ketaman” deb javob beribdi. Bu real voqeelik! Nima uchun shunday? Keling, bir tahlil qilib ko'ramiz. Bola ko'z ochibdiki, asosan, otasini, amakisini, qo'shnisini Rossiyada deb bilgan. Qolaversa, har doim ayollar o'zaro gaplashadigan bo'lsa, erkaklarning Rossiyada qancha pul topishi bilan maqtanadi, lekin uning qanchalik qiynalishi haqida gapirishmaydi. Mana, bola ongida tushuncha qanday shakllanyapti. U shunday muhitda o'sadi va shunday istaklar shakllanadi. Albatta, men chet davlatda ishlaydigan aka-ukalarimizni malomat qilmoqchi emasman. Oilamni boqaman deb musofirda yurganlarning barchasidan Alloh rozi bo'lsin! Bu mening shaxsiy qarashlarim. Yoki qishloqlarga borib yigitlar bilan gaplashsangiz ham ko'pchiligi “Rossiyaga ketaman” deydi. “Nega?” deb so'raganingizda, uylanam, uy-joy qilaman, mashina olaman... kabi javoblarni eshitasiz. To'g'ri, bular ham kerak, lekin bular yaxshi yashash uchun bir vosita, xolos! Bular inson uchun eng muhim maqsadlar emas. Ya'ni yoshlarning bundan ko'prog'ini xohlamasliklari, jamiyat uchun nimadir qoldirishga xohishi yoki o'zi uchun oldiga qo'yan oliy maqsadlari yo'qligi muammo! Orzular kichraysa – inqiroz ulkanlashadi. Shaxsan, men shunday o'ylayman.

Biz bolalar uchun bir loyiha boshlaganmiz. Bu bolalarning fikrlashini o'stiradigan, ixtirochilik qobiliyatini shakllantiradigan multfilm. Loyiha uchun hozirgacha 200 ming dollordan oshiq mablag' sarflandi, ammo haligacha u tijoriy foyda olib kelganicha yo'q. Olib keladimi-yo'qmi, aniq aytolmayman ham. Lekin ayta olamanki, agar shu qilgan ishlarimizdan bir inson foyda ko'rsa, men ham, jamoa ham qilgan mehnatimizdan rozimiz va bu multfilmni ko'rib, tarbiyalangan bola o'zidan jamiyat uchun nimadir qoldira olsa, biz shundan mamnunmiz! Men bu gaplarim bilan kimnidir kamsitishdan mutlaqo yiroqman. Faqat aytmoqchimanki, inson buyuk va shunga yarasha maqsadlarimiz ham buyuk bo'lishi kerak!

Ta'lim sektorlarining xususiylashishi oqibati faqat ijobiy

Bugun “Najot ta'lim” har bir bitiruvchisining ism-familiyasi, yoshi, qaysi kompaniyada, qaysi lavozimda ishlayotgani, oylik maoshi haqida batafsil ma'lumotlarni berib boradi. Bu tizimni ishga tushurish va yo'lga qo'yish biroz murakkab. Biz nima uchun bu yo'ldan yuramiz? Chunki bizda raqobat kuchli, bizga yana ham ko'proq o'quvchi kerak. Bu holat davlat ta'lim muassasalarida biroz boshqacha, chunki doimiy kvotalar, doimiy oylik maosh va hokazo. Shuning uchun aytishim mumkin, ta'lim sektorlarining xususiylashishi bizni faqatgina rivojlantiradi. Chunki ular har doim o'zaro raqobatda bo'lishadi. Masalan, Turkiyada 50 mingdan ortiq xususiy maktab bor. Ularda ilk xususiy maktab 1900-yil ochilgan. Ya'ni 1 asr oldin. Bu esa Turkiyada ta'limning rivojiga katta hissa qo'shgan. Yaqin yillarda bizda ham xususiy ta'lim sektorlarining ortishi faqat foyda olib keladi deb o'ylayman.

“Najot ta'lim” haqida

“Najot ta'lim” IT markazimizda dasturlash, marketing va dizayn bo'yicha bir vaqtning o'zida 2500 nafardan ortiq o'quvchi ta'lim olmoqda va biz o'zimizning natijalarimiz bilan doim faxrlanganmiz. Yillik statistikaga nazar soladigan bo'lsak, biz bitiruvchilarning 88 foizini ish bilan ta'minlay oldik. Aslida, bu juda katta natija! Bu natijaga erishish uchun esa “Najot ta'lim”ning 300 dan ortiq a'zosi doimiy ravishda harakat qilib boradi. Ayni paytda biz o'quvchilarga yangi takliflar bilan chiqyapmiz. Ya'ni agar bitiruvchimizga ish taklif qila olmasak, bizda o'qish uchun ketgan mablag'ni 100 foiz qaytarib beramiz. Albatta, bu juda qiyin taklif. Lekin biz dasturimizga ishonamiz va o'quvchi agar bizning rejalарimizdan chiqmasdan o'quv dasturini tamomlasa, u, albatta, kerakli mutaxassis bo'lib chiqadi. Hozirda Toshkent shahrida 3 ta filialimiz faoliyat olib bormoqda. Yaqinda Farg'ona viloyatida ham bitta fillialni ishga tushirdik. Kelgusidagi rejalарimiz Samarqand va Xorazmga “Najot ta'lim”ni olib borish. Shu bilan birga yaqinda onlayn ta'lim platformamiz ishlab chiqildi va hozir u test rejimida sinovdan o'tmoqda. Bu platformadan juda ham katta ijobiy natijalar ko'zlangan va uni kelajakda Ozarbayjon hamda Turkiya bozoriga olib kirmoqchimiz.

Din hech qachon rivojlanishga to'siq bo'lmaydi!

Islom dini rivojlanishga ta'qiq qo'ymaydi! G'arbda bir paytlar xristian dini bilan bog'liq shunday muammo bo'lgan. Ana o'shandan dinga nisbatan rivojlanishga to'siq bo'ladi degan tushuncha qolib ketgan. Islom – ilm dini! Agar u rivojlanishga to'siq bo'lganida edi, bugun “Najot ta'lim” bo'lmasdi. Chunki men diniy yo'nalishda ta'lim olganman. Ma'lumot o'rnida aytishim mumkinki, biz bugun O'zbekistondagi eng katta va muvaffaqiyatli IT ta'lim markazimiz.

Ingliz tilini mukammal o'rganing!

Yoshlarga aytgan bo'lardimki, har qanday soha vakili bo'lishingizdan qat'i nazar, ingliz tilini mukammal o'rganing! Chunki bugun ingliz tili faqat chet tiligina emas, balki jahon tilidir. Yaqinda kanadalik bir tanishim bilan migrantlar masalasida suhbatlashib qoldik. Uning aytishicha, Kanada har qanday kasb uchun yaxshigina maosh evaziga migrantlarni qabul qiladi. Ammo talab shundayki, ular ingliz tilini bilishi lozim. Masalan, bizda elektrikli bilan shug'ullanuvchilarning ko'pchiligi ingliz tilini bilmaydi, vaholanki, Kanadada bu soha vakillari oladigan o'rtacha yillik ish haqi 80 mingdan 150 ming AQSH dollarigacha ekan. Agar sohangizda shunday maosh olib ishlashni istasangiz, mana imkoniyat. Faqat ingliz tilini bilsangiz bo'ldi. Bu uchun hozir hamma sharoit bor. Aytaylik, til o'rganish uchun moddiy tomondan muammosi borlar uchun Yoshlar ishlari agentligi qoshida "Ibrat" nomli loyiha boshlangan. Bu loyiha dunyoning barcha yetakchi tillarini YouTube platformasi orqali bepul o'rgatmoqda. Faqat bizda xohish, intizom, harakat bo'lsa bas.

Shu o'rinda ota-onalarga ham murojaat qilib qolardimki, farzandingizga ingliz tilini o'rgating! Chunki buni davrning o'zi taqozo etmoqda.

"Osmondagi bolalar" loyihasi

"Osmondagi bolalar" loyihasi tijoriy emas, to'liq ijtimoiy loyiha. Menimcha, buni kuzatuvchilarimiz ham yaxshi biladi. Biz loyihada ilm orqali, o'z mehnati orqali muvaffaqiyatga erishgan insonlarni ommaga tanitishni istaymiz. Chunki yoshlar ilm orqali yuqori natijalarga erishish mumkinligini bilsin. O'ylaymanki, biz ma'lum darajada bu natijaga erisha oldik. E'tibor bersangiz, loyihaga dadasining puli bilan emas, ilm orqali nimagadir erishgan insonlar olib chiqilgan va bundan keyin ham loyiha o'z pozitsiyasida qoladi.

Orzumdagi O'zbekistonda...

Mening orzumdagi O'zbekistonda sud-huquq tizimi eng a'lo darajada to'g'ri ishlaydi va mustaqil parlamentga ega bo'ladi. Agar shunday bo'lsa, bizning juda ham ko'p muammolarimiz oson hal bo'ladi. Qolaversa, sud-huquq tizimining ideal ishlashi so'z erkinligiga erishishni ta'minlaydi. Aslida, parlament aytilayotgan har bir muammo uchun muhokama markazi bo'lishi kerak. Men shunday kelajakni orzu qilaman. Ya'ni mening orzumdagi O'zbekistonda jamiyat hurfi va tolerant, parlament esa har bir muammoni muhokama qiladi, yechim izlaydi.

Yoshlarga aytgan bo'lardimki...

Yoshlardan ilm va axloqni yonma-yon ko'rishlarini so'ragan bo'lardim. Chunki ilmsiz axloq bilan yoki axloqsiz ilm bilan biror natijaga erishish qiyin. Qachonki, ikkisi birlashsagina jarayon ideallashadi. Masalan, men kuchli bilimi bor, lekin husni xulqi bo'lmagan insonlarni foydasiz bilim egalari deb bilaman. Menimcha, har bir inson ilm olish barobarida insoniy ko'nikmalarni ham o'zlashtirib borishi zarur. Yana yoshlarga aytgan bo'lardimki, siz tanlagan sohingizda bozor iqtisodiga hamqadam va raqobatbardor, kuchli mutaxassis bo'lishga harakat qiling.

Maqsad Obidjon yozib oldi

DEMAK, CHO'PONNI YEB QO'YISHGAN...

– Uddalash o'ta mushkul vazifa: o'z qiyofangni bo'lajak ta'ziyanomaga moslash.

– Hayotdan hamma narsani olgach, uni qashshoqlikda ayblama.

– Bir umr o'zini shuhratning sinoviga tayyorlab bordi, ammo imtihon bo'lmadi.

– Dengiz tizzasidan kelar, balchiq esa bo'yi barobar edi.

– Yaxshi shoirani maqtab qo'yishadi, juda yaxshilarini chop etishadi.

– Kattalar ertakni haqiqatga, bolalar esa aksincha – haqiqatni ertakka aylantiradilar.

– Taraqqiyot alomati: ilgari tahqirlanish qon bilan, endilikda esa siyoh bilan yuviladi.

– Vaqt ajinlardan tashqari hamma narsani silliqlaydi.

– Senga taqlid qiluvchiga tanbeh berayotib xolislik qil: uning didi chakki emasligini pisanda qilib qo'y.

– Sog'lom aql ustidan qozonilgan g'alabani ovoza qilmaydilar.

– Troya otining qorni bo'm-bo'sh bo'lganda edi, tarixda aytarli rol o'ynamasdi.

– Yordamingni unga muhtoj bo'lmaganlarga taklif qilish maroqliroq.

– Haqiqatni shu qadar qadrlardiki, undan hech qachon foydalanmasdi.

– Shu qadar tushunarsiz yozardiki, uni daho deyishlariga sal qoldi.

– Hayotda yangichasiga yashash faqat memuarlarda nasib etadi.

– Yalqov odamga ilhom parisi ham ortiqcha yuk.

– Bahslarda faqat haqiqat emas, g'urrallar ham paydo bo'ladi.

– Ruhiy ozuqaning faqat bitta kamchiligi bor, u gazak bo'lolmaydi.

– Oliyjanoblik va yumorni sarf qilmasdan turib saqlab bo'lmaydi.

– Hech narsa raqibning ojizligichalik kuch-qudrat ato etmaydi.

– Dushmanlarini quchog'ida, do'stona bo'g'ib o'ldirardi.

– Qalb boyligidan soliq olinmaydi.

– Xotindan maoshdan tashqari hamma narsani yashirish mumkin.

– Roman qahramoni asar muallifidan ko'ra aqlliroq bo'lolmaydi.

– Ayrim she'rlar tushga o'xshaydi: ularning ta'birini topishga to'g'ri keladi.

– Faqat tarjimadagina o'ziga xos jaranglaydigan she'rlar bo'ladi.

– Klassiklar buyruq bilan tayinlanmaydi.

– Vaqt shu qadar qadrsizki, hatto uni o'g'irlash jazolanmaydi.

– Boshqalarning yuragini zabt etish bosqinchilik hisoblanmaydi.

– Niqobsiz tanib bo'lmaydigan odamlar ham bo'ladi.

– Haqiqat uyatdan o'girilib olsa, uning ko'ziga qanday qaraysan?

– Shunaqa orzular ham bo'ladiki, ularning ro'yobga chiqmaganini olqishlash mumkin.

– Hammaning ichki dunyosi bor, ammo ayrimlarning dunyosida yashab bo'lmaydi.

– O'z shajarang bilan faxrlanarkansan, avlodingni ham shunday imkoniyatdan mahrum qilma.

– Uzoq mo'ljalga olgan odam kamdan-kam mo'ljalga uradi.

– Uzoqni ko'ra oladigan kishi kuchli odamni hali zaiflik paytida maqtab qo'yadi.

– Egizaklar hayotda quvonch baxsh etadi, ammo san'atda emas.

– O'zingdagi hayvonni otish uchun litsenziya shart emas.

– Vijdon bilan tuzilgan bitim notariusda tasdiqlanmaydi.

– Qanaqasiga qo'ylar ham butun, bo'riyam to'q bo'larkan?.. Demak, cho'ponni yeb qo'yishgan.

– Qo'rqoqlar olg'a ketishdimi?.. Demak, dushman orqadan hujum qilgan.

– Atrofdagilarga yuqoridan qaragani uchun faqat jirafani kechirsa bo'ladi.

– Sir – hammaga ma'lum bo'lgan, ammo shivirlab aytiladigan narsa.

– Ayrim romanlar bor-yo'g'i epigrafga ilova, xolos.

– Olim bilan tentak orasidagi farq juda oddiy: birinchisi ko'p narsani bilmaydi, ikkinchisi hamma narsani biladi.

– Oilaviy hayot goho odamni shu qadar toblaydiki, oqibatda u narigi dunyodagi hayotdan qo'rqmay qo'yadi.

– Odamni yelkasiga qoqish bilan ham egib qo'yish mumkin.

– Shon-shuhratda cho'milish hammomning o'rnini bosolmaydi.

– Yaxshilikning yovuzlik bilan olishuvida hamisha ham vazn toifasiga amal qilinavermaydi.

– Do'st qidir, hamshishalar o'zi topiladi.

– Ko'kragiga mushtlayotgan odam nokaut bo'lmaydi.

– Hayratlanarlisi – yaxshi odam har bir odamdan yaxshilik, yomon odam esa qabohat qidirganida emas. Hayratlanarlisi – har ikkisi qidirganini topganida.

– Fikrlarini vasiyat qilarkan, avlodini qashshoqlikka mahkum etdi.

– Agar yubileylar o'ylab topilmaganda edi, ajoyib odamlarning soni anchaga qisqarib ketgan bo'lardi.

– Odamni xarakter emas, xarakteristika bezaydi.

– Shifobaxsh balchiq kasallikdan, hayotdagisi esa xom xayollardan xalos etadi.

– Gigiyenaga rioya qilgani uchungina yordam qo'lini cho'zmasdi.

– Dumning yo'qligi ayrimlarni dumini likillatishdan mahrum qilolmaydi.

– So'zboshi shu qadar batafsil ediki, romanning o'zini chop etmaslikka qaror qilindi.

– U to'nkalikka to'nka, ammo ildizi baquvvat edi.

ЗИЁДИЛЛАХОН АСАДУЛЛАЕВ:

“МОЯ ИСТОРИЯ: КРАТКИЙ ОБЗОР ЖИЗНИ И ДОСТИЖЕНИЙ”

М

меня зовут Зиёдиллахон Асадуллаев и я родился в Ташкенте в обычной семье. Моя мама – учительница начальных классов, папа – работник фирмы. Сегодня я являюсь выпускником совместного факультета “Инновационной педагогики”, направления “Практическая психология” между университетами имени ТГПУ им. Низами и БГПУ им. М. Танка. Также сейчас я учусь на профессиональной переподготовке по специальности клинической психологии в Московском Институте Психоанализа. Я являюсь владельцем YouTube-канала, на котором рассказываю про психологию, психотерапию и ментальное здоровье на узбекском языке. Я работаю с людьми, которые имеют раз-

личные психологические и психические проблемы, в частности – депрессии, тревожные расстройства и личностные расстройства. До того, как начал работать как психолог, я преподавал английский язык. У меня есть сертификат IELTS на уровне 7,0. Сегодня основными моими личностными и профессиональными интересами являются развитие психотерапии в Узбекистане и помощь большему количеству людей, которые имеют ментальные проблемы.

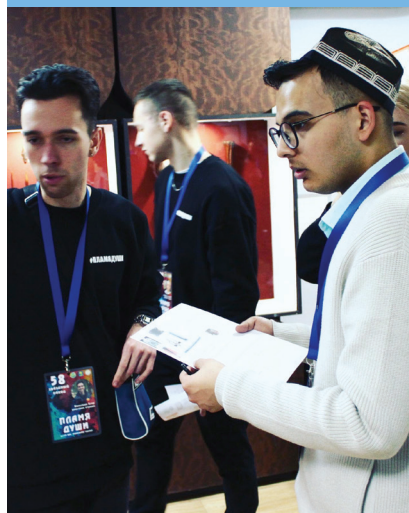
Когда я учился в лицее, мы очень усердно готовились к поступлению в университет. Однако, у меня уже тогда была мечта стать психологом и поступить на психологический факультет. Я долго думал о том, какой вуз выбрать, потому что, к сожалению, варианты направления психологии у нас ограничены. В итоге я нашел совместный факультет “инновационной педагогики”, в котором есть направление практической психологии между ТГПУ им Низами и БГПУ им Максима Танка. Я также поступил в еще три других международных вуза, такие как Webster University, Холон и Amity University, но выбор был уже очевиден.

Мой совет о поступлении в университет

Я бы хотел сказать, что не бойтесь выбирать направление университета, даже если оно сейчас не популярно и не все идут туда. Самое главное – не выбор университета, а профессия и направление, от которого вы получите удовольствие и хотели бы работать в этой области. Конечно, если ваш университет и направление соответствуют этим требованиям, студенческая жизнь будет очень интересной и легкой.

Конечно, каждый человек по-разному чувствует себя, достигая определенных результатов. Я очень амбициозен и перфекционист, и раньше мы думали, что перфекционизм – это такое классное качество, но сейчас мы понимаем, что на самом деле это не так, есть такая обратная сторона медали. Когда я достигаю определенного результата, я в первую очередь чувствую благодарность всему и всем в моей жизни, что способствовало этому. Каждое достижение создает у меня еще больше амбиций и желания достичь еще больших результатов.

Процесс достижения цели показывает мои недостатки и то, над чем необходимо работать в дальнейшем. Я считаю, что студенчество – это прекрасный момент, когда необходимо совершать ошибки, потому что нет ничего лучшего, что развивает личность и профессионализм, как свои собственные ошибки. Особенно для нас, психологов, это очень важный компонент, потому что от нас требуется в каком-то смысле совершать ошибки, работать над ними и анализировать свои действия. Я точно знаю, что это действительно дает хороший толчок к дальнейшему развитию, потому что, когда я, как психолог, не сразу могу достигать определенных результатов и помогать людям справляться с трудностями, это заставляет меня углубляться в определенные темы и развиваться в этой области.

Мой YouTube-канал

посвящен теме психологии, психотерапии и ментального здоровья, где я рассказываю о различных психологических проблемах, их причинах и о том, как можно их преодолеть, также обсуждаю наиболее эффективные методы лечения и виды психотерапии, существующие в современной науке и имеющие научное обоснование. Я также рассказываю о том, какую первую психологическую помощь можно оказать самому себе и с какими специалистами нужно работать. На моем канале также обсуждаются различные психологические темы и проблемы, с которыми я сталкиваюсь в своей работе.

Проблема, за которую я очень сильно переживаю, это популярная психология в интернете. Сейчас мы живём в эпоху социальных медий, но когда на Ютубе и в других социальных сетях вижу людей, у которых нет базового психологического обра-

Мне кажется, мы должны больше обращать внимание на внутреннее счастье человека. Недавно один мой американский коллега сказал: "На самолете, если происходит авария, сначала надо надеть себе кислородную маску, потом – остальным". Это на самом деле очень хорошая метафора, которую можно применять в разных ситуациях, чтобы общество развивалось, и люди начали задумываться о каких-то серьезных вещах. Мы должны уметь быть счастливыми и довольными в нашей внутренней жизни, а не казаться за счет материальных вещей.

зования, которые на самом деле не понимают, о чем рассказывают, и эти люди пытаются помочь иногда, что самое ужасное, лечить человека, конечно, это очень страшная тенденция. Наш народ простой и доверчивый, они могут легко обмануться на красиво оформленные слова, и конечно, они обращаются за помощью и, в итоге, потеряют деньги, доверие настоящим специалистам и, самое главное, свое время.

Психология – такая область, действительно, любой человек может просто свои мысли и мнение говорить от имени психологии, но еще раз повторяю, это ничего не имеет с психологией. Вот три опасности, которые могут приносить серьезные последствия:

1) Проблема диагностики. Не специалисты, которые не имеют фундаментального академического образования, не способны правильно диагностировать психическое состояние человека. Поверьте мне, я тоже на своей практике очень часто сталкиваюсь с тем, что человек сам думает, что ему нужна помощь психолога, но на самом деле ему необходима медицинская помощь, и если с таким человеком будет работать психолог, он или она только будет ухудшать состояние человека. Я на своей практике видел таких людей после процедуры “Исцеление”, у них случилось серьезное психическое нарушение.

2) “Надо простить отца, чтобы твой ребёнок вылечился от аутизма”. Часто видим на просторах интернета, когда псевдо-специалисты обещают лечить какие-то серьёзные болезни, такие как онкология, бесплодие или другие хронические болезни, путем “психологических” или “авторских” техник, которые объясняют причину всего этого как психосоматика (сегодня очень популярный термин), то есть ваши негативные эмоции вызывают у вас болезни. Правда заключается в том, что, действительно, есть такие концепции, однако они имеют очень низкую доказательную базу. В таких случаях психолог здесь, во-первых, работает с командой врачей (именно они будут лечить болезни человека, а не психолог), во-вторых, психолог помогает с эмоциональными проблемами и психологической поддержкой.

3) “За одну сессию вы на 100 процентов изменитесь”. Это тоже очередной маркетинг и обман людей. Целью которого заработать деньги и все. К сожалению, такую позицию я вижу среди профессиональных психологов, которые действительно ВЕРЯТ, что на одной сессии они могут решать все проблемы клиента. Но статистика и практика показывают, что это не так. Есть нейробиологический факт о том, что, чтобы создать или разрушить определённую привычку, необходимо минимум 40 дней, если человек каждый день над этим работает. На психотерапии то же самое, это очень тяжелый и кропотливый процесс, человеку необходимо время, кому-то больше, кому-то меньше, на осознание, понимание и изменение.

И, в конце, это лично моё мнение, если кто-то вам говорит, что он сможет изменить вас за час, это самое ужасное оскорбление, которое может быть когда-либо про вас сказано.

Подготовила заместитель декана
Узбекско-Белорусского инновационно-педагогического факультета
Университета ТГПУ имени Низами Барно
УМАРОВА

80

O'ZBEKISTON TALABASI

Yozuvchi bisotidan

ERKIN A'ZAM

O'zbekiston xalq yozuvchisi

OTOYINING TUG'ILGAN YILI

SHARTAKILIK QISSASI

(Davomi. Boshi o'tgan sonda.)

– Asqar jo‘ra, egilgan boshni qilich kesmas, – dedi Rahmatilla anov kungi aybini yuvmoqchi bo‘lib.
– Domla Ahmadxonov: “Kelib kechirim so‘rasin, baho qo‘yib bera-man”, deyptilar.

Rivoyat qilishlaricha, Balx shahrining hokimi Mahmud Qatag‘on qalandar qiyofasidagi Mashrabga “iltifot” ko‘rsatib taom uzatganida, u Marjon laqabli itiga tashlagan, biroq it ham xo‘jasidan ibrat olib, sadaqaga burilib qaramagan ekan.

– Borib yetkaz o‘sha Ahmadxonovingga: tushini suvga aytsin!

Bu gapni oqizmay-tomizmay egasiga yetkazgan Rahmatilla ikki kundan keyin yangi xabar topib keldi:

– Domla aytyaptilarki: “Bo‘lmasa, o‘zidan ko‘rsin, kursida qolib ikkinchi yil o‘qiydi, leksiyalarimga qatnashgachgina bahosini oladi”.

Demak, men sharmandalarcha kursda qolib, Matluba va Akbarovalar bilan o‘qiyman! Demak, endi ular mening ustimdan istagancha qah-qaha otadilar. Demak, endi mening o‘sha mag‘rur Asqar Shodibekov bo‘lib bosh ko‘tarib yurgiligim yo‘q. Demak, uydagilaru qishloqdagilar, akamu yangamning oldida itdek izza bo‘laman. Demak, tanaffus chog‘lari Madhiddin, Bo‘ston, Javliboy va Maratlar yonimdan “battar bo‘l!” degandek g‘olibona tirjayib o‘tadilar. Demak, bayramlarim barbod!..

O‘zim pishirgan osh bo‘g‘zimga tiqilgan ko‘yi ana shunday xunu xunob bo‘lib yurganimda, “fojiam”dan xabardor Ubaydullayev bir kuni yo‘lakda so‘rab qoldi:

– Ishlar nima bo‘lyapti, Asqarjon?

– Ishlar... kelasi yilga qoladiganga o‘xshayapti, domla, – deb ochig‘ini aytdim-qo‘ydim.

– Iya, iya, shundaymi? Chatoq-ku. Qani, bu yoqqa yuring-chi.

U meni dekanatga boshlab kirdi-da, ro‘parasiga o‘tqazib, aftimga qaray-qaray bir varaq qog‘ozga nimanidir yoza boshladi.

Ubaydullayev ilmiy ishini shu yil Bokuda yoqlab kelgan. Hamma uni, kelajakda yirik tadqiqotchi olim bo‘ladi, deydi. O‘zi hali yosh, niho-yatda kamsuqum, talabalar oldida ham allanechuk tortinib-qimtinib turadi. Garchand, davomatu keldi-ketdiga ishi bo‘lmasa-da, hech kim uning darsini qoldirmaydi. Biz u bilan paxta terimiga chiqqanimizda yaqin bo‘lib qolgan edik. U kech-qurun gulxan atrofidagi gurung-larimizga qatnashar, hali bizga notanish shoirlarning she‘rlaridan o‘qib berar edi.

Ubaydullayev negadir menga boshqacha ishonch, ixlos bilan qaraydi. Biz ko‘pincha kutubxonada birga o‘tirib qolamiz, birga chiqib ovqatlanamiz, ovqatdan so‘ng chekishib turli mavzularda suhbatlashamiz. “Boshqa domlalar kelmaydi-ku?” deb, kutubxonaga qatnash sababini so‘rasam, kulimsirab, hazil yo‘sinida javob qiladi: “Ular sizlardan allaqachon o‘zib ketishgan, men esa, sizlardan orqada qolmayin, deyman”.

Men uning oldida o‘zimni erkin tutib, ko‘nglimdagi gapni ochiq-oydin aytaveraman. Mulohazalarimni eshitarkan, yuzimga u o‘ychan tikilib turadi. Bir gal universitetdagi qaysidir e‘tiborli shaxs haqida keskinroq fikr bildirganimda, “Gaplaringiz umuman to‘g‘ri, Asqarjon, lekin xafa bo‘lmang-u, sizda andak andishasizlik bor”, deb, podsho va dono vazir to‘g‘risida naql qiluvchi mashhur rivoyatni aytib bergan edi.

Podsho bir kecha aloq-chaloq tush ko‘rib, ertasi a‘yonlaridan ta‘bir so‘rabdi. A‘yonlari tushni ta‘birlab: “Barcha qarindosh-urug‘laringiz qirilib, dunyoda yolg‘iz o‘zingiz qolarkansiz”, deyishibdi. Podsho ularni o‘limga buyuribdi. Shunda dono bir vaziri bu mash‘um tushni sharhlab: “Shohim, siz hamma qarindosh-urug‘laringizdan uzoq-roq umr ko‘rarkansiz”, debdi. Xursand bo‘lib ketgan podsho unga bosh-oyoq sargo tuhfa qilgan ekan.

Buni eshitib, men darhol teskari mazmundagi bir rivoyatni aytib bergan edim, Ubaydullayev yelka qisdi va: “Keling, yana bittadan chekaylik”, dedi...

U yozib bo'ldi-da, qog'ozni to'rt buklab qo'limga tutqazdi:

– Mana shuni Ahmadxonovga olib borib bering-chi.

Tashqariga chiqqach, bir chekkaga o'tib qog'ozni ochdim. Bu – Ubaydullayevdek xayrixoh odam tomonidan menga yozilgan norasmiy xarakteristika bo'lib, unda: “Asqar Shodibekov, sal qiziqqon hamda qaysarroq ekanini hisobga olmaganda, eng qobiliyatli talabalarimizdan. Shuni nazarda tutib, dekanat va shaxsan o'z nomimdan bu yigitni qayta imtihon qilishingizni so'rayman”, deyilgan edi.

Ahmadxonovni ko'rganida shunchaki yo'lakay, iltimos yo'sin tayinlab qo'yi-shi mumkin bo'lgan gapni, meni erinmay dekanatga boshlab kirib, qog'ozga azza-bazza yozib berganiga ajablandim, negadir kulgim keldi. “Darvesh, – dedim ichimda, – o'zinga o'xshagan”.

Qog'ozni qayta buklab cho'ntagimga soldim. Shu bilan uning umri tugadi: na Ahmadxonovga olib borib berdim, na boshqa birovga ko'rsatdim – xuddi chayon yashiringandek, cho'ntagimga qo'l suqishga qo'rqardim. Lekin bu menga Ubaydullayevdek ko'ngilga yaqin bir odamdan taskinbaxsh esdalik bo'lib oldi.

...Cho'lda ishlaydigan amakim bultur kurortga ketayotib yo'l-yo'lakay Toshkentga tushgan edi. Uni kuzatishga chiqqanimda samolyot kechikib, ovqatlanish uchun amaki-jiyan ikkalamiz restoranga kirdik. Kutamiz-kutamiz – ofitsiantdan darak yo'q. Bunday qarasak, to'rtburchak ustun orqasida bir to'dasi qandaydir yigitni o'rtaga olib chug'ur-lashib turibdi. Hammasining qo'li ko'ksida, nimanidir uqtirmoqchi bo'lib unga ta'zim-tavoze qilmoqda. Yigit esa ularga qiyo ham boqmaydi, dam-badam “yo'q, ketmaydi”, degandek sekin bosh chayqab qo'yadi.

Nihoyat, ishlari pishmadi chog'i, ofitsiantlar bir-birlariga yelka qisgancha chug'urlasha-chug'urlasha ichkariga – oshxonaga yo'l oldilar. Hayal o'tmay u yerdan do'ppisini qoshigacha bostirib kiygan baqaloq kishi chiqib keldi. U, yigit bilan quyuq so'rashdi-da, kiftiga qo'l tashlab, engashgan ko'yi nimanidir ma'ni-dod qila boshladi. Yigitning chehrasida o'zgarish ko'rinmagach, qo'ltig'idan olib ichkariga da'vat etdi. Yigit joyidan qimirlamadi. Shunda u, yuzida soxta tabassum, yengilgina ta'zim qildi-da, lapanglab oshxonaga kirib ketdi.

Bir payt kattakon daftarni ko'krigiga bosgan, yasan-tusan yoshgina juvon ko'rindi. U har qanday odamni dovdiratib qo'yadigan bir ishva-nazokat bilan kelib yigitning ro'parasiga o'tirdi. Yigit uning qo'lidan daftarni oldi, yonidan ruchka chiqardi. Juvon shosha-pisha qo'sh-qo'sh uzukli barmoqlari bilan uning qo'lini bosdi va sehlamoqchidek tikilib bidiray ketdi. Yigit unga sovuq-qina bir nazar tashlab, daftarga engashdi. Juvonning labi labiga tegmasdi. Tuyqus basharasidagi ishvanidan asar ham qolmadi – yigit yozishga tushgan edi.

U yozib bo'lib, juvonga boyagidek hissiz bir qarab qo'ydi-da, daftarni uzatdi. Juvon daftarni yulqib oldi, tars-tars yurgancha ichkari kirib ketdi. Yigit xotirjamgina o'rnidan qo'zg'aldi. U barobari men ham beixtiyor joyimdan turdim. “Ha-ha?” dedi amakim hayron bo'lib. Nima deb javob berishni bilmay qayta kursiga cho'kdim-da, yigit restorandan chiqib ketguncha qarab qoldim.

Uning orqasidan borgim, qo'lini siqib qo'ygim kelardi...

Oradan bir haftacha o'tib, kutilmaganda Rahmatilla orqali g'alati xushxabar eshitdim. Uning aytishicha, Ahmadxonov: "Mayli, imtihonlar mavsumidan so'ng, yozda kelsin, – deganmish! – Men shu yerda bo'laman, o'qishga kiruvchilardan imtihon olaman. Tayinlab qo'ying, jamiki asosiy va qo'shimcha adabiyotlar bo'yicha tayyorlansin, hammasini konspektlashtirib chiqsin, ko'raman".

– Nima derdik, bo'пти, rahmat, – dedim Rahmatillaga.

– Bundan bu yog'iga biror ishkal chiqsa, o'zingizdan ko'rasiz, jo'ra, – dedi Rahmatilla loqaydgina.

– Ko'rsak ko'raveramiz-da.

Mana endi, yozgi ta'til boshlanib, kursdoshlarim har yoqqa tarqab ketgan bir paytda men ko'r bo'lib kutubxonada o'tiribman. Kutubxonada o'tiribman, atrofimda o'lik sukunat, tashqarida – gurkiragan hayot! Sukunat qulog'imga sivilig'a chaladi. Ana shu sivilig'a ostida kun-uzun kun kitob titaman.

Kutubxonada ming turli odam! Ayniqsa, oldida bir dasta kitob, ertadan kechgacha atrofga alanglab o'tiradigan bir qiz e'tiborimni tortdi. U xunuk, ko'rim-sizgina bo'lsa-da, g'urur-havosi xiyla baland ekan. Uni har kuni har xil libosda ko'raman. Sun'iy, yarashmagan qiliqlar qiladi, tasodifan ko'zi ko'zingizga tushsa, yasama istig'no bilan chimirilib qo'yadi. Uncha-muncha artistni yo'lda qoldiradigan bu serishva jononning chang bosgan kitoblar orasida xor bo'lib o'tirishi taajjubli edi. Unga qarab, "ilm cho'qqilarini ko'zlaganlardan emasmikan?" deb xavotirlandim. Biroq, insof bilan aytganda, u mening imtihonga tayyorlanishimga ko'maklashdi, desam bo'ladi. Gap shundaki, mutolaadan toliqqanimda bosh ko'tarib unga qarayman, qiliqlari imtihon bahonasida yod olgan she'rlarimdan ba'zi misralarni esimga soladi.

Masalan, u ko'zlarini bir nuqtaga tikkancha zulfini barmog'iga o'rayotganda:

"Ul pari ko'yida men devonani band aylangiz,

Bandi-bandim zulfi zanjirig'a payvand aylangiz", –

degan baytni xotirlayman; betini panjalari orasiga yashirib turgan paytda ko'zim tushsa:

"Yuzingni bir ko'ray desam, qo'lingni pardalar qilding", –

deya pichirlayman; yonidagi yigit bilan shivirlashaversa:

"Ohkim, vaslingda yurganlarda armon bormikin?"

yoki:

"Ko'ngildagi gapingni ag'yorga aytasan", –

deb qo'yaman; yon-veridagilar unga tikila boshlasa-yu, u o'zini sipo ko'rsatishga urinsa:

"Xaloyiq ichrakim qozg'oldi mundog' fitnalar, bois –

O'zingning ham bir oz lekin ko'ngul orolig'ing bordur"

yoki:

"Zebo sanamim gul yuzidin parda ko'tardi,

Olam hamma ko'z bo'ldi – tamosho qilayin deb", –

satrlari yodimga tushadi; qarab turgan nimni sezib, teskari o'girilib olsa:

"Na qildim sanga man, yorim, jamolingdin judo qilding?", –

degan gap tilimga keladi; u menga mutlaqo e'tibor bermay qo'ygach, qayta mutolaaga kirisharkanman:

“Jonimdin o'zga yori vafodor topmadim,

Ko'nglimdan o'zga mahrami asror topmadim”, – deya xayolan takrorlayman...

Kutubxonaga qatnash bora-bora men uchun sevimli ehtiyojga aylandi. Adabiyot tarixiga shu qadar sho'ng'ib ketdimki, gohida o'zimni o'tmish shoiru shuaro, fozilu fuzalolari davrida yashayotgandek his etardim. Ular kechalari tushimga kirib, alag'lab chiqaman. Tushlarimda Ahmadxonov sochini barmoqlari bilan taroqlagancha meni tergov qiladi: “Mashrab qaysi institutni bitirgan?”, “Sakkokiyni ilmiy unvoni bo'lganmi, yo'qmi?”, “Nodira qaysi jurnalga muharrirlik qilgan?”, “Jahon otin Uvaysiy bilan tanish edimi?”, “O'toyi necha marta uylangan?”...

Imtihonga ruxsatnoma olish uchun dekanatga borib, Ahmadxonov meni “Dushanba kuni tushdan keyin kelsin”, deganini eshitdim. Tayyorman! Ahmadxonov-ku Ahmadxonov, endi mendan bu darslik, bu kitoblarning mualliflari imtihon olsin! Endi men uchun negadir imtihondan o'tish-o'tmaslikning qizig'i ham qolmagan, go'yo o'tolmasligim mumkin emasga o'xshab tuyular edi.

Ehtimol, payti kelib bu sarguzashtlarimni hikoya qilib yozarman. O'shanda uni o'qib taxminan shunday deyishlari mumkin: “Xo'p, ana, shartakiroq bir yigit bo'larkan. Duch kelgan odamga, yuzingda ko'zing bormi, demay muomala qilavergani uchun hamma undan qochar,

hamma undan bezor ekan. Badfe'lligi tufayli, ha, aynan shu tufayli, ko'ngil qo'yan qizi ham undan yuz o'girib, boshqaga tegib ketibdi.

(Ajab qilibdi – nima, bu bedavoni deb baxtiqaro bo'lsinmi sho'rlik!?) Achchiq ustida yana shartakiligi qo'zib, adabiyot tarixi darsidan quvilibdi (battar bo'lsin!) va, tabiiyki, oqibatda imtihondan o'tolmabdi (bu ham oz!). Keyin, alamiga chidolmay tag'in talay bema'niliklar qilibdi. Xo'p, ana, sevgilisi tashlab ketgan bo'lsa (kimni tashlab ketmagan?), bir kun biror sho'rpeshona uchrar, uchramasa – sadqai sar, dunyodan moxovdek toq o'tar. Xo'p, ana, imtihondan yiqilgan bo'lsa (kim yiqilmagan?), bir kun amallab topshirar, topshirmasa – sadqai sar, o'qishdan itdek haydalib ketar. Shu ham gap bo'ldimi, shuni ham yozib o'tirish kerak ekanmi?! Qizig'i shundaki, hikoyada avtor qahramonni bema'ni qilmishlari uchun jazolash o'rniga, aksincha, yoqlaydi. Bu ham kamdek, uning axloqsiz sarguzashtlarini erinmay bir boshdan, tag'in deng, mehr bilan tasvirlaydi. Axir, avtor pozitsiyasi, asarning tarbiyaviy ahamiyati degan gaplar bor...”

Lekin bu masalada men boshqacharoq fikr qilaman. Meningcha, odamning hayotdagi har qadami – sinov, imtihon; u doim imtihonlar ichra yashaydi. Qolaversa, uning hayoti ham ko'hna dunyo oldida bir imtihon. Binobarin, sevis, uylanish, kimga, qanday uylanish – hayotdagi eng qaltis imtihonlardan. U bulardan qanday o'tadi – gap ana shunda. Ya'ni, aniqrog'i, men bunda qanday yo'l tutdim, tutaman? Ehtimol, yozilajak hikoyam shu haqda bo'lar, ehtimol, shu haqdagina bo'lmas...

Dushanba kuni tushdan keyin konspekt daftarlarimni qo'ltiqlab kafedraga borayotgan edim, ikkinchi qavatdagi kassa oldida Ahmadxonovning oqsoch boshini ko'rib qoldim. Negadir to'xtadim, bir chetga o'tib uni kuzata boshladim. U kasadan bir dasta pul oldi-da, devor tarafga burilib sanashga kirishdi. Sanab bo'lib cho'ntagiga joylagach, boshini ko'tarib, nariroqda yog'och to'siqqa suyangancha hiringlashib turgan atlas ko'ylakli ikki qizga ko'zi tushdi. Ko'zi tushdiyu yapaloq

beti suv ochgan xamirdek yoyilib, ular bilan quyuq salomlashdi; birining bilagidan ushlab,

ikkinchisining kiftiga qo'lini qo'ygancha tir-jayib allanimani gapira ketdi. Qizlar uning og'zidan ko'z uzmay yaltoqlanib turishardi. Negadir hozir, shu tobda Ahmadxonovga ko'ringim keldi. Borib, nechundir baland ruhda salom berdim. Go'yo kassadan boya bir dasta pul olgan ham men, hozir atlas ko'ylakli qaqajonlarga bahuzur gap sotayotgan ham men, shu payt gunohkor talabasi kelib salom bergan ham men edim. Ha, Ziyoxon Ahmadxonov emas, men edim!

– E-ha, shovvoz! – dedi Ahmadxonov meni ko'rib. G'oyatda kayfi chog' edi uning. Axir, boya kassadan bir dasta pul olgan, hozir atlas ko'ylakli qaqajonlardan birining momiq bilagidan ushlab, ikkinchisining oppoq yelkasiga qo'lini qo'ygancha bahuzur gap sotayotgan, shu payt o'jar bir talabasi kelib allanechuk baland ruhda salom bergan men emas, u edi-da! – Siz kafedraga boravering, men hozir...

Ahmadxonov meni negadir kafedraga emas, yo'lak oxiridagi kimsasiz, bo'm-bo'sh auditoriyaga boshlab kirdi. Yuragim shuv etib, birdan g'ashlandi: men Ahmadxonovga kafedrada, tirik guvohlar – domlalar ishtirokida, namoyishkorona imtihon topshirishni mo'ljallagan edim.

Ahmadxonov men ne hasratda qon bo'lib to'ldirgan konspekt daftarlarni erinchoqlik bilan ko'zdan kechirarkan, Qo'qon adabiy muhitiga doir bir-ikkita mayda-chuyda savol berdi. Men ham erinchoqlik bilan javob qaytardim.

– Yaxshi-i, – dedi Ahmadxonov sinov daftarcham va dekanatdan berilgan ruxsatnomani qo'lga olarkan. – Sinov edimi, imtihon?

Bu gapni eshitib yig'lab yuborayozdim.

Ahmadxonov qog'ozlarga meni ikki oy sarson qilgan, ne iztiroblarga solgan arzanda imzosini qo'ydi-da, sinovchan boqib so'radi:

– Ubaydullayev kimingiz bo'ladi?

– Katta xolamning kuyovi, – dedim mutlaqo jiddiy.

– Ha-a, – dedi Ahmadxonov muhim bir gapning tagiga yetgandek, baroq qoshlarini chimirib. – Tuzukkina bilimingiz bor ekan, uka, endi unaqa qaysarliklaringizni tashlang.

– Menga aytyapsizmi? – dedim tag'in jinim qo'zib. – Tashlasam... aspirant bo'la-manmi?

Ahmadxonov menga taajjub bilan tikildi.

– Gaplaringiz g'alati-ya, – dedi jiddiy fahmlab, bir ozdan keyin. – Bu o'zingizga bog'liq, inim. Mana, bu yog'i Ubaydullayevdek...

– Rahmat, – dedim qo'limni ko'ksimga qo'yib.

“Rahmat” – qanday oson so'z!

“Rahmat” – qanday qiyin so'z!

Ahmadxonov buni tushundimikan?..

Ikkinchi qavatga tushgach, boya Ahmadxonovning atlas ko'ylakli qaqajonlari suyanib turgan yog'och to'siqqa tirsagimni qo'ygancha pastga – vestibyulga tikildim. Vestibyuldan turfa kiyingan qizlar, yigitlar gurros-gurros o'tishardi.

Qizlar! Bir lahza to'xtang! Bugun Asqar Shodibekov adabiyot tarixi va yana talay tarixlardan imtihon topshirdi! U siz, sizlarning Matluba degan dugonangiz uchun, o'sha olchoqlarcha tashlab ketgani uchun... imtihondan o'tolmagan edi.

Bugun o'tdi! Demak, endi sevsa, uylansa bo'ladi. Lekin, qaysi biringizga ko'ngil qo'ysin, qaysi biringizga uylansin? Uning dalli devona dilini tushunadigan qiz topilarmikan? Buni yaratganning o'zi biladi – u hammangizdan, hamma-mizdan tepada...

Yuragim hech qanday o'y-tuyg'usiz, hech qanday maqsad-xohishsiz, bo'm-bo'sh; hech qayoqqa borgim, hech kimni ko'rgim kelmas, go'yo men uchun olamda hech narsaning ma'nosi, qizig'i qolmagan edi. Bir og'iz, bir og'izgina kechirim so'rashdan bo'yin tovlaganim oqibatida Ahmadxonovning chakana imtihoniyu arzanda imzosi deb shuncha vaqt iztirob chekdim, shuncha vaqt odamdek yashamadim.

Lekin, muhimi – oxiriga qadar bo'yin egmadim. Demak...

MUMKIN EKAN!

Davomi bor

NURIDDINSHOH: “YUTUQLARIM – UYQUSIZLIK MAHSULI”

Men Janubiy Koreya Respublikasida aktyorlik bilan shug'ullanaman hamda universitetda ikkinchi mutaxassislik bo'yicha tahsil olmoqdaman. Ijtimoiy tarmoqlarda kaminani Nuriddinshoh taxallusi bilan tanishadi. Asli ismim - Nuriddin. Familiyam - Ahmedov. 1990-yil Andijon viloyati Asaka shahrida tug'ilganman. Otam hunarmandlar oilasidan bo'lib, avval Koreyada o'qib kelganlar. Onam san'atkorlar oilasida tug'ilgan. Oilada 3 o'g'il farzandmiz.

Koreya tomon yo'l oldim

“Jinlar qarorgohi” va “Yoqimtoy Shahzoda yoxud toj kiygan qul” kino ssenariylarimni tasvirga olish takliflari bilan ko'p bor chiqdim. Afsuski, hozircha ular tasvirga olinmadi. Tinimsiz mehnat bilan Kinoprome rejissiyori Andrey Afrin nazariga tushib, Vohidjon Isoqov va Nilufar Usmonova kliplarida ozgina ko'rinish berdim va aktyorlik litsenziyasini qo'lga kiritdim. Meni qanoatlantiradigan ijodiy maydon bo'lmagani sababli

Koreya poytaxtidagi Seul universitetiga hujjat topshirdim va suhbatdan qoniqarli o'tib, talabalikka qabul qilindim.

Ijod olamiga kirib kelishim

Maktabda o'qib yurgan kezlirim san'atning aktyorlik va xonandalik yo'nalishlarida havaskorlik faoliyatimni boshlaganman. Ayni ijodga chuqur kirib borishim Asakadagi akademik litseyda o'qiyotganimda boshlandi. Bir qator tanlovlar g'olibiga aylandim. (“Zakovat”, “Quvnoqlar va zukkolar” va hokazo). Shu bilan bir qatorda, Liderlar assotsiatsiyasi prezidenti bo'lganman. Internet tarmoqlariga 2002-yili kirib kelgan bo'lsam, o'sha davrdanoq faol edim hamda kichik sahna ko'rinishlari, she'r va rivoyatlarni ijro etib, internet tarmoqlariga joylab borar edim. 2010-yili “Ruxsor” teleradiokanalida boshlovchi sifatida faoliyat olib borish taklifi tushdi. Suhbatdan o'tganimdan so'ng 1 haftada “Avto olam” dasturida chiqish qildim. Keyinchalik “Taraqqiyot” teleradiokanalida “Xayrli tong” dasturida har kuni efirga chiqa boshladim. Kino taklifi va san'at oliygohiga kirish harakatida Toshkentga yo'l oldim. O'sha paytlar “O'zbekim taronasi” radiosining “Voice FM” loyihasida kastingdan o'tganimdan keyin u yerda ham ish boshladim. Shu davrlarda “Yosh faylasufning zamonaviy aforizmlari” nomli 400 ga yaqin aforizm va 200 ga yaqin she'rlar yozilgan to'plam kitobimni sinov tarzida chiqardim.

Yangi hayotga moslashuv va qiyinchiliklar

Janubiy Koreyada ko'p hollarda pul, obro', tanish-bilish emas, balki iste'dod muhim ekan. Shu sabab ijod yo'limni shu yerda ko'rgandek bo'ldim. Shunday qilib, 2018-yili mart oyida Koreyaga katta karyera qilish va ushalmasdek tuyuladigan orzular bilan keldim. "Qish sonatasi", "Jumong", "Dengiz hukmdori", "Ta'qdir o'yini" va bir qancha kinolarini ko'rib, o'zim havasmand bo'lgan davlatda hayotimning yorqin sahifasini boshladim.

Avvaliga qiyin bo'ldi, dunyoning rivojlangan davlatiga, katta poytaxt-shahar markazida o'qish va pul topish oson emas ekan. Madaniyati, dini, tili boshqa bo'lgan davlat biz uchun begona edi. Tilni yaxshi bilmaslik, pulsizlikdan va ilk kelganimda chekka qishloq yotoqxonasiga joylashtirib qo'yishganidan juda tushkunlikka tushib qolgandim. Shunda kelajakdagi rejalarim barbod bo'lishiga oz qolgandi. Shahar juda rivojlangani, hamma narsa kompyuterlashgani sabab ko'cha ishlariga chiqsak, kuniga 100 dan 200 AQSh dollarigacha pul topishimiz mumkin edi. Keyinchalik odamlardagi madaniyat, san'atkorlariga bo'lgan e'tibor va aynan Koreyaga kelgan kunlarim meni ko'rsatishib, "O'zbekistondan san'atkor bola kelibdi", deya hurmat qilishi maqsadlarimni mustahkamladi.

Janubiy Koreya oliy ta'limining o'ziga xosligi

Universitetda 2 yilga yaqin a'lo baholar bilan o'qidim, til o'rgandim. Janubiy Koreyada talabalar o'qituvchi, ota-onasi yoki diplom uchun o'qishmaydi hamda bunga majburlanmaydi. Bir xil kiyim kiyish talab qilinmaydi, e'tiqodingizga, shaxsiy hayotingizga daxl qilinmaydi. U yerda barcha o'zi uchun o'zi kurashadi va tinimsiz o'qiydi. Dars vaqtida xohlagan paytingizda chiqib ketishingiz yoki kirishingiz, xohlasangiz telefon o'ynashingiz mumkin. Bu sizga imtihon payti bilim olmaganingiz uchun zararlingizga yuradi. Talabalar juda malakali professorlarni qutlab yurib bilim olishadi.

Kun tartibim haqida qisqacha

Mening kun tartibim juda og'ir, tinimsiz o'qish va o'qishdan tashqari ishlashim kerak. Orada uydagilar bilan gaplashish, ovqatlanish va uxlash uchun ham vaqt topish zarur bo'ladi. Shuning uchun qay birinidir kamaytirish yoki kechishga to'g'ri keladi. O'zimdan misol qilsak, uyquni kamaytirganman. Kuniga 1 soatdan 3 soatgacha uxlab, yillab uyqusizlikda yashadim. Sahardan o'qish yoki ishga borib, kechki 6 yoki 8 larda qaytib sport zaliga boraman va kechki soat 23:00 lar atrofida uyga yo'l olaman. Odatda eng oxirgi metro poyezdiga ulgurur edim. Ko'chada qolgan paytlarim ham bo'lgan, ba'zan bitta viloyatdan ikkinchi viloyatga piyoda borganman.

Xorijda erishgan yutuqlarim

O'qish bilan baravar tanlov, kasting, festival va sport musoboqalarida O'zbekiston bayrog'i ostida chiqishlar qilib, birin-ketin g'olib bo'la boshladim. "Arirang" va "Hanmadang" bo'yicha 25 davlat ichida O'zbekiston nomidan 3-o'rinni oldim. Kik-boks bo'yicha "Wako Korea" ochiq chempionatida oltin medal sohibi bo'ldim. Koreyada bo'lib o'tadigan konsert, festival va milliy bayramlarimizda suxandon, boshlovchi bo'lib faoliyatimni Janubiy Koreya katta sahnasiga ko'chirdim. Rayhon va Xurshid Rasulovning Koreyadagi yakkaxon konsertlarida boshlovchilik qildim. Jahongir Xo'jayevning "Real xit" dasturining Koreyadagi sonida chiqdim va tasvirga olish ishlarini bajardim. Koreyadagi O'zbekiston elchixonasining Mustaqillik, Navro'z va barcha milliy bayramlarida boshlovchilik qilib, mahoratimni ko'rsata boshladim.

Xorijdagi tengdosh

Bloggerlik faoliyatim

O'zbekistonda ijtimoiy tarmoqlarda faolligim sabab Janubiy Koreyada ham odamlarga o'zim bilgan narsalarni ulasha boshladim. Hozirda bir qancha ijtimoiy tarmoq sahifalarini yuritaman. Meni ko'pchilik jami 800 mingdan ortiq obunachilari va millionlab kuzatuvchilariga ega san'atkor va blogger sifatida bilishadi.

San'at sohasidagi muvaffaqiyatlarim

2019-yil Janubiy Koreyada ilk bor o'zbek aktyori sifatida "Entertainment K POP" kompaniyasi bilan uzoq muddatli shartnoma tuzdim va faoliyatimni Koreyaning nufuzli kompaniyalari uchun reklamalarda tushish bilan boshladim. Hozirda aktyor, qo'shiqchi, suxandon, model va Koreya kik-boks jamoalari a'zosi sifatida E6 xalqaro talant vizasi bilan faoliyat olib bormoqdaman. Koreyadagi reklamalarda Bryus Li obrazini yoritishim ko'proq muvaffaqiyat keltirdi. Keyinchalik Agent 007 obrazi orqali Janubiy Koreya va Xitoy kompaniyasida chiqishlar qildim. "Qish sonatasi" serialida Jung Sang obrazi orqali tanigan insonim faoliyat yurituvchi firmada men ham ishlay boshladim. Taniqli yulduzlar bilan ko'risha boshladim. Yevrosiyo Yoshlar akademiyasi a'zosi bo'lib, diplom bilan taqdirlandim, Koreya madaniyat uyushmasi tomonidan ham bir necha bor taqdirlandim, elchixonona va Vatandoshlar tashkilotlari taqdirlovlariga ham erishdim. Ayni damda san'at bilan bir qatorda Seojeong universitetida xalqaro kema injinerligi bo'yicha ikkinchi mutaxassislik uchun o'qimoqdaman.

Koreyaliklarning o'zbeklarga munosabati

Men o'qigan va ishlaydigan joylarda o'zbek talabalariga bo'lgan hurmat yuqori. Ular o'zbeklarni aqlli, kuchli va iqtidorli deb biladi. O'zbekiston deyilsa, iliq fikrlar bildirishadi. Kim bilan gaplashib qolsangiz, avval ko'rgan biror o'zbek haqida yaxshi fikrlar bilan yodga oladi.

Ayni paytdagi faoliyatim

Janubiy Koreyada seriallarda rol ijro etish uchun sinovdan o'tganman, tez orada O'zbekistonda sevib ko'riladigan koreys filmlarida o'zbek farzandi ham ko'rinish beradi, degan umiddaman. Ilmiy ishlar bo'yicha patent agentligidan 3 ta ishimni (Uzoq muddatli dvigatel, Barber eye box va Colors) rivojlantirish bo'yicha mualliflik huquqi olishga kirishganman.

Yozganlarimni qunt bilan o'qiganlarga katta rahmat! Sizlar ham intilsangiz, ushalmaydigandek tuyulgan orzularga undanda a'lo darajada erishish mumkinligini ta'kidlamogchiman. Muhimi, Allohdan so'rab, rostgo'y bo'lib, tinimsiz mehnat qilishingiz kerakligini unutmang. Hurmat bilan, sizlarni yaxshi ko'ruvchi

Nuriddinshoh
("O'zbekiston talabasi"
uchun Janubiy Koreyadan
maxsus)

NOTANISH

mahbubam

(BO'LGAN VOQEA)

Ayozning ilk sovuq nafasi yer yuziga urilgan zamonoq barcha maxluqotlar o'zlarini issiq va pana joylarga urishadi. Shunday ayozli kunlarning birida mening hayotimga bahor kirib kelgandek bo'ldi. Hammasi aniq esimda, 2017-yilning dekabri – yangi yilga ikki hafta qolgandi. Men universitetda uchinchi kursda o'qirdim. Universitetimizning tarix fakulteti binosi oldida kichkinagina oshxona bor edi. Bir qarashda tor va ko'rimsiz tasavvur uyg'otadigan bu joy aslida anchagina gavjum. Har kuni bo'lmasa-da, haftada uch-to'rt kun u yerga kirib turardim. Bu voqea ham qishning qorli kunlarida, ayni o'sha yerda sodir bo'lgandi. Men kutubxonadan Yeseninning she'riy kitobini olib, qayerda o'qisam bo'lar ekan deb ko'p o'yladim va xayolimga o'sha joy keldi. Odatda u yer tushdan keyin bo'shab qolardi. Aytganimdek, oshxonaga kirarkanman, ichkarida ikki talaba, ishchilar va oshxona xo'jayinidan boshqa hech kim yo'q edi. Chekkaroqqa borib o'tirdim. Oshxona ichi ancha issiq va ovqatlar isiga to'lgandi. To'g'risi, men u oshxonaga qattiq o'rganib qolgandim, xo'jayini ham tanish bo'lib ketgan.

Tashqarida izg'irin, men esa issiq choy ichib kitob o'qib o'tiribman. Bir tasavvur qiling-a, qanday zavqli! Oradan qancha vaqt o'tdi bilmadim-u, oshxonaga bir qiz, "Tashqari biram sovuqki, hatto kipriklarim muzlab qoldi", deya kirib keldi. Men bu gaplarni eshitib, kitobdan boshimni ko'tardim-u, beixtiyor u tomonga qaradim. O'sha payt uning nigohlari ham menga qarab turardi. Biz xuddi avvaldan bir-birini tanigan, lekin eslay olmayotgan eski tanishlardek bir-birimizga tikilib turardik. Nigohlar o'rtasidagi sokinlikni xizmatchi opaning ovozi buzdi. Notanish qiz chap tarafimdagi joyga kelib o'tirdi. Men ichimni qizdirayotgan g'alati hislar og'ushida kitob o'qishni davom ettirdim.

– Kimning she'rini o'qiyapsiz? Savol berdi qiz qo'limdagi sariq muqovali kitobga qiziqib.

– Yesenin.

– Yaxshi she'rlar ekanmi?

– Bo'lmasachi, juda ham ajoyib she'rlar!

– Menga birortasini o'qib berolasizmi? – deb so'rab qoldi kutilmaganda.

– Mayli, o'qib beraman, – dedim tortinganroq bo'lib va "Ayolga maktub" she'rini o'qiy boshladim. She'rni o'qirkanman, tim qora ko'zlari shunaqangi porlar ediki, bu ko'zlarni butun umr unutmasam kerak. She'rni eshitib bo'lgach quvonganidan o'zi bilmagan holda qarsak chalib yubordi va atrofga kulimsirab qaradi-da, odamlardan xijolat bo'lib uzr so'radi. Men esa uning uyatdan qizarib ketgan yonoqlariga mahliyo bo'lgancha:

– Hechqisi yo'q, – deb ko'nglini ko'tarib qo'ydim.

– Kitobni bir ko'rsam maylimi? Qo'lini uzatdi qiz.

– Albatta!

Endi u kitob o'qirdi, men esa

uni tomosha qilardim. O'sha onda vaqt go'yo to'xtab qolgandek edi yoki bizga xalal bergisi kelmayotgandek sekin o'tardi. Notanish qiz kitobni ko'rib chiqqach, boshqa mavzularda suhbatlashdik. Go'yoki eskidan tanish insonlardek gaplashardik. Nafaqat zabonlar, balki, qalblarimiz ham so'zlashayotgandek tuyilardi menga. Shu payt uning telefoni jiringlab qoldi. U telefonni qulog'iga tutdi-da, "Voy esimdan chiqibdi, hozir olib boraman", deya o'chirdi.

– Oyim bir ish aytgandilar, yodimdan ko'tarilibdi. Sizniyam vaqtin-gizni oldim, endi tezroq bormasam bo'lmaydi. Mayli, yaxshi qoling! – deb shosha-pisha chiqib ketdi. Men esa "Shoshmay turing" degan-cha qolib ketdim. Biroz o'tib esa "Attang, ismini ham so'ramabman. Eh, shunchalar ham nodon bo'lamanmi?", deb o'zimdan achchiqlandim. Lekin bari befoyda edi. O'sha kuni tuni bilan uning porlab turgan ko'zlari xayolimdan ketmadi.

Ertasi kuni uni hammayoqdan izladim, lekin topolmadim. Oradan kunlar o'tsa-da, qaytib ko'rmadim. Balki, kelib qolar degan umidda har kun oshxonaga kirib uni kutdim. Lekin u kelmadi. Mana oradan shuncha vaqt o'tdi, hali ham meni bir ko'rishda o'ziga mahkum etib ketgan mahbubamni uchratib qolishdan umidimni uzganimcha yo'q. Agar bu yoziqlarim senga yetib borib qolsa, bilginki, seni hali ham kutyapman, mening notanish mahbubam!

Ahrorbek IBROHIM o'g'li
talaba

ANTIBIOTIKLAR:

TARIXDA VA BUGUN

Nafaqat tibbiyot dunyosi, balkim insoniyat tarixida kashf qilingan eng buyuk kashfiyotlardan biri antibiotiklar hisoblanadi. Qariyb 100 yilga yaqin davr mobaynida millionlab insonlarning hayotini asrab kelmoqda bu dorilar. Ular kashf etilishidan oldin oddiygina yiringli infeksiyalardan ham, vabo va o'latga o'xshagan epidemik kasalliklardan ham minglagan, balkim millionlagan insonlarning yostig'i qurigan. Oddiygina sanitar gigiyenik qoidalarga rioya qilmaganlikdan bir shifoxona ichi infeksiyasi butun bo'limlarga tarqagan. Hat-toki, tug'ruq davomida homiladorlik bo'limlarida ona va bolaning hayoti xavf ostida bo'lgan. Butun Yevropa bo'ylab sog'lom onaning sog'lom farzandni dunyoga keltirishi, ona va bolaning yashab qolishi amri mahol bo'lgan.

Hozirgi kunda insoniyat populyatsiyasining cheksiz o'sib borishi, avvallari kuzatilmagan davr mobaynida insonlarning karra ko'payib borishida shubhasiz infeksiyalarga qarshi kurashishning o'рни beqiyosdir. Qiyoslab ko'radigan bo'lsak, insonlarning o'limida urushlardan ko'ra, ulardan keyin tarqaladigan infeksiyalardan va epidemik kasalliklardan o'ladigan insonlar soni chandon yuqori bo'lgan.

Birgina tarixga qaraydigan bo'lsak, Rossiya imperiyasining Harbiy dala xirurgi N.I.Pirogov XIX asr o'rtalarida Qrim urushidagi yozishmalarida — oddiy qo'l yoki oyoq jarohatining gazak olib ketmasligi va askar hayotiga zomin bo'lmasligi uchun jarohat o'rnining yuqori qismidan amputatsiya qilib tashlaganini yozgan. Bu amaliyot o'sha davr uchun odatiy hol bo'lgan.

Tibbiyotning bu kabi og'ir holatdan chiqishiga sabab bo'lgan kashfiyotlardan biri antibiotik tushunchasiga to'xtalsak. Antibiotik so'zi yunonchada, anti – qarshi, bios – hayot ma'nolarini anglatib, ko'zga ko'rinmaydigan kichik jonli mikroblar – bakteriyalar, ayrim zamburug'lar va bir hujayrali parazitlarning hayot faoliyatiga qarshi kurash vositasi hisoblanadi.

Antibiotiklarning qisqacha tarixi:

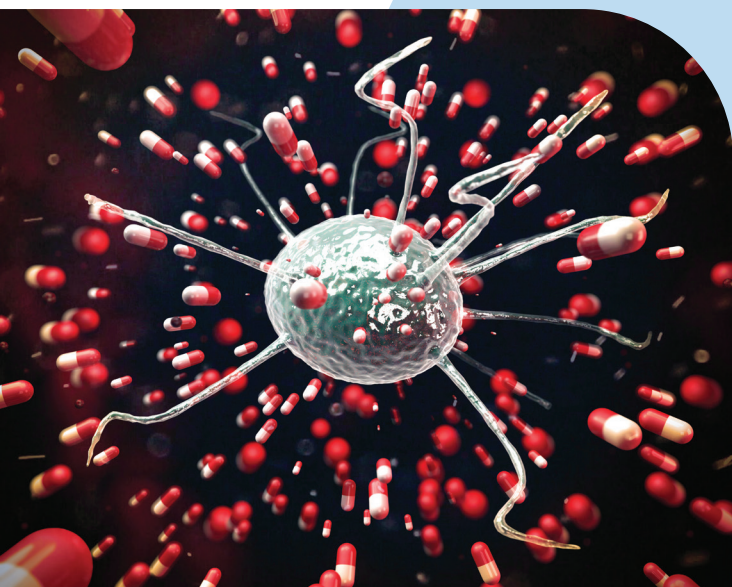
1928-yil Aleksandr Fleming birinchi antibiotik – penitsillinni ajratib olgan va 1943-yildan amaliyotda keng qo'llanila boshlagan. Ammo bungacha noma'lum tarkib bilan turli xil davo vositalari qo'llanilib kelingan. 1500-2000 yildan ko'proq vaqt oldin Xitoy, Misr, Yunonistonda ochiq yaralarni achigan xamr, mog'orlagan non qismlari bilan davolab kelishgan. Miloddan avvalgi 1550-yildagi Eber papirusi saqlanib qolgan eng qadimiy tibbiy hujjat bo'lib, uning davolovchi vositalar ro'yxatiga mog'orlagan non va dorivor tuproq kiradi.

Dastlab penitsillinlar 1000 doza birlikda ishlab chiqarilgan

Ammo kimyoviy terapiyada birinchi qo'llanilgan kimyoviy sintetik vosita bu salvarsan hisoblanib, 1907-yilda Pol Erlix tomonidan zahm kasalligini davolashda qo'llanilgan. Pol Erlixning zamondosh olimlari esa bu ishdan ilhomlanib, tizimli ravishda dorilarni kashf qila boshlashgan. Antibiotiklarning xossalari chuqur o'rganish natijasida, aslida bu mo'jizaviy dorilar tabiat tomonidan xuddiki insonga in'om etilgan hadyadek bo'ldi. O'rganilishicha, ayrim bakteriya va zamburug'lar hayot faoliyati davomida atrofidagi qo'shni bakteriya va zamburug'lar bilan kurashib yengish uchun o'zidan turli xil zaharli moddalar ishlab chiqarar ekan. Bu moddalarni keyinchalik olimlar mog'orlagan non, achitqi va tuproqdan ajratib olishga muvaffaq bo'lishgan. Ma'lumot o'rnida antibiotiklarning nimalardan olinishiga qisqacha to'xtalsak:

- aktinomitsetlardan olinadigan antibiotiklar – kanamitsin, tetrasiklin, xloramfenikol, eritromitsin, viomitsin, rifampitsin, vankomitsin, fosfomitsin;
- boshqa bakteriyalardan olinadigan antibiotiklar – gramitsidin, bacitracin, kolistin, monobactam-aztreonamlar;
- qo'ziqorinlardan olinadigan antibiotiklar – penitsillin, fuzafungin, sefalosporinlar;
- sintetik antibiotiklar – Salvarsan, sulfanilamidlar, salitsilatlar, isoniazid, nitrofuranlar, metronidazol, siprofloksatsin, etambutol, trimethoprim, linezolid.

Maslahat o'rnida ayrim qoidalarini eslatib o'tishni lozim deb hisoblaymiz:

1) Shamollashning dastlabki 5-7 kunligida antibiotik qo'llamaslik.

2) Antibiotiklar isitma tushiruvchi preparat emas!!!

3) Antibiotiklar viruslarga qarshi kurashish vositasi emas, faqatgina superinfeksiya borligini bildiruvchi ko'rsatmalar bo'lgandagina ularni qo'llash.

4) Kichik yoshdagilarda aksar holatlarda shamollashni viruslar keltirib chiqarishi.

O'tgan davr mobaynida antibiotiklar chuqur o'rganilib va amaliyotga keng tadbqiq qilina boshlandi. Dastlab penitsillinlar 1000 doza birlikda ishlab chiqarilgan bo'lsa, hozirda million dozada ishlab chiqarilmoqda, bakteriyalar tarafidan penitsillinni parchalovchi penitsillinaza fermentiga qarshi klavulon kislotasi, boshqa antibiotiklarga sulbaktam va tazobaktam himoya qo'shimchalari qo'shib birga ishlab chiqarilmoqda (amoksatsillin klavulon kislotasi – amoksiklav, sefape-razon sulbaktam, seftriakson tazobaktam tarzida). Bu nimani anglatadi, insoniyat nafaqat mikroblarga qarshi kurashib kelmoqda, balkim mikroblar ham o'z kurash xususiyatlarini takomil-

Bilgichlardan eshitamiz

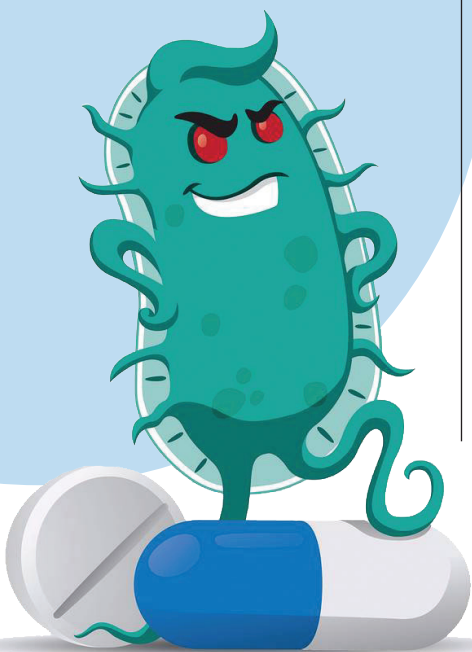

Tibbiyotda antibiotiklar ratsional qo'llanilmas ekan insoniyat uchun yanada kattaroq xafv tug'ilaveradi

lashtirib bormoqda. Yuqorida aytganimizdek, avvallari ming dozadagi penitsillinlar hozirda million dozada, birinchi avlod dorilari o'rnida 5-avlod antibiotiklari qo'llanila boshlagan. Afsuski, har yili yangi antibiotik guruh dorilari ustida ilmiy ishlar olib borilishiga qaramasdan, tibbiyotda va amaliyotda antibiotiklar ratsional qo'llanilmas ekan, yangi va yangi antibiotik-rezistent shtammlar paydo bo'laveradi va insoniyat uchun yanada kattaroq xafv tug'ilaveradi. Shu o'rinda aholdan antibiotiklarni pala-partish, bilib-bilmay qabul qilmasliklarini, tibbiyot sohasi vakillaridan esa faqatgina tibbiy ko'rsatmalarga qat'iy rioya qilgan holda dori vositalarini buyurishlarini so'rab qolgan bo'lardik.

Azizjon RO'ZIYEV

Respublika ixtisoslashtirilgan epidemiologiya, mikrobiologiya, yuqumli va parazitlar kasalliklar ilmiy amaliy tibbiyot markazi tayanch doktoranti

DIQQAT, TANLOV!

**HURMATLI
TALABALARI!**

«O'zbekiston talabasi» jurnali iqtidoringiz, intellektual va ijodiy salohiyatingizni namoyon etish uchun Sizga ajoyib imkoniyat taqdim etadi.
Buning uchun Siz quyidagi UCH yo'nalishdan birini tanlab, ma'lumotlar to'plashingiz va shular asosida maqola yozib, suratlar ham ilova qilgan holda o'zingiz haqingizdagi batafsil ma'lumotlar (pasport nusxasi, o'qish joyi, fakultet, guruh – talabalik guvohnoma nusxasi, telefon raqami) bilan elektron pochta orqali tahririyatning ushbu elektron manzillariga yo'llashingiz kerak:

✉ uzbtalaba@gmail.com

📍 @uzb_talabasi

TANLOV YO'NALISHLARI:

1. INNOVATSIYA YO'NALISHI

Olib borayotgan ilmiy izlanishlari muvaffaqiyatli kechib, biror ixtiro qilgan yoki ratsionalizatorlik taklifini bildirgan talaba hamda uning yutuqlari haqida qiziqarli maqola.

2. MOZIYGA SAYOHAT YO'NALISHI

Ko'hna va boy tariximizning yoritilmagan sahifalari xususida original material.

3. XORIJIY TILLAR BILIMDONI YO'NALISHI

Rus va ingliz tillarida erkin mavzuda qiziqarli ijod namunasi.

TANLOVGA YUBORILGAN MATERIALLAR SARALANIB, JURNAL SAHIFALARIDA CHOP ETIB BORILADI.
YIL YAKUNIDA ESA HAR BIR YO'NALISH BO'YICHA 1 NAFAR G'OLIB
ANIQLANADI VA **3 000 000 SO'MDAN** PUL YUTUG'I BILAN TAQDIRLANADI.
AZIZ TALABALAR! IJOD QILISH FURSATI KELDI. SIZDAN MAZMUNLI MAQOLALAR KUTIB QOLAMIZ!

«O'ZBEKISTON TALABASI» TAHRIRIYATI

**SOBIT-UL SAYYORADA INSON O'ZING,
INSON O'ZING,
MULKI OLAM ICHRA BIR XOQON O'ZING,
SULTON O'ZING.**

**SOBIT O'Z MA'VOSIDA,
SAYYOR FAZO DUNYOSIDA,
KOINOT SAHROSIDA KARVON O'ZING,
SARBON O'ZING...**

Erkin VOHIDOV

O'zbekiston xalq rassomi
Bahodir JALOLning
"Koinotning qora
tuynuklari" asari.
Surat 2012-yilda
astrofizik Stiven
Hokingga bag'ishlab
chizilgan.